

Saan a **'LULE'YEECRIEN**

-Te Saan nu -tebli 'a 'yiye,
'ki 'li 'lule'yiye 'kwli,
ε no- ε ne -mo le

1 1 'Crien -bv, 'lule'yee-tebli -mv', -Yusu 'Klisv*' tɔɔ Nyisva a -kvannunyibli, ε no- kɔ -ti ε hle. Nyisva lee -Yusu a 'mv nɪ, 'ki bv tɔɔ =nv=v, -ε di-e nu, v 'mv -tebli -mv' yi, -ε 'tɪe mii 'lu -mo. ε no- nu=o, -Yusu 'Klisv 'ɛ te 'ne- 'a lelenyo 'mo, Saan, -ε mo 'a -kvannunyo -mo, 'ɛ tɔɔ 'mv -tebli a 'mv. 2-Tebli a pepe a 'mv, Nyisva a lelenyo* tɔɔ 'mv, kɔ, 'n 'ye, 'n yɪ-i nyibli 'nɪ -lee -nɪ. ε 'wɪ yɪ, 'n hle=e nɪ, 'ki 'v nyibli yɪ, -ε mo, ε mo -han-ti =nɪo, -tebli a 'mv, ε mo Nyisva a win =nɪo, 'tɪ- -Yusu 'Klisv, no- tve =ne nyibli, -ε mo, -tebli a pepe a 'mv, ε mo -ti a -tee =nɪo. 3 Plɔ a bleele, 'ki 'v nyiblo -mv' -mo, -ε di 'crien -bv -hre, 'ki 'v nyibli ye'. 'Ki 'crien -bv, 'a win -hven 'li Nyisva wlɔn. Plɔ a bleele -we, 'ki 'v nyibli -mv' -mo, -v pi win a 'mv nva yɪ bv, 'tɪ- -v =tui 'v=v 'v. Ba kɔ 'a yiyie, -ε mo, ti -mv', -ε kɔ 'yri -tebli a 'mv, ε di 'v 'lu -mo -muu -nɪ, ε yɪ -mo -hlɔ.

'Cve nɪ -hlon'hven a nyibli, nv- Saan gbe 'betile yɪ

4'Mo Saan, 'mo -yɪ 'crien -bv 'cri. 'Cve nɪ -hlon'hven -mv', -v nɪ 'li Asiblvgba 'kwli, v nv- kɔ nyibli 'n yɪ -mo 'cru -nɪ. Nyisva bv nu 'a mv -haande -mo, ε kɔ, bv -nyi 'a mv kibvwéenle. 'Tɪ- 'klɔ 'mv la -wlu -tu, ε nɪ la 'klɔ, ε nɪ -do a 'mv, ε no- 'tɪe nɪ 'klɔ, kɔ, ε no- di di de. Nyisva a -Hihiu nɪ -hlon'hven -mv', bv nu 'a mv -haande -mo, bv -nyi 'a mv kibvwéenle. U nv- nɪ 'v Nyisva a bodiɔgbata ye'. 5 ε kɔ, -Yusu 'Klisv -mv', -ε hle -ti a -tee, nyibli -we 'li bv kuo =wlv yɪ, bv nu 'a mv -haande -mo, kɔ, bv -nyi 'a mv kibvwéenle. ε no- mo yɪ-henyiblo, Nyisva -ha 'li 'kvkunyibli

'nyi, ε -ha 'klɔ. Ε no- ni 'v 'klɔ -bv, 'a 'blugbinaanyv a pepe 'lu yi.

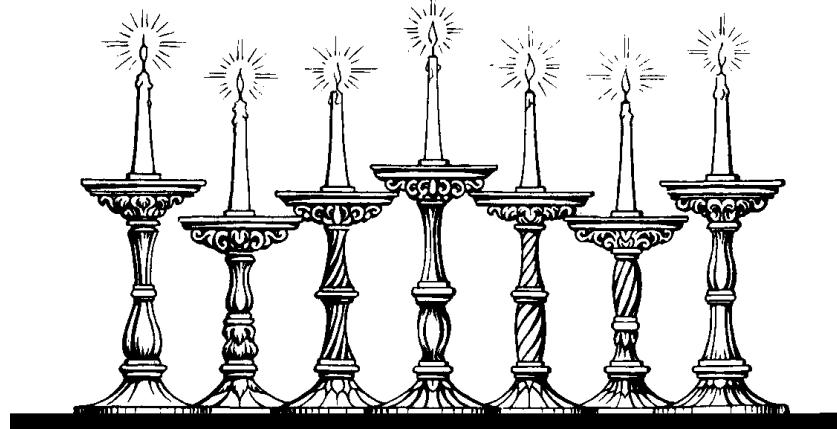
Ε nuε ne -a mu ni, 'ε 'kv, 'ki 'v -aan -ta'. 'A -hlv, no- ε -nu, 'ε -gble -a mu, 'ki 'v de 'kuku* -mo'. 6 Ε no- nu -a mu 'a dako -mo', 'ε mo dako a 'mu, 'a naanyɔ, 'ε nu=o -we, -a -he -cɔhlunpinyv*, 'ki 'v 'a 'Bai Nyisva ye'. Ε no- -ti a 'yi'bubva blee yi, -te 'klɔ te yi bv, ε ko 'klɔ a kinunu 'hvən-. Ke- bv ni 'mu.

7 Ba ta 'v le, 'ki 'li 'nujmi 'nyi, ε di 'li -naa -ni, ε 'mu di. 'A -ne nyiblo -dv di=e 'ni 'ye, ε ko, nyibli -mu', -v nu 'di, -v wa 'a -mveji ke, v di=e 'ni 'ye -we. Dakɔ a pepe, -v ni 'ne-tutu ki, v di ni nyat le, 'a -ti. Ε mo -han-ti, ke- ε di 'mu -ti. 8 Kukonyɔ Nyisva, -ε ni 'klɔ ki, ke- ε pi: «Mɔ -tu 'a -ne =dedede -wlu. 'Mɔ ni -do a 'mu, 'mo -di 'a -ne =dedede 'lu -yra.» Nyisva a 'mu, ε no- ni 'klɔ ki, 'ε -hi 'v 'a -ne =dedede 'v. Ε ni la 'klɔ, 'ti- 'klɔ 'ε -tu -wlu, ko, ε ni -do a 'mu, ε no- 'tiε ni 'klɔ, ε ko, ε no- di di.

-Te Saan 'ye -Yusu, 'ki 'li 'lile'yiye 'kwli

9 'Mɔ -mo 'aan 'diayi Saan, 'mo -yi 'crien -bv 'cri. A ko 'mu 'hvən-, -a bibi 'yi le, -a ko -Yusu 'Klisv 'hvən-, -a -mve. Ε no-nu=o, a ko 'mu 'hvən-, -a yi -hvəntu ni -do 'ye, -aan pepe, -a ko -wlu a 'lila, 'ti- -aan pepe, -Yusu a -gbetu, no- koɔ ne -a mu win ki. Ε ko la -nyrɔwɔ -dv, nyibli -dv, 'v klɔ la 'mu, 'v gba la 'li 'mu 'nidugbo, -ε ko 'nyre -mo Patumɔsi ki. U wen 'ni, 'n nu de, -ε nyre yi, -te 'n hle Nyisva a -ti, 'ti- 'ni pi le, -ε mo, -Yusu, no- tve ne -a mu -ti a -tee. 10 -Nyrɔwɔ -dv, Nyisva a -Hihiu* 'ε koɔ la 'mu win ki pepe. -Nyrɔwɔ a 'mu, ε mo la -wuwl-e-nyrɔwɔ* -niɔ la; ε no- ko 'kwli 'n 'wun 'li win, 'ε -hvən 'li 'mu ke'. Win a 'mu, ε yi la 'ni 'wli, -wen -ŋamv a win, 11 ε wen: «De -mu', -yi 'ye, 'du 'crien ye', -bv 'cri=i, -bv gba=a 'cve ni -hlon'hvən -mu', 'a nyibli yi, -v ni 'li Efesidɔ 'kwli, ko Siminidɔ, ko Pegamudɔ, ko Tiatilidɔ, ko Sadesidɔ, ko Filadefidɔ, ko Laodisedidɔ 'hvən- 'kwli.»

12 -Te 'n 'wun, -ε -bi 'n -hian -mo, -ε di=e nu, 'mu nyiblo a 'mu 'ye, -ε yi 'li 'mu -mo -hlee -ni. -Te 'n -hian -mo, -ε -bi 'n 'ye 'napitio ni -hlon'hvən, v nu -gulu, v -nu. 13 'Ki 'li 'napitio a 'mu 'nyi, de 'n 'yee 'li, ε 'wi=i -tonyiblo yi, 'ε pu wlawlu blɔblu, 'ε mva -gulu -betiyε -gbatu' bv, 14 'a 'lu 'ε 'ple

-puɔpυo, 'a 'yii 'v 'wi-i na-huhli yi, 15'a bui 'v 'wi-i 'plide yi,
v pu 'li 'tɔ, -ε -hlu -gbogbo; 'a win yi 'ni 'wli, -wen 'nie
gbagbu a -gli, -ε yi 'plu a win. 16 Nyahroyo ni -hlon'huen,
ε no- ε 'ble kva, 'ki 'li 'a diidedabu 'kwli. -Hɔtuplien,
no- -huen 'li-i wlɔn, 'a yigbakla 'ε yi wlun, -wen 'mahunyru.

17 -Te 'n 'ye-e, -ε -bi 'n bi -hlon, 'ki 'v=v ye', =wi yi, -te 'n
'ye ni 'ku wen, 'ε pu 'mu 'a diidedabu ki bu, ε wen: «Ni
'pie 'li huannu. 'Mɔ -tu 'a -ne -dedede -wlu. 'Mɔ ni -do a 'mu,
'mɔ -di 'a -ne -dedede 'lu -yra. 18 'Mɔ -mɔ nyiblo -mu', -ε 'tie
di 'klɔ ni. 'N 'ku la ni, kee 'n -hon 'li 'kukonyibli 'nyi ni,
'ni 'hri 'klɔ. 'N 'tie di 'klɔ ni, -te 'klɔ te yi bu. 'N kɔɔ 'kukuu
win ki, kɔ 'kuopu a 'bli 'huen-. 19 'A -ti, de -mu', -yi 'ye,
'cru-i. 'Cru -tebli -mu', -ε mi 'ki 'lu -mɔ, kɔ -tebli -mu', -ε di 'lu
-mɔ mu. 20 Nyahroyo ni -hlon'huen kɔ -gulvnapitio ni
-hlon'huen -bu 'huen-, -yi 'li 'na diidedabu 'kwli 'yee -ni,
-bu lee -mu, de v -hen 'nyre. Nyahroyo ni -hlon'huen -bu,
ε -hen 'nyre Nyisva a lelenyu* ni -hlon'huen -mu', -v =tui
'cve ni -hlon'huen a 'mu 'yie. 'Napitio ni -hlon'huen -bu,
'cve ni -hlon'huen a 'mu, ε no- ε -hen 'nyre.»

Titie -mu', -Yusu pu Efesidio a 'cvenyibli

2 1 (Nyiblo a 'mu, ε no- yi 'mu -lee -ni de, ε wen:) «Leleñyo -mu', -ε =tui Efesidio a 'cvenyibli 'yie, 'cru -ne
-mɔ: 'Ki titie -bu, ε -huen 'li nyiblo -mu' wlɔn, -ε 'ble
nyahroyo ni -hlon'huen kva, 'ki 'li 'a diidedabu 'kwli, kɔ,

-ε nee 'li -gulunapitio ni -hlon'huen -mv' 'nyi. 2-Tebli a pepe, a ni, 'n yi-e ni, 'n yi-e -we, -ε mo, a -tu 'v 'klı diakı, 'ki 'v Nyisva a -kuan a -ta', 'a 'yi -sa. 'N yi-e ni, -ε mo, a 'n -hua-a li 'a mv 'crekonyibli 'nyi. Nyibli -mv', -v pi le, v mo 'na -mɔnanyv*, 'ti- -v 'yi 'na -mɔnanyv 'pa-, a -te -nv 'yi, 'a 'ye=e, -ε mo, v mo hilekonyibli =ni. 3'Na -ti, a yi 'ye -huuen, 'ki 'li -wlu a 'lila 'kwli, kee, 'aan -wli 'yi -hlɔn -bi. 4Kee, 'ki 'li 'a mv 'nyi, yunyrede ni 'li. No- ko -ti, 'n yi 'a mv -mo 'ple. Ε no- mo: -te a nu la 'na nvele a koko, ti -mv' -ko 'yri a -tu la 'na -wlu a yikuole -wlu, -te ti ne -bu, a 'yi 'ki 'na nvele le -nu de. 5-Te 'aan nunabv ni la 'mv, bu bi 'li 'a mv 'kwli, 'ti- de -bu, -ε ko ki a 'wlaa 'v -ti, ba -mvɔ=ɔ le. Ba hie 'v de 'kuku* a nunuo bu, ba -hian -mo. -Haan-tebli -mv', a ni la, ε no- ba nu de. 'Bu mo, 'ba 'yi -mo -hian, 'n di di 'li 'a mv -mo, 'ki 'li ti gbi 'kwli, -tuo -mv', -ε ko ki 'aan 'napi ni 'v, 'mv 'v=v -tuo a 'mv ki -ha. 6Kee, de -bi ni 'v, a ni, -ε no yi, ε no- mo: yunyre-tebli -mv', Nikola a -tumu a nyibli ni, 'aan -wli yraa -ne ni, -wi yi, -te 'na 'mumu, 'na -wlu nu 'a yraale.

7Nyiblo 'bv ko -ti'winnva, bv 'win -ti -bu, Nyisva a -Hihiu* hle 'cve a nyibli yi. Nyibli -mv', -v 'ye ni di ni sa, 'ki 'v 'na -wlu a yikuole a -ta', 'n di -nyi -nv 'hru, -ε di=e nu, tugbe a 'kui -mv', -ε yi nyibli 'klɔ yrayrv -nyi, v 'mv=v di. Ε mo tugbe =ni, -ε ni 'li Nyisva a 'dvdoti a -ci ki.»

Titie -mv', -Yusu pv Siminidɔ a 'cvenyibli

8(Nyiblo ni -do a 'mv, ε no- yi 'mv -lee -ni de, ε wen:) «Lelenyɔ -mv', -ε -tui Siminidɔ a 'cvenyibli 'yie, 'cru -ne -mo: 'Ki titie -bu, ε -huen 'lt nyiblo -mv' wlon, -ε -tu 'a -ne -dedede -wlu, ko, -ε di 'a -ne -dedede 'lu -yra. Nyiblo a 'mv, ε 'kv la ni, 'ti- 'ε -hon 'li 'kukonyibli 'nyi, 'ε 'hri 'klɔ. 9'N yi 'aan 'kla-wliye'yiya ni, ko, 'n yi-e -we, -ε mo, a mo -hwennyibli =ni. Kee, seyi-seyi, a mo dekonyibli =ni. De -bu, a -ko, no- mo -haande -mv', Nyisva -nyi 'a mv, 'ye -bu ε 'yi 'iyedə 'pa-, 'n yi win -hvin a pepe -mv' ni, -ε ko ki v yi 'v 'a mv -ti -yee -ni. Nyibli a 'mv, v wen 'ni, v mo -Juukvɛ* =ni, -ε -hen 'nyre, v mo seyi a Nyisva a nyibli =ni. Kee, ε 'yi-i 'pa-, v 'yi Nyisva a nyibli 'pa-, v mo 'kuo -hvin* a nyiblo gbagbu Satan* a -gbolugbo a nyibli =ni.

10'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, a di 'ye -hvən, kee, a 'ni 'pie 'li hvannu. Ba pu 'v nva bu: Satan di-e 'ni nu, 'ki 'li 'a mu 'nyi, v 'mu nyibli -hvəhvi -jt' le pu, -ε di-e nu, Satan a 'mu, ε 'mu 'v 'a mu le -tee -ni. A di 'ye -nyrəwi ni -pu a -hvən. Kee, ba 'cibi 'v 'na =wlv a yikuole, 'ye -bu v di 'a mu 'la. 'Bu mo, 'ba yi 'a nunuo le ni ni, -haande -mu', 'n di 'a mu -nyi, ε no- mo 'klə yravru -mu', -ε 'ye ni -we 'li.

11 Nyiblo 'bu ko -ti'winnua, bu 'win -ti -bu, Nyisva a -Hiihu* yi 'cve a nyibli -lee -ni. Nyiblo -mu', -ε 'ye ni di ni sa, 'ki 'v Nyisva a =wlv a yikuole a -ta', ε 'yi 'li=t 'li -we, bu nu 'kvvvi ni 'hvən, -ε mo Nyisva a -molehlccle.»

Titie -mu', -Yusu pu Pegamudic a 'cvenyibli

12(Nyiblo ni -do a 'mu, ε no- yi 'mu -lee -ni de, ε wen:) «Lelenyo -mu', -ε -tui Pegamudic a 'cvenyibli 'yie, 'cru -ne -mo: 'Ki titie -bu, ε -hvən 'lt nyiblo -mu' wlən, -ε 'ble -hətupliən kva. 13'Diə -mu' -ko 'kwli a ni 'li, 'n yi=e ni. 'N yi=e ni -we, -ε mo, 'kuo -hvun* a nyiblo gbagbu Satan*, ε no- ko 'dι a 'mu a nyibli win ki. Nyiblo -mu', -ε mo Antipa, ε 'ni -pie=e la hvannu, 'ε hle la=a, 'ki 'v -tonyibli a pepe ye', -ε mo, ε mo 'na -nagbopi* -ni. Ti -mu' -ko 'yri v 'laa la 'v Antipa a 'mu, a 'yi -sa, 'ki ba kuo 'mu =wlv yi. 'Ki v 'laa 'li=t 'aan 'dι -mu', -ε ko 'kwli Satan 'ti 'li. Kee, kee ε ni 'mu, 'a yi nyibli le -lee -ni, -ε mo, 'mo a yi -wien kve. 14Kee, 'ki 'li 'a mu 'nyi, yinyre-tebli ni 'li. ε no- ko -ti 'ni yi 'a mu -mo 'ple. ε no- mo: nyibli ni 'li 'a mu 'nyi, tɔɔwin -mu', Balamu* tve la Balaki, -aan 'baunu a ti 'yri, 'v yi=t -wien le kve. ε tve la=a ni, -te ε di la nu, 'ti- Yisraekve* 'mu la -ti 'wla, 'ki 'v Nyisva ye. ε lee la =nu ni, bu di la 'wlugba-tebli -mu', v pie 'kuo*, ε ko, bu nu la 'lawlude. 15-U -bi ni 'li 'a mu 'nyi, de ni -do a 'mu, ε no- v ni, 'v yi Nikola a -tumu a nyibli a tɔɔwin -hvun -wien le kve. 16'A -ti, ba hie 'v de 'kuku* a nunuo bu, ba -hian -mo. ε no- 'yi=t 'pa-, 'n di 'li 'ni di, 'ki 'li ti gbi 'kwli, nyibli a 'mu, 'mu =nu yi -wɔn. -Hətupliən -mu', -ε -hvən 'li 'mu wlən, ε no- 'n di nu, 'mu nyibli a 'mu -mo -wɔn.

17 Nyiblo 'bu ko -ti'winnua, bu 'win -ti -bu, Nyisva a -Hiihu* yi 'cve a nyibli -lee -ni. Nyiblo -mu', -ε 'ye ni di ni sa, 'ki 'v Nyisva a =wlv a yikuole a -ta', 'n di -nyi=e

diidədu -mv', v dees mani*, -e -hli, 'ki 'li yako 'kwli. 'N di -nyi=e 'hiɔ puɔpu, -e ko ki v 'cru 'v 'nyre yrayru. 'Nyre yrayru a 'mv, nyiblo -dv 'yi=t -yi, 'bu 'yi nyiblo -mv' 'pa-, v di 'nyre a 'mv -tue.»

Titie -mv', -Yusu pø Tiatilidio a 'cvenyibli

18(Nyiblo ni -do a 'mv, e no- yi 'mv -lee -ni de, e wen:) «Lelenyo -mv', -e -tui Tiatilidio a 'cvenyibli 'ye, 'cru -ne -mo: 'Ki titie -bv, e -huen 'li Nyisva a 'Yu wlɔn. Nyisva a 'Yu a 'mv, 'a 'yii 'wi=t na a -huhli yi, 'a bvi 'wi=t 'plide yi, v pø 'li 'tɔ, -e yi wlun diakı. 19-Tebli a pepe, a ni, 'n yi=e ni. 'N yi=e ni, -e mo, a nve ne 'aan 'bio -tonyibli ni, 'a 'tie kuo 'mv =wlw yi, ko, 'a ko =wlw a 'lula; 'ni yi=e -we, -e mo, a yi 'aan 'bio 'ni -hees -ni. -Kvan -bv, a ni, e -hi 'v -kvan -mv', a ni la ni. 20Kee, 'ki 'li 'a mv 'nyi, yunyre-tebli ni 'li. E no- ko ki 'n yi 'v 'a mv -mo 'plee -ni. E no- -mo: nvgba ni 'li 'a mv 'nyi. V dees -ne Sesabeli. E no- a -he me le, -e ni 'li 'a mv 'nyi. E wen 'ni, e mo Nyisva a winwlɔn-hanyo* -ni. Kee, e kee 'na -kvannunyibli ni, 'e tve =nu, 'ki bv nu 'lawlude, e ko, bv di 'wlugba-tebli -mv', v pie 'kuo*. 21'N -nyi=e ti, 'ki bv hie 'v de 'kuku* a nunuo bv, bv -hian -mo. Kee, e 'ni -hva=a li bv hie 'v 'lawlude bv. 22E no- ko -ti 'mv=v nu, 'hvi a hinhhren 'yakla 'mv=v klo, -e di=e nu, e 'mv =huen 'ye. Nyibli -mv', -v ko=c 'huen-, -v ni 'lawlude a 'mv, 'bv 'yi 'v de 'kuku bv -hie, e ko nvgba a 'mv, 'a nunu-tebli -hvun 'huen-, 'n di -tu =nu -huen gbagbu -we. 23'Ya 'v 'lu de, nvgba a 'mv, 'n ko -bv 'la 'a 'yonu a pepe, -e di=e nu, 'cve a nyibli a pepe, v 'mv=v 'ye, -e -mo, 'mo -mo nyiblo -mv', -e yi nyibli a 'lule-hihie, ko 'waa -huhva-tebli. 'Aan pepe, nyiblo 'bv ni 'v, 'a -ne -kvandę, e -nu, e no- ko 'peełe 'n di=e -nyi. 24'A mv -bi -mv', -v ni 'li Tiatilidio a 'cve bv, a 'yi nvgba a 'mv, 'a tɔɔwin -hvun a 'mv nva yi bv pø, 'ti- -tebli -mv', v dees Satan* a -huhli-tebli, a 'yi=t 'nyi. E no- nu=o, 'ni 'yi -dedede -ko, -bv lee ne 'a mv, ba nu, 25kee, -te a 'blee 'v kva, 'ki ba 'blee 'v kva, bv gba=a -gbagba, bv ye 'na 'lidi-nyrɔwɔ ki. 26Nyibli -mv', -v 'ye ni di ni sa, 'ki 'v Nyisva a -wlw a yikuole a -ta', e ko, de -mv', 'n -hve, -v di=e nu, 'ti- le'bɔɔ-nyrɔwɔ 'mv 'v nyre, v nv- 'n di 'kli -nyi, 'ki bv ko=dakɔ a pepe, -v ni 'ne- 'klo -mo win ki.

27 'Kl̩ -mv', 'na 'Bai -nyi 'mv, ε no- 'n di =nv -nyi. U di kɔɔ nyibli win ki, 'ki 'l̩ 'kl̩ a kinunu 'kwli, v 'mv =wlvunyrenyibli bu -we, =wi yi, -te nyibli 'ye ni wuwa yi 'ki le. 28 'N di -nyi =nv -nyragblunyahroye -mv', -ε yi wlun -tεe.

29 Nyiblo 'bu kɔ -tu'wunnua, -ε -bi bu 'win -ti -bv, Nyisva a -Hiihu* yi 'cve a nyibli -lee -ni.»

Titie -mv', -Yusu pu Sadesidio a 'cvenyibli

3 1 (Nyiblo ni -do a 'mv, no- yi 'mv -lee -ni de, ε wen:) «Leleneyo -mv', -ε -tui Sadesidio a 'cvenyibli 'yie, 'cru =ne -mo: 'Ki titie -bv, ε -hvæn 'l̩ nyiblo -mv' wlɔn, -ε kɔ Nyisva a -Hiihu ni -hlon'hvæn, ε kɔ nyahroyo ni -hlon'hvæn. -Tebli -mv', a ni, 'n yi 'a pepe ni. 'N yi=e ni, -ε mo, v wen 'ni, a kɔ 'klɔ yrayru. Kee, seyi-seyi, 'klɔ 'ka ni -do -mv', ε no- a 'tε ni. ε 'wi yi, a 'kv ni. 2 Ba 'du ye', ba -tu 'v 'kl̩, -ε di=e nu, de -mv', -ε 'tε ni 'klɔ, 'ki 'l̩ 'a mv 'l̩, ε 'ni -ha 'kv -we. 'Ba 'yi=t̩ le -nu, a di 'ni 'kv pepe, -ε nu=o, 'n 'ye=e ni, -ε mo, 'aan nunu-tebli 'yi 'v yi 'sii -ni, 'ki 'v Nyisva ye'. 3 Nyisva a win -mv', a 'win la ti -hi la a ti 'yri, -te a nu la 'a kva'buble, bu bi 'l̩ 'a mv 'kwli le. Ba -tuu 'v win a 'mv 'v, ba hie 'v de 'kuku* a nunuo bu, ba -hian -mo. 'Bu mo, 'ba 'yi ye' 'du, 'n kɔ =bv di 'l̩ 'a mv -mo, 'mv 'a mv -bati le -pvv -ni. Kee, ti -mv', 'n di 'l̩ ya, a 'yi=t̩ -yi. -Te 'n di 'ludidie nu, ε di 'wi=t̩ 'yiyrinyibli yi, -ε kɔ didie nyiblo -dv 'ye ni yi.

4 Kee, 'ki 'l̩ 'a mv Sadesidio a 'cvenyibli 'nyi, -v -bi ni 'l̩, 'v 'tε 'sii 'v yi, 'ki 'v Nyisva ye'. U 'wi=t̩ nyibli =dv -mv' yi, -v 'yi 'waa wlawli sru -pv. U nv- -mo -bi, v blees yi, bu pu wlawli pvcovni, v kɔ 'mv 'hvæn-, -a 'mv 'hvæn -nuna -ni. 5 Ke- ε di 'mv -ti, 'ki 'v nyibli -mv' -mo, -v 'ye ni di ni sa, 'ki 'v Nyisva a =wlv a yikuole 'kwli. 'N di pv =nv wlawli pvcovni, ε kɔ, yruyru, 'n 'yi 'l̩=t̩ 'l̩ -we, =bv 'wuwla 'waa 'nyre, -ε 'cru 'l̩ 'crien -mv' 'kwli, -ε mo nyibli -mv', -v kɔ 'klɔ yrayru a 'crien. Ti -mv' -kɔ 'yri 'n di 'na 'Bai Nyisva ye' ni, ε kɔ 'a lelenyu 'hvæn-, 'n di=e 'ni hla, 'ki 'v 'waa pepe ye', -ε mo, nyibli a 'mv, v mo 'na nyibli =ni.

6 Nyiblo 'bu kɔ -tu'wunnua, bu 'win -ti -bv, Nyisva a -Hiihu* yi 'cve a nyibli -lee -ni.»

**Titie -mv', -Yusu pø Filadefidio
a 'cvenyibli**

7 (Nyiblo nɪ -do a 'mv, nɔ- yɪ 'mv -lee -nɪ de, ε wen:) «Lelenyo -mv', -ε -tui Filadefidio a 'cvenyibli 'yie, 'cru =ne -mo: 'Kɪ titie -bv, ε -hvən 'lɪ nyiblo -mv' wlɔn, -ε =ceɛ 'v yɪ, kɔ, -ε hle -ti a -tee. Ε nɔ- 'ble bodio Dafidi* a 'maju a 'yee -mv' kva, -ε -he 'v 'maju 'v, 'ti- nyibli 'v pøe 'lɪ Nyisva a bunule'. 'Bv mɔ, 'bv -ha 'v 'maju a 'mv 'v, nyiblo =dv 'yɪ 'kli -kɔ, bv ka 'v=v 'v. 'Bv mɔ, 'bv ka 'v 'maju a 'mv 'v, nyiblo =dv 'yɪ 'kli -kɔ -we, 'kɪ bv -ha 'v=v 'v. 8 -Tebli a pepe -mv', a ni, 'n yi=e nɪ. 'N yi=e nɪ, -ε mɔ, a 'yɪ 'kli -dv kɪ -nɪ. Kεε, a -tuu 'v 'na win nɪ, 'ti- 'a hle=ε, 'kɪ 'v nyibli a pepe ye', -ε mɔ, a mɔ 'na nyibli =nɪo. Ba ta 'v le, 'n -ga 'maju wlɔn, 'kɪ 'v 'a mv -mo. Nyiblo =dv 'yɪ 'lt=i 'lt -we, bv ka 'v=v 'v. 9 Ba 'ye ke dε, 'n di nu, ε nɔ- -bv: Nyibli nɪ 'v, 'v hle=ε, -ε mɔ, v mɔ -Juukve* =nɪo, -ε -hen 'nyre, v mɔ -tee a Nyisva a nyibli =nɪo. Kεε, ε 'yɪ 'mv le -nɪ. V mɔ Satan* a -gbolugbo a nyibli =nɪo. 'N di=e 'nɪ nu, nyibli a 'mv, v 'mv 'v 'a mv ye' di, v 'mv kwli bv bla, 'kɪ 'v 'aan 'v=tuule a -ta'. 'N di=e 'nɪ nu, v 'mv=v le yru, -ε mɔ, 'n nʊe ne 'a mv nɪ. 10 'A mv -mɔ -bi, -te 'n lee la 'a mv, -ε mɔ, ba kɔ =wlv a 'lula, 'kɪ 'lɪ 'na =wlv a yikuole 'kwli, -ε -bi a -tuu 'v 'na win nɪ. 'A -ti, 'n kɔ -bv kɔ 'lɪ 'aan dε -mɔ -tee, ti -mv', -ε kɔ 'yri -hvən a 'yiye a ti di 'v nyre, 'kɪ 'v 'a -ne nyiblo =dv -mo. -Hvən a 'yiye a 'mv, ε kɔ bv -tee 'v -tv̄tv kɪ a nyibli a pepe le. 11 'N 'tie di 'lt nɪ. -Tite a 'blee 'v kva, 'kɪ ba 'blee 'v kva, -ε di=e nu, -haande -mv', 'n di 'a mv -nyi, nyiblo =dv 'nɪ -ha 'a mɔ=jɔ -jɪ' -ha. 12 Nyibli -mv', -v 'ye nɪ di nɪ sa, 'kɪ 'v Nyisva a =wlv a yikuole 'kwli, 'n di=e 'nɪ nu, v 'mv 'na Nyisva a 'kagbau* a 'katui yɪ 'wɪ. -Dedede 'yɪ 'lɪ-i 'lɪ -we, bv pø 'lɪ =nv -patv'. 'N di 'cru 'v =nv 'na Nyisva a 'nyre, kɔ 'na Nyisva a 'dɔ a 'nyre yɪ. 'Kɪ nyibli a 'mv, v di 'lt 'dɔ a 'mv 'kwli 'ti. 'Dɔ a 'mv, ε nɔ- mɔ Jrusre yravrv. 'Kɪ ε di 'lt yakɔ 'kwli -hɔn, 'kɪ 'lɪ Nyisva 'hvɪ, ε 'mv 'ne- -tv̄tv kɪ -ti. 'Kɪ 'v=v kɪ, 'n di 'cru 'v 'na 'nyre yravrv.

13 Nyiblo 'bu kɔ -t̪l'winnua, bu 'win -t̪i -bu, Nyisva
a -Hihiu* yi 'cve a nyibli -lee -ni.»

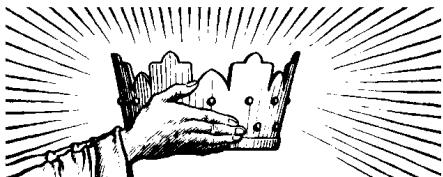
**Titie -mv', -Yusu pu Laodisediɔ
a 'cvenyibli**

14 (Nyiblo n̄i -do a 'mv, ε no- yi 'mv -lee -ni de,
ε wen:) «Lelenyɔ -mv', -ε =tui Laodisediɔ a 'cvenyibli 'yie,
'cru =ne -mo: 'K̄ titie -bv, ε -hvən 'l̄ nyiblo -mv' wlɔn,
-ε kɔ 'nyre -mo Kε- bv n̄i 'mv. De -mv', Nyisva ni,
nyiblo a 'mv, ε no- hle=ε. Ε mo =haannyiblo =niɔ, -ε ni
=haande. 'K̄ Nyisva naa 'l̄=i 'l̄, 'ε nu -t̪ebli a pepe.
15 -T̪ebli a pepe, a ni, 'n yi=e ni. Ε mo, a 'yi ce -ni,
ε mo, a 'yi -hren -we. 'N -hvən wen=ε ni, 'k̄ ba ni wen
ce, -huv' ba hren wen. 16 -Te a ni 'v -heyri', ε =hen 'nyre,
-ε mo, a 'yi ce -ni, ε kɔ, a 'yi -hren -we, 'a -t̪i,
'n di 'a mu 'nt -wla. 17 A wen 'nt, a mo dekɔnyu =niɔ,
a kɔ 'a -ne de ni. 'A -t̪i, a 'ni -hva=a 'k̄ 'a -ne =dedede.
Kεε, a 'yi=i -yi, -ε mo, seyi-seyi, a 'yi plɔ a bleelə -kɔ,
a ni nyai le. Ε =hen 'nyre, -ε mo, a mo =hivennyibli =niɔ,
'a 'yi 'hvilepu-t̪ebli -kɔ, 'a =ga 'hvi wlɔn, 't̪i-, 'aan 'yii 'dɔ
ni. 18 Ε no- nu=o, 'ni pi 'a mv -t̪o', 'k̄ ba -t̪o 'ne- 'mv
-gvlu -mv' -mo, v pu 'l̄ 't̪o, ε 'mv 'l̄ 'wv a -t̪i,
-ε di=e nu, a 'mv -t̪ee a dekɔnyu -he. 'Bu mo, 'ba nu=o,
-ε -bi a mo -t̪ee a dekɔnyu =niɔ. 'N yi 'a mv 'ni -lee -ni
de, ba -t̪o 'ne- 'mv wlawli puɔpvi -mo, 'a 'mv=v 'hvi le
pu, -t̪vi 'ni -ha 'a mv nu, -te a =ga 'hvi wlɔn a -t̪i, ε kɔ,
ba -t̪o 'ne- 'mv 'yii a -ci -mo, -ε di=e nu, a 'mv le yru.
19 'Mɔ -bi, 'bu mo, 'ni nve nyiblo, nyiblo a 'mv, 'n -he
'l̄=i le, ε kɔ, 'n =tui=e =hvən. 'A -t̪i, ba =tu 'v 'kl̄, ba hie
'v de 'kuku* a nunuo bv, ba kve 'mv =wien, a 'ni 'ni
'k̄ ce de. 20 Ba pu 'v nva bv, 'k̄ 'n ni 'v 'aan =hvan.yi
'yri, 'ni yi gbɔgbɔ bi. Nyiblo 'bu 'win 'na win, 'bu pu le,
-bv pa, 'n kɔ =bv pa 'l̄=i -mo, ε kɔ 'mv 'hvən-, -a 'mv
de di. 21 Nyibli -mv', -v 'ye ni di ni sa, 'k̄ 'v Nyisva
a =wlu a yikuole a -ta', 'n di -nyi =nv 'hru, v 'mv mo
'mv 'hvi di, -ε di=e nu, v kɔ 'mv 'hvən-, -a 'mv mo 'na
gbata ki bv ni, =wi yi, -te 'n -nu, 'na 'mumu, 'k̄ 'n 'yi
-sa, 'na 'Ba Nyisva 'ε -nyi 'mv 'hru, 'k̄ ε kɔ 'mv 'hvən-,
-ba ni 'v 'a gbata ki bv.

22 Nyiblo 'bu kɔ -ti'wunnva, -ε -bi bu 'win -ti -bu, Nyisva a -Hihiu* yi 'cve a nyibli -lee -ni.»

-Te v ni Nyisva a 'nyrelepupuu,
'ki 'li yakɔ 'kwli

4 1-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n ta 'li yakɔ 'kwli le de, 'ni 'ye 'maju, 'ε -ga wlɔn, 'ki 'n 'wun 'li nyiblo -mu', -ε yi wen 'li 'mu -mo -hlee -ni a win. Win a 'mu, ε yi 'ni 'wli, -wen -ŋamu a win. Kε- nyiblo a 'mu, ε pi 'mu yi: «Di 'ne-'mu -mo, 'ki 'ne- yo', -ε di-e nu, de -mu', -ε di 'lu -mo mu, 'mu -mo=o -tɔo -ni.» 2 Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi Nyisva a -Hihiu* kɔo 'mu win ki pepe, 'ni 'ye bodiɔgbata, 'ki 'li yakɔ 'kwli, nyiblo -du 'ε ni 'li-i 'kwli bu. 3 Nyiblo a 'mu, 'a yigbakla nɔ yi, 'ε 'wi-i -haan'hi -mu', -ε yi wlun yi, v dɛe sasupu kɔ salidvani. -Payru -glaa 'li gbata a 'mu le. -Payru a 'mu, ε yi 'ni wlun -we, -wi yi -haan'hi -mu', v dɛe emelodi. 4 Gbati a -wlv -tu 'v -hen, nv- -glaa 'li yi-hɛgbata a 'mu le. 'Ki 'li gbatı a 'mu 'kwli, nyibli gbagbi a -wlv -tu 'v -hen, v nv- ni 'li ble, 'v pu wlawli puɔpu, kɔ, 'v -tu -guluklavn* 'lu le.

5 Gbata -mu', -ε ni 'v -heyri', -huhli, nɔ- -hvɛn 'li-i 'kwli le, ε kɔ, -teyε 'ε -mumvε 'v le. 'Ki 'v gbata a 'mu yi, 'ki -gbii ni -hlon'hvɛn ni 'v, 'v yi wlun. -Gbii a 'mu, v mo Nyisva a -Hihiu ni -hlon'hvɛn -mu', -v ni 'v Nyisva ye'. 6-Dedede ni 'v bodiɔgbata a 'mu yi, 'ε 'wi-i 'nie gbagbu ye', 'ε yi wlun, -wen 'yie.

'Ya 'v 'lu de, -tebli ni -hen -du, -v pi -hunhlv, v nv- -glaa 'li bodiɔgbata a 'mu le, -ε ni 'v -heyri'. 'Waa ke'dε kɔ 'waa ye'dε mo 'yii dadv. 7'A yi-hede 'wi-i kɔkɔ' yi, 'a 'hvɛn a de 'wi-i blibiv yi, 'a ta a de, 'a yigbakla 'ε 'wi-i -tonyiblo a yigbakla yi, 'a -hen a de 'ε 'wi-i ke yi, -ε wen. 8 U ni -hen a pepe a 'mu, -ε -bi 'bu ni 'v, ε kɔ wanwen ni -hlon-do. 'A 'hvɛ nu 'yii a dadv, 'ki 'li 'kwli kɔ 'ki 'v 'hvɛ ki, 'tɔ kɔ -nyre, 'v 'cibi 'v, 'v yi -wla ble. U 'ni -nyra-a li -wla a 'mu bu. Kε- v pi:

«Kukonyo Nyisva o, -mo ni 'kli ki,
 -mo =cees 'v yi pepe.
 -Na 'kli ni 'v 'a -ne 'kli =du 'lu yi.
 'Ti- 'klo 'mu -wlu =tu mo mu,
 -ni la 'klo, =ni 'tie ni 'klo, -mo di di.»

9 Ke- -tebli ni -hen a 'mu, ε pi, 'ε yi ble, 'ε pi Nyisva 'nyre le,
 Nyisva -mu', -ε ni 'v bodiogbata ki bu, 'ti- -ε ni 'klo, -te 'klo
 te yi bu, 'ε yi=t i -ti a 'yi'bubua ko 'wio -nyi. 10 A -ne ti,
 'bu mo, 'bu yi=t le ni ni, -ε -bi nyibli gbagbi a -wlu =tu
 'v -hen a 'mu, v ble kwli bu, 'ki 'v Nyisva ye', -ε ni 'v gbata
 a 'mu ki bu, ko, -ε hie 'klo, 'v pi=t 'nyre le, 'v yi 'waa 'klaun
 'lu le -he, 'v =tu 'v=v 'klaun a 'mu ye' ble, 'v pi le:

11 «Aan Kukonyo Nyisva,
 -mo nu -tebli a pepe.
 ε 'wi yi, -hva=a ni,
 ε no- nu=o, =ni nu -tebli a pepe a 'mu,
 'ti- 'ε ni 'klo.
 ε no- nu=o, =ni blees yi,
 nyibli a pepe bu -nyi -mu -ti a 'yi'buale,
 bu =tuu 'v -mu 'v,
 ε ko, bu yru=o, -ε mo, 'ki 'kli a pepe
 -huen 'li -mu -mo.»

**Nyiblo -mu, -ε 'wi=t 'blayu* yi,
 v nu -cohlu* -mo**

5 1-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye 'crien, 'ki 'li nyiblo -mu'
 -jt', -ε ni 'v bodiogbata a 'mu ki bu, 'ε 'ble 'crien a 'mu
 kva, 'ki 'li 'a diidedabu 'kwli. 'Crien a 'mu, 'a 'kabi ni 'huen,
 nu- v 'cru 'v ki, 'v 'pla 'crien a 'mu, 'v nu =gbaa-tebli ni
 =hlon'huen, 'v =gba 'crien a 'mu, -ε di=e nu, nyiblo =du 'ni
 =ha=a yi kla. 2 'Ti-, 'ni 'ye Nyisva a lelenyo* gbagbu, 'ε 'yee 'li
 win, 'ε yi 'beti -ni, ε wen: «Nyiblo a 'di -bi blees yi, -bu =gbla
 =gbaa-tebli -bu, 'ti- -bu =wle 'crien a 'mu 'li?» 3 Kee, ε 'yi
 nyiblo =du -ko, 'ki 'ne- -tutu ki, 'ki 'li yako 'kwli, ko, 'ki 'li
 -tutu bu, -ε -we 'li -bu =wle 'crien a 'mu, 'ti- -bu ta 'li=t 'kwli
 le. 4 De a 'mu, ε nu=o ni, 'ni -we diakı, -koti nyiblo =du 'yi la
 'v -ni, -ε we 'li -bu =wle la 'crien a 'mu, -bu ta la 'li=t
 'kwli le. 5 -ε -bi nyiblo ni -do, -ε ni 'li nyibli gbagbi a 'mu
 nyi, ε yi 'mu 'ni -lee -ni, ε wen: «=Ni 'wee 'li. 'Ye koko' -mu'.

Ξ no- mo Juda* a -tugbatayu. Ξ mo bodi Dafidit* a 'yonu a 'Yu -ni. No- -ha 'v 'a -ne -dedede 'hru wlən. Ξ no- blees yi, -bu =gbla 'crien a -gbaa-tebli ni -hlon'huen -mv', -bu =wle=ε.»

6-Tε 'n ta 'lι le de, -ε -bi 'n 'ye nyiblo -dv. No- nyra 'v -heyri' bv, 'kι 'v bodiøgbata a 'mv ye'. Nyibli gbagbι kɔ -tebli ni -hen -mv', -v pi -hunhlvn, nu- =glaa 'lι=ι le. Nyiblo a 'mv, ε 'wi=ι 'blayu yi. -Nι yi=ι ni 'ye, -wen, v 'la la=a ni, 'Blayu a 'mv 'e -ga -mvi ni -hlon'huen kɔ 'yii ni -hlon'huen. 'A 'yii a 'mv, nu- mo Nyisva a -Hihiu ni -hlon'huen -mv', ε yi le le, 'kι 'ne- 'klɔ a pepe -bv kι; 7'Blayu a 'mv 'e mu 'v nyiblo -mv' ye', -ε ni 'v gbata a 'mv kι bv, 'crien a 'mv, -ε ni 'lι 'a diidedabv 'kwli, 'e -ha -ne=ε -jt'. 8-Tε ε -ha 'kι -ne=ε -jt', -ε -bi -tebli ni -hen -mv', -v pi -hunhlvn, v kɔ nyiblo gbagbι a -wlv -tu 'v -hen -mv' 'huen-, v bla 'Blayu a 'mv kwli yi bv. 'Waa pepe a 'mv, v 'ble dvkvι' kva le, 'v 'ble -gulv-ŋani kva le, hunhrunpv-tebli 'yii 'lt 'kwli le. Hunhrunpv-tebli a 'mv, ε no- mo Nyisva a nyibli a lenyaawin; 9'v yi -wladv yrayrv ble. No- mo:

«-Mɔ blees yi, -bu 'du 'crien -mv' ye',
-bu =gbla =gbaa-tebli -mv',
-ε nu=o, v 'la la -mv ni,
=ni nu -na -hlv, =ni =gble nyibli,
'ti- =ni gba 'v =nu Nyisva 'hui.

Nyibli a 'mv, 'klɔ -bv,
no- kɔ dakɔ a pepe, a nyibli -ni,
'v pi 'bliwiin a gblegble,
'v -hon 'lι 'a -ne 'blvgba -dv 'kwli,
=ni gba 'v =nu Nyisva 'hui,

10 =ni nu -nu -na dakɔ -mo,
=ni mo 'waa bodiø,
ε kɔ, =ni nu=o, 'v -he -cohlnpinyv*,
'kι 'v Nyisva ye'.

Nu- di nyibli win kι -kɔ -ni, 'kι 'ne- 'klɔ -bv kι.»

11-Tε 'n ta 'lι le de, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyu -hvɔhvι -we, 'v mo lelenyu a 'miliwi a 'miliwi, nyiblo -dv 'yi 'lι 'waa -hihre 'lι -we; 'v =glaa 'lι bodiøgbata a 'mv le, 'v =glaa 'lι -tebli ni -hen -mv', -v pi -hunhlvn, kɔ nyibli gbagbι -mv' 'huen-, 'ni 'win 'waa -wla a win, 12'v 'yee 'lι win 'v yi ble, v wen:

«'Blayu -mv', v 'la la, v nu -cohluñ -mo,
 'kí 'v nyibli a -ta',
 ε no- kó -ji' 'kli a pepe ní 'lí,
 'ε kó 'a -ne =dedede,
 'ε kó =to, 'ε -hi 'v 'a -ne =dedede 'v,
 'ε ní 'kli kí.
 No- bleę yi, nyibli bu =tuu 'v,
 bu -nyi=e -ti a 'yi'bvbua, bu pu=v 'nyre le.»

13 'Tí- -tebli a pepe -mv', Nyisva -nu, -v pi -hunhlvn,
 'nú 'win 'waa win -we, -ε mo -tebli -mv', -ε ní 'lí yakó 'kwli,
 kó 'kí 'ne- -tvu kí, kó 'kí 'lí -tvu bu, kó 'a de -mv', -ε ní 'lí
 nie -mo. 'Waa pepe a 'mv, v yi ble -wladu. -Wladu a 'mv,
 ε no- -bu:

«Nyiblo -mv', -ε ní 'v bodiøgbata kí bu,
 ba pu=v 'nyre le,
 ε kó 'Blayu 'hvén-. -Ba =tuu 'v =nv 'v.

v nv- kó -mo 'kli a pepe -hvén 'lí -wlu.
 -Te 'klo te yi bu, v nv- mo nyibli gbagbi.»

14 -ε -bi -tebli ní -hen -mv', -v pi -hunhlvn, v wen:
 «Ke- bu ní 'mv.» Nyibli gbagbi -mo -bi, v bla =nv kwli yi bu,
 'kí 'v 'waa 'v=tuule a -ta'.

**'Blayu, no- -gbla 'crien -mv',
 'a =gbaa-tebli**

6 1 -Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye 'Blayu -mv' ní, -ε 'ble
 'crien -ni wen kva, 'ε =gbla 'a yi-he=gbaade. -Te ε =gbla
 'kí=i, -ε -bi -tebli ní -hen -mv', -v pi -hunhlvn, 'n 'win
 'waa 'yee ní -do a win, 'ε pi le: «Di 'lí.» 'A win 'wi=i -teye
 a win yi. 2 -Te 'n ta 'lí le, -ε -bi 'n 'ye -so puɔpu, nyiblo -bu,
 -ε nee -ne, 'ε 'ble flu kva, 'v -ha 'lí 'klavn*', 'v -nyi=e nyiblo
 a 'mv. No- mu tu kí, 'ε 'wi=i ta'bí yi, 'ε bi 'klo a pepe kí,
 'ε -ha 'v 'a -ne nyiblo =du, -ε -wen=ε -mo 'hru wlɔn.

3 -Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'Blayu -gbla -gbaade a 'hvén
 a de ní. Ti ní -do a ti 'yri, -ε -bi 'n 'win -tebli ní -hen -mv',
 -v pi -hunhlvn, 'a 'hvén a de a win ní, 'ε pi le: «Di 'lí.»
 4 'N yi 'v le ní te, -so -bi 'ε 'hrt. -So a 'mv, ε =hlu ní, -wen
 na-huhli, nyiblo -bu, -ε nee -ne, 'v -nyi=e 'kli, 'kí bu pu tu bu,
 'kí 'ne- 'klo kí, -ε di=e nu, nyibli 'mv 'lila -ní, 'v -nyi=e
 -hɔtuplien gbagbu -we.

5.-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'Blayu =gbla =gbaade a ta a de ni, 'ni 'win -tebli ni -hen -mv', -v pi -hunhlun, 'a ta a de a win 'e pi le: «Di 'li.» -Te 'n mu 'li le ta mo, -ε -bi 'n 'ye -so -yrugbu, nyiblo -bv, -ε nee =ne, 'e 'ble 'weede kva. 6.-E -bi 'n 'win win, 'ki 'li -tebli ni -hen a 'mv, -v pi -hunhlun 'nyi. Win a 'mv, ε 'wi=i -tonyiblo a win yi, ke- ε pi: «-Kubu ko 'yugbo 'huen-, v kla le, 'v pi =die. -Nyrowo ni -do a -kvan a 'wliye, ε -tve -kvbu a -kilow o ni -do. 'Bu mo 'yugbo =no, -ε -bi ε -we 'li -kilowi ni ta.» Ke- win a 'mv, ε pi nyiblo -mv' yi, -ε ni 'v -so a 'mv ki: «Nyra ko no 'huen-, dekonyu -tve, ε no- 'ye ni pu =die.»

7.-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'Blayu =gbla =gbaade a -hen a de ni, -tebli ni -hen -mv', -v pi -hunhlun, 'a -hen de a win 'e pi le: «Di 'li.» 8.-Te 'n ta 'li le, -ε -bi 'n 'ye -so -bi. 'A 'hui 'pupo ni, nyiblo -mv', -ε nee =ne, 'a 'nyre mo 'kukuu, 'e 'lile nyibli le, 'ti- -tute -mv', v dee 'kuopu a 'bli, no- -huen -ta' le, 'ε yi=i -wien le kve, 'v -nyi =nu 'kli, 'ki bu naa 'li tv, ko 'kanu, ko -titakue, ko 'wan 'kwli a mamu 'kwli, bu 'lila nyibli le, 'ki 'li 'kli a -ge ni -hen a 'kibia -bi ki.

9.-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'Blayu =gbla =gbaade a -hun a de ni, ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi 'n 'ye 'kukunyibli a -hiko, 'ki 'li Nyisua a -200cohluonpiile -mv' -hlon. Nyibli a 'mv, v 'lila =nu le, -te v 'ble Nyisua a win kva a -ti, ε ko, -te v yi la Nyisua a -ti nyibli -lee -ni a -ti, 10.'ti- 'v 'yee 'li win, v wen: «-Aan Kukonyo Nyisua o, 'ki 'li -mv -mo, 'ki -ti a -tee -huen 'li. Nyibli -mv', -v ni 'li 'kli 'kwli, -v 'lila -a mv le, ti a 'di -bi -ko 'yri, -di =nu -bati le -puv -ni 'li, ε ko, ti a 'di -bi -ko 'yri, -na yru di =nu -yee -ni 'li?» 11.Bu pu 'ki le, -ε -bi v pu nyibli a pepe a 'mv wlawli puɔpu, (ε no- tve =ne nyibli yi, -ε mo, v 'sii 'v yi,) 'ti- 'v lee =nu, -ε mo: «Ba -plee 'v ti le de gbe, -kotu v blees yi, bu 'lila 'aan 'bio -mv' le, -v ni Nyisua a -kvan, =wi yi, -te v nu 'aan le'lilale. -Te Nyisua nu 'li 'a 'lipupuu, 'bu nu 'a nunuo le, -ε -bi nyibli -mv', -v 'lila 'a mv le, Nyisua di puv =nu -bati le.»

12.-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'Blayu =gbla =gbaade a -hlon-do a de ni, -ε -bi -tutu -tva 'hihlele diaki, 'yru 'e -jre, -wen danu -yrugbu, -hɔnpu 'e -hlu, -wen -hlu, 13 nyahro 'e 'ble 'li yakɔ 'kwli le, =wi yi tugbe a 'kui, -ε 'yi -hlu, pepe yi -bubla -ni, 14 yakɔ 'e 'pla, 'e 'wan, =wi yi, -te v ni ko

a 'pupla; dugbi kɔ 'nidugbo a pepe 'huen-, 'v -hon -ta' le; 15 nyibli a pepe, -v nɪ 'ne- 'klɔ ki, 'v 'gba ci le, bodiɔpu bi 'li yi, 'blugbunaanyu, 'seyo a nyibli gbagbi, dekonyu, 'klukunuyu, kɔ nyibli a pepe, -koyo kɔ nyibli -mu', -v 'yi -koyo 'pa-, 'waa pepe a 'mu, v 'gba ci le, 'ki 'li dugbi 'lu, 'v -huhli le, 'ki 'li 'buiti 'kwli le, ε kɔ, 'ki 'li 'hi 'nyi, 16 'v yi dugbi kɔ 'hi 'huen -lee -ni, 'ki bu bi 'v -nu 'lu, bu -jri -nu 'lu bu, bu -hli -nu, -ε di-e nu, nyiblo -mu', -ε nɪ 'v bodiɔgbata -mu' ki bu, ε 'nɪ -ha -nu 'ye, ε kɔ, 'Blayu a yru 'nɪ -ha -nu ye, 17 -ε nu=o, ti nyre 'v nɪ, 'ki 'waa yru bu klɔ nyibli. -Nyrowɔ a 'mu 'kwli, ε 'yi nyiblo -du -kɔ, -bu di wa.

Nyisva a lelenyo* -tu Nyisva a nyibli yruule

7 1-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyu nɪ -hen -mu' nɪ, 'v nɪ 'klɔ a -ge nɪ -hen 'yri ble, 'v ka pepegle nɪ -hen -mu' yi, -ε di-e nu, v 'nɪ -ha 'ne- 'klɔ ki -hii -ni, ε kɔ, v 'nɪ -ha -tvtv le -hren, kɔ, v 'nɪ -ha 'nie kɔ ti 'huen- le -hren; 2'nɪ 'ye Nyisva a lelenyo -bi, 'ε -hon 'li 'yru a 'hrule', 'ε 'ble -dedede kva, ε ni, 'ε -tui 'Klɔhienyisva a nyibli yruule; 'ε da Nyisva a lelenyu nɪ -hen -ni wen, Nyisva -nyi 'klɔ, 'ki bu nyre -tvtv kɔ 'nie yi, 'ε 'yee 'li win, 3ε wen: «Ti 'yee 'v nɪ nyre, 'ki ba nyre 'nie kɔ -tvtv, kɔ ti 'huen- yi. Ba -ple -a mu, -ba -tu Nyisva a -kvannunyibli yruule, 'ki 'v 'waa yigbakli yi.» 4-Tε ε -hi, 'ti- 'v lee 'mu, nyibli nɪ -tie -mu', v -tu yruule a 'mu: v mɔ nyibli a (144'000) 'miliwi nɪ -pu -tu 'v 'huen a gble nɪ -pu -tu 'v 'huen. Nyibli a 'mu, 'ki v -hon 'li Yisraekwɛ* a -tugbi nɪ -pu -tu 'v 'huen -mu' 'nyi. 5-8'A -ne -tugba 'bu nɪ 'v, 'a nyibli a (12'000) 'miliwi nɪ -pu -tu 'v 'huen, v nu- v -tu yruule a 'mu. -Tugbi a 'mu, 'waa 'nyre, no- -bu: Juda a -tugba, Rube a -tugba, Gadı a -tugba, Ase a -tugba, Nefutali a -tugba, Manase a -tugba, Simeɔ a -tugba, Lefi* a -tugba, Yisaka a -tugba, Sabulo a -tugba, Sosefu* a -tugba, kɔ Besame* a -tugba 'huen-. Nyibli a pepe a 'mu, v nu- v -tu Nyisva a yruuledu a 'mu.

Nyibli -hɔchvi

9-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye -tonyibli -hɔchvi. Ε 'yi -tonyiblo -du -kɔ, -bu -we 'li 'waa -hihre. Nyibli a 'mu, 'blugbi a pepe -bu, -v nɪ 'ne- 'klɔ -bu ki, ε no- v -hon ki le,

u mo dako a pepe a nyibli =ni -we. 'Ki u -hen 'li 'a -ne -tite -du, 'v pi 'bliwin a gblegble. 'Ki u ni 'v Nyisva a bodiogbata, ε kɔ, 'ki 'v 'Blayu ye'. Waa pepe, u pu wlawli puɔpu, (ε no- tve -ne nyibli yi, -ε mo, u 'sii 'v yi,) 'v 'ble yohran kua le, 'ki 'v Nyisva a 'nyre a lepvvvu a -ta', 10 'v 'yee 'li win, u wen: «Nyisva -mu', -ε ni 'v bodiogbata -mu' ki, ε kɔ 'Blayu -mu' 'huen-, u nu- wa -a mu.»

11 Nyisva a lelenyu* a pepe, u =glaa 'li 'a bodiogbata -mu' le, ε kɔ, 'v =glaa 'li nyibli gbagbi, u kɔ -tebli ni -hen -mu', -u pi -hvnhlvn 'huen-, 'v kɔ 'li ble, 'ki 'v bodiogbata a 'mu ye', 'v pi Nyisva 'nyre le, 12 u wen: «Ε mo -han-ti, -aan Nyisva, no- kɔ -ti a 'yi'bubva. 'Ki 'kli a pepe ni 'li=li -ji', 'ti- 'ε kɔ -tɔ. Ba di 'li, -ba -nyi=e 'wio, -ba -tuu 'v=v 'v, ε kɔ, -ba pu=v 'nyre le, -te 'klɔ te yi bu. Ke- bu ni 'mu.»

13 Nyibli gbagbi a (24) -wlv -tu 'v -hen -ni wen, κε- 'waa nyiblo -bi pu 'mu yi, ε wen: «=Bi nyibli -mu', -u pu wlawli puɔpu, -yi =nu ni? -Bi' u -hen yi 'li?» 14-Ε -bi 'n -huhia kle, -ε mo: «Nyibeyu o, -mo ni -do, -mo yi =nu.» -Ε -bi, ε wen: «Nyibli -bu, u 'ye -huen diaki, 'ki 'li le'bɔɔti 'kwli, 'v 'yi 'v Nyisva a 'hru bu -hie, 'v yra 'waa wlawli, 'ki 'li 'Blayu a -hlv -mo, -ε di=e nu, u 'mu 'li 'wv. 15 Ε no- kɔ -ti, 'v 'cibi 'v Nyisva a bodiogbata ye', 'v pi=ι 'nyre le, 'ki 'li 'a 'kayu bu 'tɔ kɔ -nyre. Bodio -mu', -ε ni 'v gbata a 'mu ki bu, ε no- di =nu 'yie -tu. 16 'Kanu kɔ 'nie'natu 'huen-, ε 'yi 'li=li 'li -we, bu nu 'ki =nu de. 'Yru 'yi 'li=li 'li -we, bu hien =nu de. Ε 'yi -dedede -kɔ, -bu di 'ki =nu le hien de, ε kɔ, -bu di =nu de -huan -mo nu, 17-ε nu=o, 'Blayu -mu', -ε ni 'v bodiogbata -mu' ye', no- di =nu 'yie -tu. Ε no- di 'li =nu 'nie' wien gba, 'nie -mu', -ε yi nyibli 'klɔ yrayru -nyi. Nyisva a =gbetu, no- di =nu =ga, ε 'mu =nu 'yi -hlɔn le 'hran.»

'Blayu -gbla le'bɔɔ=gbaade ni

8 1-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'Blayu -mu', -ε 'ble 'crien -ni wen kua, ε =gbla =gbaade a -hlɔn'huen a de ni. -Tε ε =gbla 'ki=li, -ε -bi -tebli a pepe -mu', -u ni 'li yakɔ 'kwli, u nu -blii. Ε no- u nu -nunu, 'ε gba -haawɔkutio. 2-Tε 'n ta 'li le de, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyu* ni -hlɔn'huen -mu', -u ni 'v=v ye', 'v -nyi =nu -ŋamvu ni -hlɔn'huen.

3 Nyisva a lelenyo -bi ni 'v, 'e 'ble -guluya kva, -e ko 'kwli v pi 'li hunhrunpu-tebli, v pi 'tɔ le, 'e di 'v -cɔhlunpiile'*, v nu -gulv, v -nu, 'v -nyi=e hunhrunpu-tebli -huɔhvı, -e di=e nu, e 'mv=v 'tɔ le pu, 'a nahlvn, ko Nyisva a nyibli a pepe a lenyaawin, v 'mv 'li Nyisva -mɔ mu. 'Kı 'li -cɔhlunpiile', 'kı e pi 'li=i 'tɔ le, 'kı 'v Nyisva a bodiɔgbata ye', 4 hunhrunpu-tebli a nahlvn a 'mv, 'e 'hru 'li Nyisva a lelenyo -mv', -e ni 'v Nyisva ye', 'a dabv 'kwli, 'e mu 'li yako 'kwli, e ko Nyisva a nyibli a lenyaawin 'hvən-. 5 'Ti- Nyisva a lelenyo a 'mv, 'e 'du -guluya -ni wen ye', 'e nu na'klı -mv', -v ni 'li -cɔhlunpiile', 'e 'yii 'li=i 'li. -Te e -we -mɔ, -e -bi 'kı e -hunhian 'ne=e 'klo ki. -Te e -hunhian 'kı 'ne=e 'klo ki, -e -bi yako -tva le=mumale, 'e pi 'yii ke' le, -tvtv 'e -tva 'hihle.

-ŋamvi ni -hlon'hvən

6 -Te de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyo* ni -hlon'hvən -mv', -v 'ble -ŋamvi ni -hlon'hvən kva, v -we -mɔ, 'kı bv bi=e.

7 Ti ni -do a 'mv 'yri, -e -bi yi-henyiblo bi 'a -ŋamu ni. -Te e bi 'ki=i, -e -bi cekli, ko na, ko -hlv, v nv- bibi 'yi le, 'v ble 'li yako 'kwli, 'v bi 'ne- -tvtv ki, -tvtv 'e nu -tiɔle'bəewi ni ta, 'a 'kvitɔ -bi ko ti -mv', -v ni 'v=v ki, 'v -hin, -piti yrayrı a pepe hin ni -we.

8 -Te de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyo a 'hvən a nyiblo bi 'a -ne -ŋamu. -Te e bi 'ki=i, -e -bi v 'du -dedede ye'. E 'bua ni, -wen dvgba gbagbv, na 'e yi=i 'lu -wlun -ni, 'v pu 'li=i 'yru -mɔ, 'yru a 'mv 'e nu -tiɔle'bəewi ni ta, 'a 'kvitɔ ni -do -bi 'e -he -hlv, 9 -tebli a pepe, -v ni 'li 'yrukvitɔ a 'mv -mɔ, 'v 'kvkv le, 'yrukvitɔ a 'mv, 'a 'mu a pepe, 'v nyre yre.

10 -Te de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyo a ta a nyiblo bi 'a -ne -ŋamu ni, nyahroye gbagbv =dv, no- ble 'li yako 'kwli, 'e yi wlın, -wen =gbuu, 'e bi 'li 'nie, ko 'niyie 'hvən-mɔ, 'e nyre =nv yre. 11 Nyahroye a 'mv, 'a 'nyre mɔ Wlɔnklade; 'nie a 'mv, e bi 'li -mɔ, e nu -tiɔle'bəewi ni ta, 'a 'kvitɔ ni -do -bi 'e -he wlɔnklanie, nyibli -huɔhvı, -v na 'nie a 'mv, 'v 'kvkv le, -te 'nie a 'mv, e kla wlɔn diakı a -ti.

12 -Te de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyo a -hen a nyiblo bi 'a -ne -ŋamu ni. -Te e bi 'ki=i, -e -bi 'yru ko -hɔnpv 'hvən-, e 'wi -te v 'ye ni nu wen -tiɔle'bəewi ni ta,

'yrv a 'kabi -bi 'e -jre, =hōnpu a 'kabi -bi 'e -jre -we. Nyahro -mo -bi, 'a 'yo ni ta, 'bu ni 'v, 'a ta a 'yee kō bv jre -we. U 'ni 'be=e 'ki -tēe de. 'Tōluwō kō -nyrōwō 'huen-, v nu -tiōle'bēewi ni ta. 'Yrv 'kee hunhuen ni, 'ki 'li -nyrōwō a 'kutō -bi 'kwli, =hōnpu 'kee hunhuen ni -we, 'ki 'li 'tōluwō a 'kutō -bi 'kwli.

13-Tē 'n ta 'li le de, -e -bi 'n 'ye ke, -e yi wan, 'ki 'li yo', 'e 'yee 'li win, 'e pi le: «Popowli -o, popowli -o. Nyibli di 'ye -huen, 'ki 'ne- 'klo -mo. E kō Nyisva a lelenyu ni ta -bi, -v 'yee 'waa -ŋamvi ni bi. 'Bu mo, 'bu bi=e, -huen a 'yiye di ki 'ni -bii -ni diakū.»

9 1-Tē de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyō a -hun a nyiblo, e bi 'a -ne -ŋamvi ni. Ti ni -do a ti 'yri, -e -bi 'n 'ye nyahroye, 'e ble 'li yako 'kwli, 'e bi 'ne- -tutv kī, 'ti- 'v -nyi nyahroye a 'mv 'maju a 'yee, -e di=e nu, 'hō gbagbu -mu', -e hō 'kwli bv, e 'mo=v yi kla, 2nyahroye a 'mv 'e kla 'hō a 'mv yi. -Tē e kla=a yi, -e -bi nahlun -huen 'li -wlu, 'e 'ye, -wen nagba a nahlun. Nahlun a 'mv, e ka 'yrv a 'yie yi, 'e nu=o, halo 'e bi -tutv kle, 'dv 'e ni le -jojo, 3'kolio 'v -hōn 'li nahlun a 'mv 'nyi, 'v 'heen -tutv a pepe kī bv, 'v -nyi 'kolio a 'mv 'kli, -e 'wi=i -ji-kaya a 'kli yi, 4'v lee =nv: «A 'ni 'nyree 'li -piti kō ti 'huen- yi, e kō 'a -ne 'dudōde =dv 'huen-. Kēe, nyiblo 'bu ni 'v, Nyisva a yruule 'bu 'yi 'v=v yi -ni, nyiblo a 'mv, e no- ba mle le.» 5U 'yi 'kolio a 'mv 'kli -nyi, 'ki bv 'la nyibli. Kēe, v -nyi =nv 'kli, 'ki bv nu=o, nyibli bv 'ye -huen, 'ki 'li =hōnpu ni -hun 'kwli. 'Kolio a 'mv, 'bu mle nyiblo, e yi 'ye -huen, =wi yi, -te -ji-kaya 'ye ni mle wen nyiblo a -huen a 'yiye. 6'Ki 'li =hōnpu ni -hun a 'mv 'kwli, nyibli -bi di =muɔ 'kukvu le, -e di=e nu, v 'ni -ha -hwendu a 'mv 'ye de, kēe, v 'yi 'li=i 'li -we, bv 'kv. U di 'kukvu 'ni -hwa diakū, kēe, 'kukvu a 'mumu, e di hōc =nv -mo le.

7'Kolio a 'mv, v 'wi=i -sue yi, v -we -mo, 'ki bv mu tu kī. 'Ki 'v =nv 'lu, de ni 'v, -e 'wi=i -guluklaun* yi. 'Waa yigbakli 'wi=i -tonyibli a yigbakla yi. 8'Waa 'lu-pupui hō ni, -wen nvgba, e kō, 'waa 'nyi 'wi=i kōkō' a 'nyi yi. 9=Dedede ni 'v =nv -wliye, 'e 'wi=i tawlawlu yi, v nuu 'plidē. 'Waa wanwen yi 'ni 'wli, -wen -gbe -mu', -sue yi -jri, 'seyo ni 'v kī, 'v mi tu kī. 10'Waa bvi 'wi=i -ji-kayi a bvi yi, 'e yi nyibli le mle,

-wen -ji-kayi. 'Waa -bu a 'mv, no- yi =nu 'kli -nyi, 'ki bu =tu nyibli -hwén, 'ki 'li =hōnpv̄ti ni -hun 'kwli. 11 'Kolio a 'mv, 'waa nyiblo gbagbv̄, no- mɔ 'ku -hvan* -mu', -e kɔɔ 'hvɔ -mu', -e hlɔ 'kwli bu win ki. 'A 'nyre mɔ Abadɔ, 'ki 'li -Juukv̄ewin* 'kwli. Glekukv̄e* -mɔ -bi, v dees =ne Aponio. 'Nyre ni 'hvén a 'mv, e =hen 'nyre -Teblibv̄-wenyɔ.

12 -E -bi 'ki, yi-he-hwén a 'yiye -hi ni. E hie 'li 'a gble ni 'hvén -bi.

13 -Te yi-he-hwén a 'yiye a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyɔ a -hlon-do a nyiblo bi 'a -ne -ŋamv̄ ni, 'ni 'win win, 'e -hɔn 'li -cɔhlunpiile* -mu', -e kɔ =ge ni -hen. E mɔ -cɔhlunpiile, v nuu -gvlv̄, 'e ni 'v Nyisva ye'. 14 Ke- win a 'mv, e pi Nyisva yi, -e mɔ: «=Wle 'kuo* ni -hen -mu', v mva la bu, 'ki 'v 'nie -mu', v dees Efrati wien!» 15 'Kuo ni -hen -mu', -v kɔ -ti e -hla, Nyisva -we =nu -mɔ, 'ki bu nu -kvan, 'ki 'li 'yrv̄ ni -do a 'mv 'kwli, kɔ, 'ki 'li =hōnpv̄ ni -do a 'mv 'kwli, e kɔ, 'ki 'li -nyrɔwɔ ni -do a 'mv 'kwli, e kɔ, 'ki 'li -haawɔ ni -do a 'mv 'kwli. E -we =nu -mɔ, 'ki bu mu nyibli 'la, nyibli ni ta 'bu ni 'v, v 'mv 'waa nyiblo ni -do 'la. -Te win -ni wen, e pu le, e lee Nyisva a lelenyɔ: «=Wle 'kuo -mu',» -e -bi e mu ni, 'e =wle =nu. 16 -Te e -hi, -e -bi 'n 'ye 'seyo -hvɔhv̄i, 'v ni 'v -sue ki ble, -te v =ti 'mv, 'v lee 'mv. U mɔ (200'000'000) 'miliwi a -hɔtruw̄i ni 'hvén a 'miliwɔ.

17 Ke- 'n nu 'lile'yiye, 'n 'ye -sue, kɔ nyibli -mu', -v ni 'v =nu ki ble, 'v pu tawlawl̄i 'hvi le. Wlawl̄i a 'mv, e nu gblegble. 'A de -bi ni 'v, 'e nu -jɔhv̄n, 'a de -bi 'e nu -yrvgbv̄, 'a de -bi 'e nu -gbapv̄. -Sue a 'mv, 'a de 'bu ni 'v, 'a 'lu 'wi=kɔkɔ' a 'lu yi, na-huhli, kɔ nahlvn, kɔ 'nv -mu', -e 'lile nyibli le, 'e -hvén 'li nyibli wlɔn. 18 -Hvendu a gble ni ta a 'mv, -v mɔ na kɔ nahlvn kɔ 'nv a 'mv 'hvén-, 'ki 'li nyibli ni ta 'nyi, e 'la nyiblo ni -do. 19 E 'wi yi, -sue a 'mutu, no- yi =nu 'kli -nyi, 'ki bu =tu nyibli -hwén, -e di=e nu, v 'mv le 'kuku -ni, 'waa -bu 'v -tui nyibli -hwén -we. 'Waa -bu a 'mv, v 'wi=kɔ hro yi, hro a 'li 'v ni 'v -bu a 'mv ki. E no- -sue a 'mv, v ni, 'v yi nyibli le mle.

20 Nyibli -mu', -hwéngble ni ta a 'mv, v 'yi 'la, v 'yi 'v 'waa de 'kuku* a nunuo bu -hie, 'v 'cibi 'v 'kuo -hv̄n a dida, e kɔ -ci a kuklo. 'Waa -cidu a 'mv, e mɔ tuyonu -bu, 'waa =gbetv̄, v ni. -Gvlv̄ v ni, 'v ni tuyonu a 'mv, kɔ,

'v ni 'pli-tebli, kɔ 'hi, kɔ ti 'huen-, 'v ni tuyonu. Tuyonu du a 'mu, ε mo, v 'ni 'ye=e li -dedede, v 'ni 'win=i -ti, kɔ, v 'ni -na=a li -we. Kee, ke- ε ni 'mu, nyibli a 'mu, v 'cibi 'v -ci a kuklo, 21'v 'tie gbe 'waa 'bio -tonyibli a 'lula 'lu -mo, 'v 'tie ni -wide, 'v ni -wlawli kɔ 'lawlude 'huen-, 'v yi 'yri. V 'ni -hie=e 'v -tebli 'kukui a 'mu, 'a nunuo bv.

Nyisva a lelenyo* -mu', -ε 'ble 'crien gbe kva

10 1-Tε de a 'mu, ε -hi de, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyo
gbagbu -bi, 'ε -huen 'li yakɔ 'kwli, 'ε yi 'li di, 'nuŋma
'ε -glaa 'li=i, -wen wlawlu. -Payru -glaa 'li 'a 'lu le, 'a yigbakla
'ε yi wlun, -wen 'yru, 'a bu 'v 'wi=i nagba yi, 2'ε 'ble 'crien
gbe, -ε kle yi kva, 'ε -tu 'v 'a diidebu 'yru ki bv, 'ε -tu
'v 'a kamlabu -tutu ki bv, 3'ε 'yaa 'li win, 'ε pu win, -wi yi,
-te koko' 'ye ni klu. -Tε ε nu win a pupuu le, -ε -bi 'n 'win
yakɔ a -mumawin, 'ε nu wimpuuwi ni -hlon'huen, -wi yi,
-te -tonyiblo 'ye ni -tu wen=ε -wɔn. 4-Tε 'n 'win yakɔ a win
a 'mu, -ti -mu', ε -hla, 'n dva=a 'cicru. Kee, 'n 'win win,
'ε -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'ε yi 'mu -lee -ni, -ε mo: «Ni 'cru 'li
-ti -mu', yakɔ a win -hla, nyiblo -dv 'ni -ha=a yi.»

5-Tε ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyo -mu', -ε kɔ bv ni -do
-bi ni 'v 'yru ki, 'a bv -bi, 'ε ni 'v -tutu ki, no- hru
'a diidedabu, 'ki 'li yakɔ 'kwli, 6'ε 'svu Nyisva, -kɔti Nyisva
hie 'klɔ. Ε no- nu yakɔ kɔ -tebli a pepe -mu', -ε ni 'li=i 'kwli,
'ε nu -tutu kɔ -tebli a pepe -mu', -ε ni 'ne- ki, 'ε nu 'yru kɔ
-tebli a pepe -mu', -ε ni 'li=i -mo, Nyisva a lelenyo a 'mu,
'ε 'svu -ne ki, ε wen: «Ti -dv 'yi 'li -hie, -ε nu=o, 7'bv mo,
Nyisva a lelenyu a -hlon'huen a nyiblo 'bv bi 'a -ne -ŋamu,
-huhlide -mu', Nyisva -hie 'lu -mo le, ε di-e 'ni nu, -wi yi,
-te ε nu la=a 'a -kvannunyibli, -v mo 'a winwlɔn-hanyu*
a leele.»

8 'Tι- win -mu', -ε -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'n 'win, ke- ε pi 'mu
yi de: «Crien gbe -ni wen, -ε kle yi, mu -bv -ha=a Nyisva
a lelenyo -mu' -jt', -ε kɔ bv -bi -ni 'v 'yru ki kɔ, -ε -bi 'ε ni
'v -tutu ki.» 9-Tε 'n mu 'v Nyisva a lelenyo a 'mu 'hui, 'n lee
-ne: «Nyi 'mu 'crien gbe -mu'.» -Ε -bi ε wen: «Du=o ye',
-mu=v di. Ε di 'ni 'hruki -ni, -wen dunyra, 'ki 'li -mu wlɔn.
Kee, -ni mla=a, ε di 'ni kla,» 10'ni -ha=a 'crien gbe a 'mu -jt',
'ni di-e. Ε mo -han-ti, ε 'hruki ni, 'ki 'li 'mu wlɔn,

-wen duṇyra. Kee, -te 'n mla=a, -e -bi ε kla ni. 11 'Ti- 'v lee 'mu de, v wen: «-Ti -bv, Nyisva =tu -mu wlən, 'ki 'v dakɔ a gblegble, -v pi 'bliwin a gblegble a -ta', ko 'ki 'v 'blugbi -hvɔhvui, ko 'ki 'v 'waa ye'nanyu a -ta' -tiε di=e nyibli le -lee -ni.»

Nyibli ni 'hvən -mu', -v -hle Nyisva a -ti

11 1-Tε de a 'mu, ε -hi, -e -bi v -nyi 'mu 'misiđe, -e 'wi=ι kotu blɔblu yi, 'ti- 'v lee 'mu, v wen: «'Du ye', -bv mu Nyisva a 'kagbau* 'misi -ni, ko -cɔhlunpiile* 'hvən-, ε ko, -bv -hre nyibli -mu', -v de Nyisva, 'ki 'li 'kayu a 'mu bv. 2 Kee, =ni 'misi 'li 'kagbau a 'mu, 'a -yaa, -e nu=o, Nyisva -ha 'li=ι ni, 'e -nyi=e dakɔ -bi a nyibli, -v 'yi=ι -yi. Nyibli a 'mu, v di Nyisva a 'dιɔ -mu' 'ni 'wla, 'ki 'li -hɔnpvui a -wli ni 'hvən =tu 'v 'hvən 'kwli. 3 'N di te 'li nyibli ni 'hvən, -v di 'na -ti hla. Nyibli a 'mu, v di pu 'kuyo-tebli 'hvi le, v 'mu 'na -ti, Nyisva =tu =nu wlən nyibli -lee -ni, 'ki 'li -hɔnpvui a -wli ni 'hvən =tu 'v 'hvən a 'mu 'kwli, ε -hen 'nyre, 'ki 'li -nyrɔwi a (1260) 'miliwɔ ni -do ne -hɔtrɔwi ni 'hvən =tu 'v -wli ni ta 'kwli.»

4 Nyisva a -tihlanyibli ni 'hvən a 'mu, 'ki v ni 'v Kukɔnyɔ Nyisva, -e koɔ 'klɔ a pepe -bv win ki ye'. Nyibli ni 'hvən a 'mu, v 'wi=ι ti ni 'hvən -mu' yi, v deε olifieti*, 'v 'wi=ι 'napi ni 'hvən yi -we. 5 'Bv mo, 'waa yraanyibli 'bv -hvə bu nu =nu -balv, na di -hɔn 'li =nu wlən, ε 'mu =nu 'la. Kee- 'waa yraanyibli a 'mu, v di le'kvkvule nu. Yruyru, v 'yi 'li=ι 'li -we, bv =ta 'li=ι wlən. 6 'Bv mo, nyibli ni 'hvən a 'mu, 'bv yi -ti, Nyisva =tu =nu wlən ni hle, v di ko 'kl̄i, bv nu=o, 'ki 'nu bv 'ye ni di, ε 'mu=v gba -gbagba, ε 'mu ti -mu' ki ye, -e ko 'yri v di 'v Nyisva a -ti a hihla -mo -weε -ni; v di ko 'kl̄i, 'ki bv nu=o -we, 'nie bv -he -hlv, ε ko, 'ki bv nu=o, -tv̄tu ki a nyibli bv 'ye -hvən a gblegble, -te v di 'a -hvvhua nu.

7 'Bv mo, 'bv -we Nyisva a -ti a 'mu, 'a -mɔlenina -mo, -e -bi mu'ma -mu', -e di 'li 'hvɔ 'kwli -hɔn, ε di nyibli ni 'hvən a 'mu -mo 'ni -wɔn, 'ti- ε 'mu 'v =nu 'hru wlən -ha, ε 'mu =nu 'la. 8 'Ki 'waa 'kvkvkui di 'v 'dιɔ gbagbu -mu', 'a 'dika ble pe, -te -mu', v koɔ la 'v 'waa Kukɔnyɔ -Yusu tugbe* 'yie. 'Dιɔ a 'mu, 'a -huhlinyre mo Sodɔmu*, -hvv' Esipublvgb*. 9 Dakɔ a pepe a nyibli, -v -hɔn 'li 'a -ne

'blugba =dv 'kwli, -v pt 'a -ne 'bliwin =dv, v di 'waa 'kvukukui a 'mv 'n̄i 'ye, 'k̄i 'l̄i -nyrɔwi ni ta ne 'kvutɔ 'kwli, kɔ, v 'ȳi 'l̄i=i 'l̄i -we, bu wen, 'k̄i bu -ha 'v =nu 'v. 10'Klɔ ki a nyibli di nu dɔdu diaki, -te v di nyibli ni 'hv̄en a 'mv 'la a -ti, v di 'mle le, v 'mv 'kue-tebh̄i le -nyinyi -ni. U di nu dɔdu diaki, -kɔti ke- v di pu: «Nyisva a winwlɔn-hanyv* ni 'hv̄en -mv', -te v ne la Nyisva a -ti -mo le, v =tu la -a mv =hv̄en diaki.»

11.-Te -nyrɔwi ni ta ne 'kvutɔ a 'mv, v -hi, -e -bi Nyisva =hloon 'l̄i nyibli ni 'hv̄en a 'mv pepe 'mia, 'v 'hri 'klɔ, 'v 'du ye'. -E -bi nyibli a pepe -mv', -v 'ye =nu, hvannu bi 'l̄i =nu 'kwli le. 12.-Ti nyibli ni 'hv̄en a 'mv, v 'mv ye' 'du mo mu, -e -bi v 'w̄in win, 'e -hɔn 'l̄i yakɔ 'kwli. Kε- e pi =nu yt: «Ba di 'ne- yɔ'.» 'Tl-, 'k̄i 'v 'waa yraanyibli ye', 'v 'ya 'l̄i yɔ', 'k̄i 'l̄i 'nuŋma 'nyi. 13.Ti ni -do a ti 'yri, -e -bi -tutu -tua 'huhlele diaki. 'K̄i 'l̄i 'dɔ -ni wen 'kwli, 'kayu ni -do, 'k̄i 'l̄i 'kayo ni -pu 'nyi, e no- nyre yt. -Tutu a 'mo -e 'huhle -ni, e 'la nyibli a 'miliwi ni =hlon'hv̄en. -U -bi -mv', -v 'ȳi 'kv, hvannu ni =nu ni diaki, hvannu a 'mv, e no- kɔ 'kwli v piu 'l̄i Nyisva 'nyre le, -e kɔo yakɔ win ki.

14.Kε- -hv̄en a 'yiye a 'hv̄en a de -mv', e nu 'lu a -momumuo. Kεε, 'a ta a de 'tie di ni.

Nyisva a lelenyɔ* a =hlon'hv̄en a nyiblo bi 'a -ne -ŋamv ni

15.-Te de a 'mv, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyɔ a =hlon'hv̄en a nyiblo bi 'a -ne -ŋamv ni, ti ni -do a ti 'yri, 'n 'w̄in win a gblegble, 'e ni 'kli ki, 'e -hv̄en 'l̄i yakɔ 'kwli, 'e pi le: «-Aan Kukɔnyɔ Nyisva, kɔ a 'Yu -Yusu 'Klusv, e =tu 'v bu, nv- -he 'klɔ -bu a nyibli gbagbi. Nyisva, no- di 'v gbata ki bu ni, -te 'klɔ te yt bu.»

16.-Te win a gblegble a 'mv, e nyra bu, -e -bi nyibli gbagbi a (24) -wlu =tu 'v -hen -mv', -v ni 'v bodiɔgbati ki ble, 'k̄i 'v Nyisva ye', v bla=a kwli yt ble, 'v pi=i 'nyre le, 17v wen:

«-Aan Kukɔnyɔ Nyisva, -e ni 'kli ki,
'ti- 'klɔ 'mv -wlu =tu,
-mo ni la 'klɔ, -mo 'tie ni 'klɔ,
-a -ha 'l̄i 'wio, -a -nyi -mo=o,
-e nu=o, -ni 'kli ki,
-mo =tu nyibli a win a kikɔole -wlu.

18 Dako a gblegble -mv', -v 'yí -na dako 'pa-,
 v pú -mv yrv le diakí.
 'A -ti, ti nyre 'v ní,
 -e kó 'yri -di 'v =nv yrv le -pvv -ni.
 Ti nyre 'v ní -we, 'kí -bv pvv 'kvkunyibli -bati le.
 Ti ní -do a 'mv 'yri,
 'kí -di 'v -na -kvannunyibli 'wio -nyii -ni,
 -v mo -na winwlón-hanyv*,
 =mv -na dako a nyibli 'wio -nyi -we,
 -v mo nyibli gbagbí,
 kó 'waa de -bv, -v 'yí nyibli gbagbí 'pa-,
 -v mo nyibli a pepe -mv', -v =tui 'v -mv 'v.
 Nyibli -bv, -v yí -tvv -bv yí nyre,
 v nv- -mo -bi, -di -we =nv bv pepe.»

19 'Tí- v 'mv 'pvple -mo -we mo mu, -e -bi Nyisva
 a 'kagbau* -mv', -e ní 'lí yo', e =ga wlón. 'Kí 'lí 'kagbau a 'mv
 bv, 'kí 'yri=tucrén* a dukwli ní 'lí, 'e bi pepe', yako 'e pi 'yii
 ke' le, 'e =mumve le, -tvv 'e yí 'hhlé -ni, cekli -hvchví
 'v yí 'lí yako 'kwli le ble.

Nugba kó döhre* 'hvén-

12 ¹'Tí- e 'mv -hi mo mu, -e -bi =wlékeedé gbagbu
 'hru 'lí yako 'kwli, 'ní 'ye nugba =dv. 'Yrv, no- mo
 'a wlawlv, =hónpu 'e mo 'a bvíkible=tude. Nyahro ní -pu
 =tu 'v 'hvén, nv- mo 'a 'klavn*. ²Nugba a 'mv, 'kwli ni=e ní.
 E no- kó -ti, 'e 'gbugbe le.

³'Tí-, =wlékeedé -bi, 'e 'hru 'lí yako 'kwli, 'ní 'ye döhre
 gbagbu, 'e =hlu, 'e kó 'lí ní -hlon'hvén, 'v =ceé 'klavn ní
 -hlon'hvén, 'e =ga =mvi ní -pu; ⁴döhre a 'mv, 'e ní 'a 'ba,
 'kí 'lí nyahroyo ní ta 'nyi, 'e -he 'lí nyahroye ní -do 'lí,
 'e =huhien 'ne=e -tvv kí, 'tí- 'e nyra 'v nugba a 'mv, -e yí
 =gbla ye' bv, -e di=e nu, 'bv =gbla, 'e 'mv 'yu a 'mv gba,
 'e 'mv=v di.

⁵Nugba a 'mv, e kó 'yu nyibehian. 'Yu nyibehian a 'mv,
 e di -he bodi, -e ní 'kli kí. No- di 'kli -bv a dako a pepe
 win kí -koo -ni, 'kí 'lí 'kli a kinunu 'kwli. -Te nugba a 'mv,
 e =gbla, ti ní -do a ti 'yri, v 'du 'yu ye', 'v gba 'v=v Nyisva
 ye', -e ní 'v bodiogbata kí bv, ⁶nugba a 'mv, 'e 'gba ci le,
 'e mu 'lí -tité -mv', 'dv bii 'lí yí, -tité -mv', Nyisva -wéé 'lí

'a bunule -mo. 'Kı 'lı -tite a 'mu, 'kı Nyısva di 'lı-i didide -nyii -ni. 'Kı ε di 'lı -nyrɔwi a (1260) 'miliwo ni -do ne -hɔtruwi ni 'huen -tu 'v -wlt ni ta -hii -ni.

7-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi tu 'bee 'lı yakɔ 'kwli ni. -ε -bi Nyısva a lelenyɔ* gbagbu -mu', -ε kɔ 'nyre -mo Miseli, ε kɔ 'a lelenyu -bi 'huen-, v -tva dɔhre a 'mu, 'a -mo-wunwɔn, dɔhre a 'mu, ε kɔ 'a lelenyu 'huen-, 'v yi Miseli kɔ 'a lelenyu 'huen- yi -wɔn -we. 8Kee, Miseli kɔ 'a lelenyu 'huen-, v -ha 'v -nu 'hru wlɔn. Dɔhre kɔ 'a lelenyu 'huen-, v 'yi 'kı 'hru -ko, 'kı bu ni 'lı yakɔ 'kwli bu, 9'v pu 'lı dɔhre a 'mu -patu'. Dɔhre a 'mu, ε no- mo hre 'ka -mu', -ε kee 'klɔ -bu ki a nyibli. U dee -ne 'kuo -hun* a nyiblo gbagbu. 'A 'nyre -bi mo Satan*. ε no- v pu 'lı -tvu ki, ε kɔ 'a lelenyu 'huen-.

10-Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'win win -bi de, 'kı 'lı yo' 'ε pi le: «-Te ti ne -bu, Nyısva wa -a mu ni pəpe, 'e tɔo ne -a mu, -ε mo, ε ni 'v 'a -ne -dedede 'lu yi. ε no- mo nyiblo gbagbu. -Te ti ne -bu, 'a 'Yu -Yusu 'Klsv, ε -tu 'v gbata ki bu, ε tɔo ne -a mu ni -we, -ε mo, ε ni 'klı ki, -ε nu=o, Satan, -ε yi la -aan 'diayinu -ti -yee -ni, 'a -ne ti, 'kı 'v Nyısva ye', 'tɔ kɔ -nyre, v -hinhian 'ne- Satan a 'mu -tvu ki. 11Kee, -aan 'diayinu a 'mu, v -ha 'v Satan 'hru wlɔn -we, -kɔti 'Blayu -mu', -ε mo -Yusu 'Klsv, ε nu 'a -hlv, 'e -gble -aan 'diayinu a 'mu. -Aan 'diayinu a 'mu, ke- v nu 'v Satan a 'hru a wlɔn-hihia, -ε nu=o, v lee nyibli Nyısva a -ti, -ε mo -ti a -tee. Ke- v nu 'a nunuo, 'v -ha 'waa diɔnu a -hunhlvn, 'v 'kv. 12-Te v bla 'kı 'lı Satan yakɔ 'kwli le, 'a -ti, dɔdu kɔ bu ni 'lı. 'Aan 'mumu, -v ni 'lı yakɔ 'kwli, ba nu dɔdu. Kee, 'a mu -bu, -v ni 'ne- -tvu ki, 'a mu -di -huen 'ye, -kɔti 'kı Satan di 'ne- 'a mu -mo. ε pi yru, -kɔti ε yi=e ni, -ε mo, ti -hie 'lı-i, ε 'yi -hv.»

13-Te dɔhre a 'mu, ε 'ye=e, -ε mo, 'kı v pu 'ne=e -tvu ki, -ε -bi ε -tva nvgba -mu', -ε kɔ 'yu nyibehian a lebubla. 14Kee, v -nyi nvgba a 'mu wanwen ni 'huen, -ε 'wi-i ke gbagbu a wanwen yi, -ε di=e nu, ε 'mu wan, ε 'mu 'lı -te -mu', 'dv bii 'lı yi mu, -te -mu', Nyısva di 'lı-i diide -nyii -ni, ε 'mu 'lı 'yri ni ta kɔ 'kutɔ 'lı -hi. 'Kı 'lı -te a 'mu, dɔhre 'yi 'lı-i -we bu klɔ=o. 15Dɔhre a 'mu, ε nu=o ni, 'nie -hɔhvi, 'ε -hɔn 'lı-i wlɔn, -ε di=e nu, 'nie a 'mu, ε 'mu nvgba a 'mu -wien kve, ε 'mu=v gba. 16Kee, -tvu -hee nvgba a 'mu ni.

Σ no- 'ca wlɔn, 'e mla 'nie a pepe a 'mu, -ε -hɔn 'li dɔhre a 'mu wlɔn. 17-Tε dɔhre a 'mu, ε 'ye de a 'mu, -ε -bi ε -tua nugba a 'mu, 'a yru a lepuule dtaki, 'e -hian -mo, 'e mu nugba a 'mu a 'yonu -mo -wɔn mo. 'Yonu a 'mu, v nu- mo nyibli -mu', -v -tui 'v Nyisva 'v, 'ti- -v kuo win -mu', -Yusu tɔɔ =nu =wlu yι; 18dɔhre a 'mu, 'e mu 'v 'yru wien bu ni mo.

Mamvι ni 'hvən

13 1-Tε de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye muma =dv, 'e -hɔn 'li 'yru -mo. Σ ko 'li ni -hlon'hvən, ko, 'e -ga -mvi ni -pu, 'v -cεε 'klavn*. 'Lu 'bu ni 'v, 'ki 'v=v ki, v 'cru 'v 'nyre, -ε -he Nyisva 'yri le. 2Muma a 'mu, ε 'wi=i -ji yι. 'A bvi 'wi=i -tui a bvi yι. 'A wunto 'wi=i kɔko' a wunto yι. Dɔhre* -ni wen, ε no- -nyi muma a 'mu 'kli. Muma a 'mu, 'ki ε ni 'v dɔhre a 'mu, 'a gbata ki bv. 3-Ni 'ye=e, -wen, v -hren a 'lu -bi de, -ε di=e nu, ε 'mu 'kv, kee, -jio a 'mu, ε -we ni. Nyibli a pepe -mu', -v ni 'ne- 'klo ki, ε kee 'waa -wli le, 'v yι=i -wien kve, 4'waa pepe, 'v pi dɔhre a 'mu 'nyre le, -ε nu=o, ε -nyi muma a 'mu 'a 'kli, 'v pi muma a 'mu 'nyre le -we, v wen: «Ε 'yι yι'widi -ko. Ε 'yι -dedede -ko, -bv di 'v=v 'hru wlɔn -ha.»

5Muma a 'mu, v -nyi=e 'hru, 'ki bv 'yaa 'li 'a diɔnu, ε ko, bv -ha Nyisva 'yri le, 'v -nyi=e 'kli, 'ki bv nu=o, 'ki 'li -hɔnpvι a (42) -wli ni 'hvən =tu 'v 'hvən 'kwli. 6-ε -bi ε -tua Nyisva a -ti a 'hvile'yiye, 'e -he=e 'yri le, ε ko -tuo -mu', Nyisva ni 'v ki, ε ko nyibli a pepe -mu', -v ni 'li yako 'kwli 'hvən-, 7'v -nyi=e 'hru -we, 'ki bv -wɔn Nyisva a nyibli yι, -ε di=e nu, ε 'mu 'v -nu 'hru wlɔn -ha, 'v -nyi=e 'kli -we, 'ki bv kɔ 'klo -bv a dakɔ a pepe a nyibli win ki. Nyibli a 'mu, v pi 'bliwin a gblegble, 'v ni 'li 'a -ne 'blugba -dv ki. 8'Klo ki a nyibli a pepe, v di pu muma a 'mu 'nyre le. Nyibli ni -do -mu', -v ko 'nyre v 'cru 'li nyibli -mu', -v ko 'klo yrayru a 'crien 'kwli, v nu- 'ye ni di=e ni nu. -Tε Nyisva 'ye la 'klo ni ni, 'ki v 'cru la 'v 'nyre a 'mu. 'Crien a 'mu, 'Blayu -mu', v 'la la, ε no- ko=ɔ.

9Nyiblo 'bv ko -ti'winnua, -ε -bi bv 'wun -dodo, -ti -bv, 'n mi hla mo: 10Nyiblo 'bv ni 'v, 'bv ko bv pu=v =jt', ε mo -han-ti =niɔ, v di pu=v =jt'. 'Bv ko bv nu -hɔtiplien, v 'mu=v 'la, ε mo -han-ti =niɔ, no- v di nu, v 'mu=v 'la.

-Te ε ni 'mv le, 'a -ti, Nyisva a nyibli ko bv ko =wlv a 'lila,
'ti- bv 'tie bv kuo Nyisva =wlv yi.

11-Te 'n ta 'li le de, -ε -bi 'n 'ye muma a 'huen a de,
'ε -huen 'li -tutv 'kwli. Ε ko =mvi ni 'huen, 'v 'wi-i 'blayu
a =mvi yi, 'a 'pupplewin 'wi-i dōhre a 'pupplewin yi.
12 Yi-hemvma -mv', ε no- ko 'kli ε 'du ye', 'ε ni =wlilekēe-tebli,
'ki 'v yi-hemvma a 'mv ye', 'ε ni 'v 'kl̄ ki a nyibli a pepe
ke', ε wen: «Yi-hemvma -mv', -ε ko =jio -we, no- ba pu 'nyre
le.» 13 'Huen a muma -mv', ε nu =wlilekēe-tebli -huohvi -we,
'ε nu=o, 'ki 'v nyibli a pepe ye', nahru 'ε -hon 'li yakɔ 'kwli,
'ε di 'ne- -tutv ki. 14-Te v -nyi-e 'kli, 'ki bv nu =wlilekēe-tebli,
ε no- nu=o, 'ε kaa 'kl̄ ki a nyibli, ε wen: «Ba nu tuyu,
-ε 'wi-i yi-hemvma -mv' yi, v hla -hotiplien, kēe, -ε 'yi 'kv.
Ke- ba nu, -ε di=e nu, a 'mv=v -ti a 'yi'buale -nyi,»
15 'huen a muma -mv', -ε ni 'pupple le, 'v -nyi-e 'kli,
'ki bv =hloon 'li tuyu a 'mv pepe 'mta, -ε di=e nu, ε 'mv
-hvnhlvñ pv, ε 'mv win pv, ko, ε 'mv nyibli a pepe -mv' 'la,
-v 'ye ni di=e 'nyre le ni pv, 16 muma a 'mv, nyibli a pepe,
ε no- ε ni 'v ke', nyibli gbagbi, ko nyibli -mv', -v 'yi nyibli
gbagbi 'pa-, dekonyv, =hwennyibli, -koyo, ko nyibli -mv',
-v 'yi =koyo 'pa-, 'v -tu =nv yruule, 'ki 'v 'waa diidedabv ki,
ε ko, 'ki 'v =nv yi. 17 Nyiblo -mv', v 'ye ni di yruule a 'mv ni
=tu, ε 'yi 'li-i 'li -we, bv -to, ko, ε 'yi 'li-i 'li -we, bv plo.
Yruule a 'mv, v di -tu, ε no- mo muma a 'mv a 'nyre.
'A 'nyre ni 'li 'noba 'kwli.

18 Nyibli bleε yi, bv ko =to. Nyiblo -mv', -ε ko =to, ε di=e
'ni yi, de a 'di -bi 'nobadv a 'mv, ε =hen 'nyre. 'Noba a 'mv,
-tonyiblo ε =hen 'nyre. 'Noba a 'mv, ε no- mo (666)
-hotruwi ni =hlon-do, ne -wli ni ta =tu 'v =hlon-do.

Nyisva a nyibli yi ble -wladv yravrv

14 1-Te 'n ta 'li le de, -ε -bi 'n 'ye de -bi. De a 'mv, ε
no- mo 'Blayu -ni wen, 'ε ni 'li dvgba -mv', v deε
Sion* 'lu. 'Ki 'v=v 'hvi, 'ki nyibli a (144'000) 'miliwi ni -pu
=tu 'v 'huen a gble ni -pu =tu 'v 'huen ni 'v. 'Blayu a 'mv,
'a 'nyre ko a 'baι a 'nyre 'huen-, ε no- v 'cru 'v nyibli a 'mv
yi. 2'Ti- 'ni 'win win, 'ε -huen 'li yakɔ 'kwli, 'ε yi 'wli, -wen
'nie gbagbu a -gl̄, -ε yi 'plu a win, 'ε 'wi -te yakɔ 'ye ni =ma.
'A win a 'mv, 'a yinino 'wi -te nyiblo 'ye ni bi dvkv'.

3 Nyibli -hvəhvi a 'mv, v nu- yi -wladu a 'mv ble. 'Kı v ni 'v Nyisva a bodıgbata -mv' ye' bv, kɔ, 'kı 'v nyibli gbagbi -mv' ye', kɔ, 'kı 'v -tebli ni -hen -mv', -v pi -hvnhlun ye', 'v yi -wladu yrayru ble. -Wladu a 'mv, nyiblo =du 'yi 'a blele -yi, 'bv 'yi nyibli a 'miliwi a 'miliwi a 'mv 'pa-. U nu- mɔ nyibli, Nyisva =gble, 'kı 'lı nyibli -mv', -v ni 'ne- -tvu kı 'nyi. 4 U nu- mɔ -bi, v yi kve 'Blayu -mv' =wien, 'a -ne -tue, ε mi 'v, =wi yi nvgba kɔ 'a nyibw 'hvən-, -v 'ye ni hihie ble, -ε di-e nu, v 'ni -ha -wlawlı nu. U nu- mɔ nyibli -mv', Nyisva =gble, 'kı 'lı nyibli -mv', -v ni 'ne- -tvu kı 'nyi, -ε di-e nu, v 'mv Nyisva kɔ 'Blayu -mv' 'hvən- a yi-henyibli' pa. 5 U 'yi -hvən hı ni ni. ε 'yi -dedede -kɔ, -ε kɔ kı v di 'v =nu -ti -yee -ni.

Nyisva a lelenyu* ni ta

6-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyu -bi, 'kı 'lı yo', 'ε yi wan. 'A -kvan, no- mɔ bv mu Nyisva a -haantitie -mv' pu, -ε 'ye ni -we bv, 'kı 'ne- 'klı -bv kı a nyibli -mɔ, 'kı 'lı 'blıgbı a pepe 'kwli, kɔ dakɔ a pepe -mv' -mɔ, -v ni 'v 'a -ne -tue =du, kɔ, -v pi 'a -ne win =du; 7 Nyisva a lelenyu a 'mv, no- 'ye 'lı win, 'ε yi 'lı =nu -mɔ -hlee -ni, ke- ε pi: «Ba pie Nyisva, ε kɔ, ba pu=v 'nyre le, -ε nu=o, ti -mv', -ε kɔ 'yri ε di 'v nyibli -bati le -pvu -ni, ε nyre 'v ni. ε no- ba bla kwli yi bv, -ε nu=o, ε no- nu yako, kɔ -tvu, kɔ 'yru, kɔ 'nie 'hvən-.»

8-Te Nyisva a lelenyu a 'mv, ε -hi, -ε -bi a 'hvən a nyiblo -bi 'hru yi, ε wen: «Dıı gbagbu -mv', -ε mɔ Babilonı*, ε di bi -hlɔn. 'Ε mɔ -han-tı, 'ε bi -hlɔn. 'A nyibli nu=o ni, 'waa 'lawlude -mv', -ε kwlee =nu kı, 'ε 'heen bv, 'kı lt 'a -ne dakɔ -du 'nyi. ε no- nu=o, Nyisva 'ε pu =nu yru le.»

9-Te Nyisva a lelenyu a 'hvən a nyiblo a 'mv, ε -hi, 'a ta a nyiblo, no- 'hru yi, 'ε 'ye 'lı win, 'ε pi le: «Nyiblo 'bv ni 'v, 'bv yi muma -mv' kwli yi bv ni ble, 'kı 'v 'a 'nyre a lepvpu a -ta', ε kɔ 'a tuyu -mv' 'hvən-, 'ti- 'bv =tu nyiblo a 'mv muma a 'mv, 'a yruule, 'kı 'v=v yi, -hvıv' 'kı 'v 'a dabu kı, 10 nyiblo a 'mv, Nyisva di puu =ne yru le, ε 'mv -hvən 'ye, 'kı 'lı na -mv' 'nyi, -ε 'ye ni jre, kɔ 'kı 'lı 'nu -mv', -ε 'lile nyibli le 'nyi. -Hvendu a 'mv, v di-e 'ni 'ye -we, 'kı 'v Nyisva a lelenyu ye', kɔ 'kı 'v 'Blayu 'hvən- ye'. 11 Na -mv',

-ε yi nyibli le hien, 'a nahlun 'ni -nyra=a bv gbe. Nyibli a 'mv, v bla la kwli bv, 'ki 'v mvma ye', ε kɔ 'a tuyu 'huen-, 'v -tu -nu mvma kɔ 'a tuyu a 'mv a yruule. -Ti a 'mv, ε no- kɔ -ti, 'v 'ye ni di -wleelε ni 'ye, kee, v di 'ye -huen, 'tɔ kɔ -nyre.» 12'A -ti o, 'a mv Nyisva a nyibli -mv', -v -tui 'v=v 'v, 'ti- -v kuo -Yusu -wlv yi, 'n yi 'a mv 'ni -lee -ni: A 'ni 'saa 'li, kɔ, -te a 'blee 'v kva, 'ki ba 'blee kva.

13-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'win win, 'e -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'e yi 'mv -lee -ni, -ε mo: «'Cri -ti -bv, 'n mi hla mo: Kue 'ki mo bv, nyibli -bv, -v kuo Kukonyɔ -wlv yi, 'ti- -v 'kvit, v nu- Nyisva di -haande -mo nu. Bu kɔ plɔ a bleele.» -Ε -bi ke- Nyisva a -Hihiu* pi, ε wen: «Ke- ε ni 'mv. Nyibli a 'mv, v -yra 'waa -kvan 'lu. 'A -ti, bv ni bv, v 'mv -wle. 'Waa -haan-kvan -mv', v -nu, ε di bi pepe'. V di kɔ 'a 'wio.»

De -mv', -ε di 'lu -mo mu, 'klɔ a 'lt-weti 'yri

14-Te 'n ta 'li le, -ε -bi 'n 'ye 'nuŋma pυɔpv, -dedede 'ε ni 'v=v ki, 'e 'wi=w -tonyiblo yi, 'e -tu -gvlvklavn* 'lu, 'e 'ble -kvbv'ce-paka kva. -Paka a 'mv, ε 'wen ni diaki. 15'Ti- Nyisva a lelenyɔ* -bi, no- -hɔn 'li Nyisva a 'kagbau* bv, 'e 'yee 'li win, 'e yi nyiblo a -mv' -lee -ni, -ε ni 'v 'nuŋma ki, ε wen: «Du -na -paka -mv' ye', -bv 'ce -kvbv, -ε nu=o, -kvbv'ceti nyre 'v ni. -Tvtv kι a -kvbv -hlu ni.» 16Ε no- mo nyiblo -mv', -ε ni 'v 'nuŋma ki, bv 'du 'a -paka ye', bv 'ce -tvtv kι a -tebli a pepe.

17-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyɔ -bi 'hru 'li Nyisva a 'kagbau bv, 'e ni 'li yakɔ 'kwli, 'e 'ble -paka kva. -Paka a 'mv, ε 'wen ni -tee. 18-Ε -bi Nyisva a lelenyv -bi -hɔn 'li -cohlunpiile*. Ε no- kɔ 'li -cohlunpiile a de -mo. Ε no- di, -ε da 'a 'bihian -mv', -ε 'ble -paka kva, 'e lee -ne, ε wen: «Ta 'v le, ti a pepe -mv', v dee resen*, -v ni 'li 'klɔ ki, 'a 'yɔ -hlu ni. 'Du -na -paka ye', -bv mu, -bv -ha=a.» (Tiyođu a 'mv, -kɔti ε hle, v nu- mo -tonyibli -mv', -v 'ye ni -tuu 'v Nyisva 'v.) 19-20Ε no- mo Nyisva a lelenyɔ a 'mv, bv 'du -paka ye', bv -ha tiyo a pepe a 'mv, 'ti- 'ε mu 'v -tite -mv', v yi 'v tiyo le 'plɔɔ -ni, 'ki 'li 'hvu 'kwli, -ε di=e nu, 'a 'nie 'mv 'hri, v 'mv=v no -mo nu, 'e 'wla 'v=v bv. -Tite a 'mv, v yi 'v tiyo le 'plɔɔ -ni, 'ki ε ni 'v 'dīɔ -hɔn.

-Te v yi=t ni 'plue, -e -bi -hlv, no- -huen 'li=t 'kwli, -hlv a 'mu, 'e yi ble -hi, =wi yi, -te 'nie 'ye ni -hi ble, 'e nu -kilowi a -hotruwi ni ta. -Hlv a 'mu, -e yi ble -hi, bli 'bu yi wen=e le ni ne, 'a 'lu ni -do, no- di wen yi 'hru -ni. Nyibli -mu', -v 'ye ni -tuu 'v Nyisva 'v, ke- Nyisva di 'waa yru a lepvule nu.

**Nyisva a lelenyu*, nv- ye 'li -huen a 'yiye
a gble ni -hlon'huen**

15 1-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi 'n 'ye =wlilekede gbagbu -bi, 'ki 'li yakɔ 'kwli. De a 'mu, e maa 'mu wlɔn le. 'N 'ye Nyisva a lelenyu ni -hlon'huen, 'a -ne lelenyo 'bu ni 'v, 'e 'ble -huen a 'yiye kva. E no- mo le'bɔɔ-huen, Nyisva di nyibli -tu, -e nu=o, e no- ko ki Nyisva a yru a pupuu di 'v -wεε -ni.

2 Ki 'n ni 'v bu de, -e -bi 'n 'ye de -bi, 'e 'wi=t 'yru yi, 'e yi wlun, -wen 'yie, -e nu=o, nahru ni 'li=t 'kwli; 'ni 'ye nyibli -du -we. Nyibli a 'mu, v nv- -ha 'v muuma -ni wen 'hru wlɔn, 'v 'yi 'a tuyu -mu' kwli yi bu -bla, 'v 'yi -wen, 'ki bu 'cru 'v =nu 'a 'noba -mu' yi, -e -mo muuma a 'mu, 'a 'nyre. Nyibli a 'mu, 'ki v ni 'v 'yru wien bu, 'v 'ble dukv̄l' -mu', Nyisva -nyi =nu kva le, 3 'v ble -wladu, =wi yi -te Nyisva a -kvannunu Moise* nu la 'a bubble; -wladu a 'mu 'e 'wi=t 'Blayu a -wladu yi -we. -Wladu a 'mu, e no- -bu:

«Aan Kukonyɔ, -mo mo 'Klikununyisva.

-Na nunu-tebli 'bua ni,
'e -hi 'v 'a -ne =dedede 'v.
-Mo mo dakɔ a pepe a Bodio,
-na 'lule-hihie 'sii 'v yi,
'e mo -ti a -tεε.

4 Kukonyɔ o, nyibli a pepe, v yi -mu 'ni pie,
'v pi -mu 'nyre le.

-Mo ni -do, -mo mo Nyisva.
Dakɔ a pepe di 'ni di,
v 'mu -mu kwli yi bu bla,
-e nu=o, 'waa pepe, v 'ye=e ni,
-e mo, -na nunu-tebli 'sii 'v yi.»

5-Te -wladu a 'mu, e -hi, -e -bi 'n ta 'li le de,
'ni 'ye Nyisva a 'kagbau*, -e ni 'li yakɔ 'kwli, 'e -ga wlɔn,

'kí 'l-i 'kwli, 'nì 'ye -tite -mv', Nyisva tve 'lì 'a dionu nyibli yre, 6'nì 'ye Nyisva a lelenyu nì -hlon'hven -mv', -v 'ble -hven a 'yiye a gble nì -hlon'hven -mv' kua le, 'v 'hri 'lì 'kagbau a 'mv bv, 'v pü yunçowlawlı püçpüi, 'v naa -ne -gulubetiye kí. 7-Tebli nì -hen -mv', -v pi -hvnhlvn, 'a 'yee nì -do, no- =glee Nyisva a lelenyu nì -hlon'hven -mv' -gulub-yanı le. -Janu a 'mv, v 'yii 'lì nì, 'kí 'v Nyisva a yrv -mo. 'Klohienyisva a -gbetv, no- pü nyibli yrv le. 8'Ti- nahln 'e 'yii 'lì Nyisva a 'kagbau bv. 'Kí ε -hven 'lì Nyisva a -ti a 'yi'bale kó a 'klı a kinunu 'kwli. Nyiblo =dv 'yi 'l-i 'lì -we, bv pa 'lì Nyisva a 'kagbau a 'mv bv, ε 'mv=v gba -gbagba, -hven a 'yiye a gble nì -hlon'hven -mv', v 'mv 'lì Nyisva a lelenyu -mv' -ji' le -we.

Nyisva a yrv a pvpvv

16 1-Te de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'wın win, 'e nì 'klı kí, 'e -hɔn 'lì Nyisva a 'kagbau* bv. Ke- ε pi, 'e yi Nyisva a lelenyu* nì -hlon'hven -mv' -lee -nì, ε wen: «Nyisva a yrv -mv', -ε nì 'lì -janı nì -hlon'hven -mv' 'kwli, ba mu ba 'wla-a bv, 'kí 'lì -tvту kí.» 2ε no- mo Nyisva a yi-helenyo bv mu, bv 'wla 'a -ne bv, 'kí 'ne- -tvту kí, nyibli -mv', v -tu muma -mv', 'a yruule, 'ti- v bla tuyu -mv' kwli yi bv, 'kí 'v 'a 'nyre a lepvvv a -ta', v nv- -ji 'be, 'e kle diakti.

3-Te ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyo a 'hven a nyiblo mu nì, 'e 'wla 'lì 'a -ne -januwɔ 'yru -mo. Ti nì -do a ti 'yri, -ε -bi 'yrukutɔ a 'mv, ε -he -hlv, 'e 'wi-i 'kvukuku a -hlv yi, -tebli a pepe -mv', -ε nì 'l-i -mo, 'e 'kvuk le.

4-Te de a 'mv, ε -hi, Nyisva a lelenyo a ta a nyiblo mu nì, 'e 'wla 'lì 'a -ne -januwɔ 'nie gbagbi kó 'nie 'cumi -mo ble, 'a pepe a 'mv, 'e -he -hlv. 5-ε -bi 'n 'wın Nyisva a lelenyo -mv', -ε kó 'lì 'nie a de -mo, 'e pi Nyisva 'nyre le, ε wen: «-Mo nì -do, -mo mo Nyisva. 'Ti- 'klɔ 'mv -wlu -tu, -mo nì -do -mv', -mo nì la 'klɔ, -mo 'tue nì 'klɔ. -Bati -bv, -be, ε 'sii 'v yi. 6 Nyibli -mv', v 'la -na winwlɔn-hanyu* kó -na nyibli 'hven-, -nì yi -nv -hlv -nyi, -ε di-e nu, v 'mv=v 'na. ε kó 'v nì.» 7 'Kí 'n nì 'v bv, 'nì 'wın win, -ε -hɔn 'lì -çöhlvnpiile*, 'e pi le: «-Aan Kukonyo o, -mo mo 'Klikinunyisva. -Mo mo -teε a Nyisva. 'Ti-, 'a -ne ti, -na -bati, -pi, ε 'sii 'v yi.»

8-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyu a -hen a nyiblo 'wla 'lī 'a -ne -januwō 'yru 'yi, na 'e -hōn 'lī 'yru a 'mv 'yi, 'e yi nyibli le hien, 'e -ha =nu =ji 'hui le. 9-Han-ti -hōn, 'v 'ye -huen, kēe, v 'yi 'v 'waa de 'kuku* a nunuo bv -hie, 'v 'yi -wen, 'kī bv -nyi Nyisva -ti a 'yi'bubva, kēe, v -he=e 'yri le, -ε nu=o, v wen 'ni, Nyisva, no- nu=o, =ji 'e 'hri =nu 'hui le.

10-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyu a -hun a nyiblo, no- mu, 'e 'wla 'a -ne -januwō muma -mv' 'lu, -ε ni 'v gbata kī bv, halɔ 'e bi 'lī 'waa 'blugba 'kwli, nyibli 'v yi 'waa me di, -huen a 'yiye a -ti. 11Kēe, v 'yi 'v 'waa de 'kuku a nunuo bv -hie, 'v -he 'Klohienyisva 'yri le, -te v yi -huen 'ye, =ji a -ti.

12-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyu a -hlon-do a nyiblo -mv', ε mu ni, 'nie -mv', -ε ko 'nyre -mɔ Efrati, ε no- ko -mɔ ε 'wla 'lī 'a -ne -januwō 'lī, 'nie a 'mv 'e -ma, -ε di=e nu, 'blugba a ye'nanyu -mv', -v -huen 'lī 'yru a 'hruile', v 'mv =taale 'ye, v 'mv tu -wɔn mɔ di. 13-Tε 'n ta 'lī le de, -ε -bi 'n 'ye 'kuo -huin* ni ta, 'v 'wi=ι -puəni yi. 'Kī -v -bi -hōn 'lī dɔhre* -mv' wlɔn, -v -bi 'v -hōn 'lī hiwinwlɔn-hanyɔ -mv' wlɔn. 14'Kuo -huin a 'mv, 'kī v -hōn 'lī Satan* -mɔ. Ε no- ni =wlilekēe-tebli, 'e nee 'blugbanaanyu a pepe yre, 'e yi =nu le 'kukue -ni, -ε di=e nu, v 'mv 'Klikunuyisva tu yi gba, -nyrwō -mv', -ε ko 'kwli Nyisva a 'mv, ε di 'v nyibli 'a 'klī -tɔɔ -ni.

15 Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi -Yusu pu win, ε wen: «Ba pu 'v nva bv -tēe. -Nyrɔwō -mv', 'n di ya, nyiblo -dv 'yi=ι -yi. 'Nī yi 'lī ni di, ε di 'wi, -te 'yiyrinyɔ 'ye ni di wen 'lī, ti -mv', -ε ko 'yri v 'ye ni -plee 'v=v 'v. Plɔ a bleele, 'kī 'v nyiblo -mv' -mɔ, -ε ni 'v -pleele', 'ti- -ε ko wlawlī ni 'v=v 'hui, -ε di=e nu, 'bv mɔ, 'ni yi 'lī ni di, ε 'mv=v pu, ε 'ni =ha 'hui wlɔn =ga, 'bv yi ni ne, ε ko, -tvi 'ni =ha=a nu, 'kī 'v nyibli ye'.»

16'Kuo -huin ni ta -ni wen, v 'kukue 'blugbunaanyu le, 'kī 'v -tite -mv', v dee Hamagedɔ, 'kī 'lī -Juukvewin* 'kwli.

17-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyu a -hlon'huen a nyiblo, ε mu ni, 'e 'wla 'lī 'a -ne -januwō pepe 'kwli, win -dv 'e -hōn 'lī Nyisva a bodiɔgbata 'kwli,

'ki 'li 'a 'kagbav bu, 'e pi le: «E -we 'li ni,» 18 yako 'e pi 'yi ke' le, -teye 'e yi -ti, -tvtv 'e yi 'hihle -ni. Kve la 'li, -te Nyisva nu la -tonyibli, -bu ye ti -bu ki, -tvtv 'yi -hvan 'hihlele le ni ni, 19 -tvtv a 'mv 'e -ki wlon, 'dio gbagbv -mv', 'e nu -tiole'beewi ni ta, 'e ko, 'klo ki a 'du a pepe 'v nyre yre. 'Dio gbagbv -mv', -e ko 'nyre -mo Babilon*¹, Nyisva 'yi 'a de 'kuku, 'a -ti -mo -hru, 'e -tva 'a yrv a lepvule. E 'wi -te 'bu 'ye ni -nyi wen =nu 'ninade -hvan, 'e wen: «Ba 'na=a -nana, ba -we 'l*i*=i le.» 20 'Ti-, 'blvgbv a pepe, 'nie =glaa 'li, 'v 'mie, dvgbv a pepe 'v 'wle, 21 cekli -hvohv 'v yi 'li yo' le ble. 'A 'kuo ni -do -we 'li bu 'wee -kilowi a -wli ni 'hven ni. U nu- yi nyibli kle bi, 'v -he Nyisva 'yri le, -te cekli a 'mv, 'e -tui =nu -hven diaki a -ti. -Hvendu a 'mv, v yi 'ye, 'e -hi 'v -hven a pepe ni.

-Bati gbagbv -mv,
Nyisva di 'lawlunugba gbagbv -mv le -puv -ni

17 1-Te de a 'mv, 'e -hi, -e -bi 'ki 'li Nyisva a lelenyu* ni -hlon'hven -mv 'nyi, -v 'ble -jani ni -hlon'hven -mv kva le, 'ki nyiblo ni -do -hon 'li, 'e lee 'mv, 'e wen: «Di 'li, -bu too -mv, -te -mv', Nyisva di 'lawlunugba gbagbv a yrv a lepvule nu. 'Lawlunugba a 'mv, 'e -hen 'nyre 'dio gbagbv -mv', v -pu, 'ki 'v 'nie -hvohv wien. 2'Klo -bu a 'blvgbinaanyv a pepe ko=o 'hven-, v nu 'lawlude, ko, 'klo ki a nyibli 'v 'na 'a no, 'v -hie =ne 'waa diouw wlon, 'ti- 'v nu 'lawlude -we.»

3-Te 'e -hi, -e -bi Nyisva a -Hihiu* ko=o 'mv win ki pepe, ko, Nyisva a lelenyu a 'mv 'e gba 'li 'mv 'wan 'kwli. -Te 'n nyre 'li 'wan a 'mv 'kwli, -e -bi 'n 'ye nvgba =dv, 'e ni 'v muma -johvn =dv ki bu. Muma a 'mv, 'e ko 'li ni -hlon'hven ko =mvi ni -pu, 'ki 'v=v ki, 'v 'cru 'v yinyrenyre, 'e =glaa 'l*i*=i, 'e -he Nyisva 'yri le. 4Nvgba a 'mv, 'e pu yinowlawlv -johvn, 'e ko, 'e =tu 'li 'a diouw -gulvnvt-yri nvi' le, ko yinohi a gblegble -mv', -v pi =die, 'e no- 'ble kva, 'e ko, 'e 'ble -gulv-yanu kva. -Hunhon-tebli, nu- 'yii 'li -janu a 'mv 'kwli. De 'e -hen 'nyre, 'e no- mo 'lawlu -mv', 'e ni. 5'Ki 'v nvgba a 'mv yi, v 'cru 'v 'nyre. De 'nyre a 'mv bu di 'nyre -hen, nyibli 'ni -yru=o 'l*i*=i le. 'E no- mo: 'dio gbagbv -mv',

-ε mo Babilon*, ε no- mo 'lawlunugbi kɔ yunyre-tebli a pepe -mu', -v ni 'ne- 'klɔ ki a 'dii. 6'N 'ye=e ni -we, -ε mo, nvgba a 'mu, ε me la Nyisva a nyibli a -hlv, -hlv a 'mu, ε no- ni=e, =wi yi, -te no 'ye ni nu wen nyiblo. Nyisva a nyibli a 'mu, v hle=e ni, 'ki 'v nyibli a pepe ye', -ε mo, -Yusu mo 'waa Kukonyo =ni. ε no- kɔ -ti, 'v 'lula =nu le.

7-Tε 'n 'ye nvgba a 'mu, -ε -bi 'na =wlv kεe lε diakι, Nyisva a lelenyo a 'mu, ε lee 'mu, ε wen: «De- kɔ -ti 'e kεe -na =wlv le 'li?» -ε -bi ε wen: «Pu 'v nva bv, 'mu -mu -lee -ni, de nvgba a 'mu, ε =hen 'nyre, ε kɔ muma -mu', ε ni 'v ki 'huen-, -ε mo muma -mu', -ε kɔ 'li ni -hlon'huen, kɔ =mvi ni -pu. 8Muma a 'mu, =ye, ε pi la -hunhlvn. Kee, -te ti ne -bv, ε 'ni -pv=v 'ki -hunhlvn. Ti, -ε hie 'li, ε 'yi -hv, ε 'mu 'li 'huv -mu', -ε hlɔ 'kwli bv 'kwli -hɔn. 'Bv -hɔn 'li -wlu, 'ki ε di 'li bv-whee' mu. Ti -mu' -kɔ 'yri 'klɔ -tu la -wlu, ε kɔ, nyibli -mu', -v di 'klɔ yrayru -mu', -ε 'ye -we 'li kɔ, -te Nyisva 'cru la 'waa 'nyre, 'ki 'li 'crien 'kwli, ε kɔ la nyibli -bi, -v kɔ 'nyre =yi la 'cru -ni. Nyibli a 'mu, 'bv 'ye muma a 'mu, ε di kεe 'waa =wli le, -ε nu=o, muma a 'mu, ε pi la -hunhlvn, kεe, -te ti ne -bv, ε 'ni -pv=v 'ki -hunhlvn de, 'ti-, 'ki 'li ti gbi 'kwli, ε 'mu 'klɔ 'hri.»

9-Tε ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyo a 'mu, ε lee 'mu ni de, ε wen: «Nyibli bv kɔ =tɔ, -ε di=e nu, v 'mu -tebli -bv 'a leyuyruo kɔ. Muma -mu', 'a 'li ni -hlon'huen -mu', ε =hen 'nyre dvgb̄i ni -hlon'huen -mu', -ε kɔ 'lu nvgba a 'mu, ε di 'li ni, 'e =hen 'nyre 'blvgbinaanyv ni -hlon'huen -we. 10'Blvgbinaanyv a 'mu, 'waa gble ni -hun, v nv- 'yi 'ki 'v gbata a 'mu ki -ni. 'Waa nyiblo ni -do -bi, no- 'tie ni 'v gbata a 'mu ki. -Hlon'huen a nyiblo a -ne ti 'yee 'v ni nyre. 'A ti 'bv nyre 'v, ε 'yi 'li-i 'li -we, bv -wleen 'v. 11Muma -mu', -ε pi la -hunhlvn, 'ti- -ε 'ye ni pu 'ki -hunhlvn, ε no- mo 'blvgbinaanyv a nyibli a -bliən=bliən a nyiblo. 'Ki ε ni la 'li 'blvgbinaanyv ni -hlon'huen -mu' 'nyi. 'Bv -hɔn 'li 'huv -mu' 'kwli, 'ki ε di 'li bv-whee' mu.

12Muma a =mvi ni -pu -mu', =ye, v =hen 'nyre 'blvgbinaanyv ni -pu -mu'. Nu- 'yee gbata ki ni bi. Kee, Nyisva di -nyi =nu 'klɔ, -ε di=e nu, v kɔ muma a 'mu 'huen-, v 'mu nyibli win ki -kɔ -ni, 'ki 'li ti gbi 'kwli. 13'Blvgbinaanyv ni -pu a 'mu, v kɔ 'lule-hihietu ni -do.

'Kí 'lì 'waa 'kli a pepe 'kwli, 'kí v di 'lì muma a 'mu -kvan -mo -nuu -ni, -e di-e nu, e 'mu nyibli win kí -koo -ni, 14 nyiblo -mu', -e 'wi=t 'Blayu yi, v 'mu=v -mo -wən. Kee, 'Blayu a 'mu, e no- di 'v =nu 'hru wlən -ha, -kötí e no- mo kükonyu a Kükonyu, e no- mo bodiɔpu a Bodiu, e kɔ 'kunpu a 'Kun. 'A nyibli yi kue=e =wien, 'kí 'lì 'waa =wlí a pepe ki. E -ha 'lì =nu ni, 'e da =nu, 'kí bu kue=e =wien. 'A -ti, v kɔ=c 'hvən-, nu- di 'v 'a yraanyibli a 'mu 'hru wlən -ha.»

15-E -bi Nyisva a lelenyo a 'mu, e lee 'mu ni de, e wen: «'Nie -mu', -ye, -e kɔ wien 'lawlunugba a 'mu, e ni 'v, e =hen 'nyre dakɔ a pepe a nyibli, -v ni 'ne- 'klɔ -bu a 'blugbi a pepe 'kwli, -v pi 'bliwin a gblegble. 16 Muma a =mu ni -pu, -ye, e kɔ muma a 'mu 'hvən-, v di 'lawlunugba a 'mu 'ni -yraa -ni. V di -ha-a -tebli -mo le pepe, -e di-e nu, e 'mu wlí le ce, v 'mu=v klɔ, v 'mu=v di. 'A de -mu', -e di 'v hie, v 'mu 'li=t na 'nyi pu. 17 Nyisva, no- nu=o, 'blugbunaanyu ni -pu a 'mu, 'v yi win' le 'winwin -ni, kɔ, 'v nii muma a 'mu -kvan -mo, -e di-e nu, muma a 'mu, e 'mu nyibli win kí -koo -ni. Nyisva nu=o ni, -e di-e nu, de -mu', e -hvə, v 'mu=v nu. Muma a 'mu, e no- di nyibli win kí -koo -ni, e 'mu=v gba -gbagba, -ti -mu', Nyisva -hla, e 'mu -nue -ni.

18 Nvəga -mu', -ye, e no -mo -bi, e =hen 'nyre 'di=gbagbu -mu', -e kɔ 'blugbunaanyu a pepe, -v ni 'ne- klɔ kí win kt.»

Nyisva pvv Babilonidio* a nyibli yrū le

18 1-Te de a 'mu, e -hi, -e -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyo* -bi, 'e -hən 'lì yakɔ 'kwli. E ni 'kli ki diaki, 'a -ti a 'yi'bvale 'e nu=o, -nyre 'e wlun 'ne- 'klɔ a pepe ki, 2'e 'yee 'li win, e wen: «'Di=gbagbu -mu', -e mo Babiloni, e bi =hlən. Babiloni bi =hlən pepe, 'e -he 'kuo -hvən* a bvnule. 'Kuo -hvən a gblegble, nu- ni 'li=t 'kwli, nubli -mu', -v nie nyibli hvannu, kɔ nyibli 'yi -nue -ni, v nu- ni 'li -tuo ki -we. 3 Babiloni bi =hlən, -e nu=o, 'a nyibli nu=o ni, 'waa 'lawludə -mu', -e kwlees =nu ki, 'e 'heen bv, 'kí 'lì 'a -ne dakɔ =du 'nyi, kɔ, 'klɔ a pepe a 'blugbunaanyu kɔ =nu 'hvən-, 'v nu 'lawlu -we, puplonyibli a pepe, 'v -he dekonyibli, -te 'waa puplo-tebli kwlees nyibli ki a -ti.»

4-Te e -hi, -e -bi 'n 'win win -bi, 'e -hvən 'lì yakɔ 'kwli, 'e pi le: «'Na nyibli, ba -hən 'lì 'di=gbagbu 'kwli. No- 'yi=t 'pa-,

'ba bi 'li =nu 'nyi, 'ba nu de 'kuku*', a di 'ye =hvæn diakü, -wi yi, -te 'waa 'mumu, v ni =hvæn a 'yiye. 5 Ba -hɔn 'li 'dɪ a 'mu 'kwli, -e nu=o, 'waa de 'kuku -hu ni diakü, e kɔ, Nyisva 'yi 'waa de 'kuku a 'mu, 'a -ti -mɔ -hru. 6 Bu =tu =nu =hvæn, -wi yi, -te v nu la, 'v =tu la nyibli =hvæn -we. De -mu', v nu la nyibli 'yi =hlɔn le, bu nu =nu 'a 'wi ni 'hvæn -mɔ -we. Yru -mu', v pvv la nyibli le, bu nu =nu 'a lepvvwi ni 'hvæn -mɔ -we. 7 Bu =tu =nu =hvæn diakü, -e di=e nu, v 'mu nyai le nu, -wi yi, -te v -nu, 'v kɔ -ti a 'yi'buale diakü, e kɔ, 'v kɔ -tebli a pepe -mu', v -hvæ. Ke- v pi 'waa dɔnvi yi, v wen 'ni, v mɔ nyibli gbagbi =niɔ, 'waa 'dɪ 'yi nyai le -ni, -wen -tugbanugba. 8 -Te v ni 'lule-hihie le a -ti, e no- di=e nu, 'waa =hvæn a 'yiye 'mu -wlu -tu, ti ni -do a ti 'yri. 'Kvæ, kɔ 'kuyo, kɔ 'kanu gbagbu, -tebli a 'mu, -nyrɔwɔ ni -do a 'mu, 'ki v di 'v -wlu -tuu -ni. Na di pu 'dɪ a 'mu 'tɔ, -e nu=o, Kukonyɔ Nyisva, -e mɔ 'Klikununyisva, no- di =nu -bati le -puv -ni.»

9 'Blvgbinaanyv, -v ni 'ne- 'klɔ ki, -v nu la 'lawlude, 'ki 'li 'dɪ a 'mu 'kwli, ti -mu', -e kɔ 'yri 'dɪ a 'mu, e di hin, 'bu 'ye 'a nahlvn, v di 'ni we, v 'mu nyai le nu, -kɔti ti -hi la a ti 'yri, -tebli a pepe, v -hvæ la, v kɔ la=a ni. 10 =Hvæn a 'yiye a -ti, hvannu di =nu 'ni nu, v 'mu 'li -mɔ -hlɔ -ni, v 'mu le pu: «Popowli -o, 'dɪ gbagbu -mu', -e mɔ Babilɔni, -e ni la 'kli ki, e bi =hlɔn, 'e nyre yi pepe. E 'yi bu -wleen -ni, Nyisva a -bati 'e klɔ=o.»

11 'Klɔ -bu, 'a puplonyibli, v yi 'ni we -we, 'v ni nyai le, 'dɪ a -hlɔnbì-ti, -kɔti nyiblo -bu, -e di ke 'waa -tebli -tɔ, e 'yi ke -te -ni. 12 -Tebli a 'mu, e no- -bu: -gulv-tebli a gblegble, kɔ yinɔhi a pepe, kɔ yinɔdanı -hvɔhvı, kɔ yinɔti a gblegble -mu', -v pi =die, e kɔ -tebli -bi -mu', v nu dɔnyi, v -nu, kɔ 'a de -bi -mu', v nu ti, v -nu, kɔ de -bi -mu', v nu 'pli-tebli, v -nu, kɔ -e -bi -mu', v nu 'hi, v -nu -we. 13 Puplonyibli a 'mu, v ple leplvvnyra kɔ hawi a gblegble -mu', -v pi hunhrvn 'hvæn-, 'v ple =nu -we, kɔ 'nyra kɔ -kvbv, kɔ 'flɔɔpupu, 'v ple blo, kɔ blablı, kɔ -sue, kɔ -so-gbe -mu', -sue yi -jri, e kɔ =koyo, kɔ nyibli -bi 'hvæn-. -Tebli a pepe a 'mu, nyiblo =dv 'yi 'ki 'v -ni, -bu -tɔɔ 'li =nv=v -ji'. 14 E no- mɔ puplonyibli a 'mu, bu we, bu lee 'dɪ a nyibli, -e mɔ: «-Tebli -mu', -e pi la 'a mu 'tv le, e hin ni. 'Aan kvkɔ-tebli a pepe -we bu. A 'yi 'li=i -we, ba 'ye 'ki=i de.»

15 Puplonyibli a pepe -mu', -v plo -ploplo, -v -he dekonyibli, 'ki 'ne- 'di -bv 'kwli, -hwén a 'yiye a hvannu di -nu 'ni nu, v 'mu -mo hls, v 'mu we, v 'mu nyai le nu, 16 v 'mu le pu: «Popowli o, 'di gbagbu nyre yi. E 'wi-i nvgba, -e pu yunçdanu -mo, ko, -e pu -gulu-tebli a gblegle 'hvi le, e ko -tebli -mu', v nu yunçhi, v -nu. 17 'Ti, 'ki 'li ti gbi 'kwli, -tebli a pepe a 'mu, 'e -we bv.»

'Munaanyu ko 'waa nyibli gbagbi, ko puplonyibli a pepe -mu', 'mu ye, e ko nyibli a pepe -mu', -v ni 'li 'mu 'kwli, v hls -mo, 18 v te 'li le. -Te v yi 'li le ni te, -e -bi 'di -mu', -e yi hin, e no- ko nahlun v yi 'ye, 'v 'yee 'li win, 'v pi le, -e mo: «'Di -mu', -e yi hin, 'di =du 'yi 'bua, e 'yi-i ki -ye,» 19 v yi we, 'v ni nyai le, v wen: «Popowli o, 'di gbagbu nyre yi. Ba 'ye 'di -bv, -e nu=o, nyibli a pepe, -v ko 'mu, 'v -he dekonyibli, 'di a 'mu, e no- -bv, -e nu, ti ni -do a ti 'yri, -e nyre yt.»

20 'A mu nyibli -mu', -v ni 'li yakö 'kwli, ba nu dədv, 'di -bv, -e nyre yi a -ti. 'A mu Nyisva a nyibli, ko -Yusu a -mɔnanyu*, ko Nyisva a winwlɔn-hanyu*, ba nu dədv, -e nu=o, Nyisva a yru kls -nu ni, 'ki 'v -tebli a pepe -mu', v nu 'a mu 'yi -hlɔn le a -ta'.

21 -Te de a 'mu, e -hi, -e -bi Nyisva a lelenyo gbagbu -bi mu ni, 'e 'du 'hi gbagbu ye', -e 'wi-i 'hiyu yi, v ni, 'v yi -tebli hiu, 'e pu 'li-i 'yru -mo, e wen: «Ke- ni -do, v di nu, v 'mu 'kli nu, 'di gbagbu -mu', -e mo Babiloni, v 'mu=v 'wan pu. V 'yi 'li-i 'li -we, bv 'ye 'ki 'di a 'mu de. 22 Nyibli -mu', -v yi =geti bi, 'ki 'li 'di a 'mu 'kwli, ko nyibli -mu', -v yi ble, ko nyibli -mu', -v yi 'padue bi, ko -ŋamui 'huen-, v 'yi 'li-i 'li -we, bv ni 'ki -te. 'Ki 'li 'di a 'mu 'kwli, v 'yi 'li-i 'li -we, bv 'ye 'ki 'srenyo =du de, e mo, v 'yi 'li-i 'li -we, bv 'win 'ki 'hun a win. 23 'Napii 'yi 'li-i -we, bv wlin 'ki de, 'v 'yi 'li-i 'li -we, bv 'win 'ki 'blipanyo ko 'a nvgba 'huen- a win. Ti -hi la a ti 'yri, 'di a 'mu, 'a puplonyibli -hi la 'v 'kls a pepe a puplonyibli ni, -e nu=o, 'ki 'v 'a -ne -tite =du, 'a nyibli a 'mu, v ni -widé, 'v kee nyibli. E no- ko -ti, v 'mu bv -we pepe.»

24 Nyisva a -bati kls Babiloni di a nyibli ni, -e nu=o, v yee 'li Nyisva a winwlɔn-hanyu ko Nyisva a nyibli a -hlv bv;

ε ko, nyibli a pepe -mu', v 'lila le, 'ki 'ne- -tutv kí, Babilónidú a nyibli, nu- ni 'l-i bv.

19 1-Té de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'win nyibli -huohvi a win, 'ki 'l-i yakó 'kwli, win a 'mu 'e 'ye 'l-i. Ké- ε pi: «Ba pu Nyisva 'nyre le. ε no- we -a mu. -Aan Nyisva a 'mu, no- kó -ti a 'yi'bubua, 'e ni 'kli kí, 'e -hi 'v 'a -ne de 'v. 2'A pupu-bati 'sii 'v yi 'a -ne ti. 'A -bati a 'mu, ε klo 'lawlunugba -ni wen ni. 'Lawlunugba a 'mu, 'a yunyre-tebli, ε nyre -tonyibli a pepe a 'lu yi, 'ki 'ne- klo -bv kí. Nyisva =tu=o =hwen, -kötí ε 'la Nyisva a -kvannunyibli.» 3Ké- v pi de, v wen: «Ba pu Nyisva 'nyre le, -kötí 'di=o -mu', v pu 'to, no- kó nahlvn, a yi 'ye, ε 'yi 'l-i 'l-i -we, bv jre 'klo -mo 'klo.» 4-Té v pu 'ki le, -ε -bi nyibli gbagbi a -wlv =tu 'v -hen -ni wen, v kó -tebli ni -hen -ni wen, -v pi -hunhlvn 'hven-, v bla kwli bv, 'ki 'v Nyisva ye', -ε ni 'v 'a gbata kt bv. Ké- v pi, v wen: «'E mo =han-ti, ba pu Nyisva 'nyre le.»

**Nyiblo -mu', -ε 'wi=i 'Blayu yi,
ε no- kó 'bli a pupa a le'mimle**

5-Té de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'win win, 'e -huen 'l-i Nyisva a gbata 'kwli, 'e pi le: «Aan pepe -mu', -v mo Nyisva a -kvannunyibli, ε kó 'a mu -mu', -v =tui 'v=v 'v, nyibli gbagbi kó nyibli -mu', -v 'yi gbaale -kó, ba pu -aan Nyisva 'nyre le,» 6'ti- 'ni 'win nyibli -huohvi a win de, win a 'mu 'e yi 'wli, -wen 'nie gbagbu a -gli, -ε yi 'plu =wi yi, -te yakó 'ye ni =ma wen. -Té 'n pu 'v nua bv, ke- v pi: «Ba pu Nyisva 'nyre le, -kötí -aan Kukonyo mo 'Klikininyisva, ε no- koo nyibli win kí. 7-Ba kó pló a bleele, -ba nu dödv, -ba pu=v 'nyre le, -kötí ti nyre 'v ni, -ε kó 'yri 'Blayu di 'v 'a nvgba 'bli -paa -ni ('a nvgba -mu', -ε mo Nyisva a dakó). 'A nvgba a 'mu, ε -we -mo, 'e yi=i -ple. 8U -nyi=e 'kli, 'ki bv pu yunçowlawlv -mu', -ε yi wln, 'ti- -ε 'yi sru -ni.» Yunçowlawlv a 'mu, de ε -hen 'nyre, ε no- mo yunç-tebli -mu', Nyisva a nyibli -nu.

9-ε -bi Nyisva a lelenyo* =dv lee 'mu ni, ε wen: «'Cri 'l-i 'crien 'kwli, -ε mo: Pló a bleele, 'ki 'v nyiblo -mu' -mo, Nyisva -da, 'ki bv di 'Blayu a 'blipadiide.» Ké- ε pu 'mu yi de, ε wen: «-Ti -bv 'n hle, ε mo -ti a -tee =ni=o, -ε nu=o, 'ki ε -hén 'l-i Nyisva wlon.»

10 Bu pu 'ki le, -ε -bi 'n bla=a kwli yi bu, 'ni -tva 'a 'nyre a lepvpuv. Kee, ε lee 'mu ni, ε wen: «Ni 'nuo 'li=i, -koti 'na 'mumu, 'mo Nyisva a -kvannunyo =ni, =wi yi, -te -nu, =ni mo Nyisva a -kvannunyo, -ko -na 'bio 'hvən-, -v kuo win -mu', -Yusu tɔɔ =nu =wlu yi. 'A -ti, Nyisva ni -do, ε no- -bu pu 'nyre le.»

Win a 'mu, -Yusu tɔɔ nyibli, no- yi Nyisva a winwlɔn-hanyv* 'klı -nyi.

-Yusu, no- ni 'v -so puɔpu -mu' ki bu

11 -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye yako, 'ε 'ca wlɔn, ε ko, 'ni 'ye -so puɔpu, 'ε 'hru yi, nyiblo =du 'e ni 'v=v ki. Nyiblo a 'mu, 'a 'nyre mo -Haannyiblo, -ε ni -haan-tebli. 'A pupu-bati 'sii 'v yi, ko, 'a tu a -wunwɔn 'e 'sii 'v yi. 12 'A 'yii 'wi=i na a -huhli yi, 'ε -tu 'klavn* a gblegble 'lu le, 'v 'cru 'v=v 'nyre kt. ε 'yi nyiblo =du -ko, -bu yi 'nyre a 'mu, 'bu 'yi 'a =gbetu 'pa-. 13 'A wlawlu -mu', ε -pu, ε nu -hlv a dadu. Nyiblo a 'mu, 'a 'nyre mo «Nyisva a win». 14 Nyisva a lelenyo* -mu', -v mo 'a 'seyo, nu- yi=i =wien le kve. 'Ki v ni 'v -sue puɔpu kle, 'v pu wlawli puɔpu, -ε 'yi sru -ni. 15 -Hɔtiplien, no- -hvən 'li=i wlɔn. ε no- ε di nu, ε 'mu 'v 'klɔ -bu a dakɔ a pepe, -v -wen=ε yi 'hru wlɔn le -ha. ε di kɔɔ =nu win ki, 'ki 'li 'a 'klı a kinunu 'kwli, ε 'mu =nu kle na, -wen tiyo -mu', v dee resen*, v ne kle, 'ki 'li 'hvɔ 'kwli, -ε di=e nu, v 'mu 'a 'nie no -mo nu. ε -hen 'nyre, -ε mo, -aan 'Klikununyusva pi yru diaki. 16 Nyiblo a 'mu, v 'cri 'a 'nyre ni, 'ki 'v 'a wlawlu ki, ko, 'ki 'v 'a 'po ki. 'A 'nyre a 'mu, ε no- mo: Bodiuɔpu a Bodiu, ko kukɔnyupu a Kukɔnyo.

17 -Te de a 'mu, ε -hi de, 'n 'ye Nyisva a lelenyo -bi, 'ε nyra 'li 'yru 'yi bu, 'ε 'yee 'li win, 'ε de nubli a pepe -mu', -v 'wi=i ke yi. Kee- ε pi =nu yi: «Ba 'kukue le, le'mimle a diide -mu', Nyisva pie ne 'a mu, a 'mu=v di. 18 Ba di 'li, ba di 'blugbunaanyv -mu', -v 'kv a -plahvi. Ba di 'seyo -mu', -v 'kv, ko 'waa nyibli gbagbi a -plahvi -we. Ba di -sue ko nyibli -mu', -v nee =nu, ε ko nyibli a pepe -mu', -v 'kv a -plahvi. Ba di =koyo, ko nyibli -mu', -v 'yi =koyo 'pa-, ko nyibli gbagbi, ko nyibli -mu', -v 'yi gbaale -ko a -plahvi.»

19 -Te 'n ta 'li le de, -ε -bi 'n 'ye muma -ni wen ni, ko 'klɔ -bu 'a 'blugbunaanyv. 'Waa 'seyo 'kukue le, -ε di=e nu,

nyiblo -mv', -ε 'ya 'v -so pυɔpv a 'mv kι, v 'mv=υ -mɔ -wɔn, ε kɔ 'a -ne 'seyo 'hvεn-. 20'Tι- 'v klo mυma a 'mv, ε kɔ hιwinwlɔn-hanyɔ -ni wen 'hvεn-. Hιwinwlɔn-hanyɔ a 'mv, nɔ- ni la =wlulekεe-tebli, 'kι 'v mυma a 'mv ye'. Kε- ε -nu, 'ε kaa la nyibli, -ε di=e nu, v 'mv=υ kι wen, 'kι bv =tu =nu mυma a 'mv, 'a yruule, kɔ, v 'mv tuyu -mv' kwli yi bv bla. -Tε v klo mυma a 'mv, ε kɔ hιwinwlɔn-hanyɔ a 'mv 'hvεn-, v 'yι =nu 'la, 'v pυ 'lι =nu 'hvɔ gbagbv -mv' kwli, -ε kɔ wɔn na ni 'lι, -ε 'ye ni jre 'klo -mɔ 'klo, ε kɔ 'nv -mv', -ε 'lιe nyibli le 'hvεn-. 21Mυma a 'seyo a 'mv, v nv- -mɔ -bi, nyiblo -mv', -ε ni 'v -so kι bv, ε nu -hotiplen, -ε -hvεn 'lι=ι wɔn, 'ε 'la =nu, nvblι a pepe -mv', 'v -we 'v ti kι, 'v di 'waa 'kvkvkui -didi, 'v =mla.

'Yrι a (1000) 'miliwɔ a -ti

20 1-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye Nyisva a lelenyɔ* -bi, 'ε -hɔn 'lι yakɔ 'kwli, 'ε di 'ne- -tvτv kι. Ε nɔ- 'ble 'maju a 'yee -mv' kva, ε ni, 'ε =gbe 'hvɔ -mv', -ε hlo 'kwli bv, 'a 'maju, 'ε 'ble 'cun gbagbv kva -we; 2'ε -mu, 'ε klo dɔhre* -ni wen, -ε mɔ hre 'ka -mv', -ε mɔ Satan*, -ε mɔ 'kuo -hvun* a nyiblo gbagbv; Nyisva a lelenyɔ a 'mv, 'ε mua =ne, -ε di=e nu, ε 'mv 'lι 'cun a 'mv wɔn ni, 'kι 'lι 'yri a 'miliwɔ ni -do 'kwli. 3-Tε Nyisva a lelenyɔ mua =ne, -ε -bi 'kι ε pυ 'lι=ι 'hvɔ a 'mv 'kwli 'ε ka 'v 'maju 'v, 'ti- 'ε nu 'a 'yee, 'ε =gba=a, 'ε =tu 'v yruule, -ε di=e nu, ε 'ni =ha 'hri, ε 'ni =ha 'klo kι a nyibli -kaa -ni de. 'Yrι a 'miliwɔ ni -do 'bv -hi, v di=e bv 'ni te, 'kι 'lι ti gbi 'kwli.

4-Tε de a 'mv, ε -hi, -ε -bi 'n 'ye -batipugbatı, nyibli 'v ni=ι kι ble, Nyisva 'ε -nyi =nu 'klt, 'kι bv pυv nyibli -bati le. 'Tι- 'ni 'ye Nyisva a nyibli -bi, -v 'kv a -hihiu. Nyibli a 'mv, v 'be la 'v 'waa 'li le, -ε nu=o, v kuo la -Yusu 'Klisv a win =wlv yι, kɔ, 'v hle la Nyisva a -ti. V nv- -mɔ -bi, v 'yι la mυma -mv' kwli yi bv -bla, ε kɔ, v 'yι -wen, 'kι bv =tu =nu mυma a 'mv, 'a yruule, 'kι 'v 'waa yigbakla kι, kɔ 'kι 'v 'waa dabvι kι. -Ε -bi 'n 'ye=e ni, -ε mɔ, v ni 'klo de, v kɔ -Yusu 'Klisv 'hvεn-, 'v kɔɔ nyibli win kι, 'kι 'lι 'yri a 'miliwɔ ni -do 'kwli. 5Nyibli a 'mv, v nv- -mɔ yι-henyibli, -v -hɔn 'lι 'kvkvnyibli 'nyι, -v 'hri 'klo. Nyibli -bi -mv', v nv- -mɔ -bi, v 'yee 'klo ni 'hri. 'Yrι a 'miliwɔ, nɔ- di -hi,

'ti- v 'mu 'klɔ 'hri. 6 Plɔ a bleelɛ, 'kɪ 'v nyibli -mu' -mɔ, -v mɔ yɪ-henyibli, -v -hɔn 'lɪ 'kukvnyibli 'nyɪ, -v 'hri 'klɔ. Nyisva pu -nu 'kibia kɪ, 'kɪ 'v 'a diɔnu a -ta'. U 'yɪ 'lɪ-i 'lɪ -we bv, nu 'kvʊwɪ ni 'hvɛn. U di mɔ -cohluṇpinyu*, 'kɪ 'v Nyisva kɔ -Yusu 'Klisu 'hvɛn- ye', v kɔ -Yusu 'Klisu 'hvɛn-, v 'mu nyibli win kɪ -kɔ -ni, 'kɪ 'lɪ 'yɪ a 'miliwɔ 'kwli.

-Te Nyisva di 'v Satan* a 'hru a wlɔn-hihia nu

7'Bv mɔ, Satan, 'bv nu 'lɪ 'yɪ a 'miliwɔ, 'kɪ 'lɪ 'cun a 'mu wlɔn, -ɛ -bi v di te=e bv, v 'mu 'lɪ-i 'hvɔ a 'mu 'kwli -ha. 8ɛ di 'ni 'hri, ε 'mu mu, ε 'mu 'klɔ -bv a dako a pepe a nyibli -kaa -ni. Dako a 'mu, 'waa 'nyre mɔ Gogu kɔ Magɔgu. ε di 'kukue -nu le, -ɛ di-e nu, v 'mu tv gba, v 'mu Nyisva -mɔ -wɔn. U di 'ni -hv, -wen 'yru wien a 'puwɔn. 9-Te 'n 'ye -nu, -ɛ -bi v 'heen 'klɔ a pepe -bv kɪ bv, 'v =glaa 'lɪ -tute -mu', Nyisva a nyibli ni 'lɪ, ε kɔ 'diɔ -mu', Nyisva nve -ni. -Te v =glaa 'lɪ -nu le, -ɛ -bi na -hɔn 'lɪ yakɔ 'kwli, 'ε -we nyibli a 'mu bv, -v =glaa 'lɪ Nyisva a nyibli le. 10Satan -mu', -ɛ kee la -nu, v klɔ=ɔ ni, 'v pu 'lɪ-i 'hvɔ gbagbv -mu', -ɛ kɔ 'kwli na, -ɛ 'ye ni jre, 'klɔ -mɔ 'klɔ, ε ni 'lɪ, ε kɔ 'nv -mu', -ɛ 'lɪle nyibli le. -Tute -mu', v pu 'lɪ-i, 'kɪ v pu 'lɪ mu'ma -mu', ε kɔ 'a hwinwlɔn-hanyɔ -ni wen 'hvɛn- -we. 'Kɪ v di 'lɪ -hvɛn 'lɪ 'yee -ni, 'a -ne ti, 'tɔ kɔ -nyre.

-Te Nyisva di nyibli a pepe -bati a lepvvle nu

11-Te de a 'mu, ε -hi, -ɛ -bi 'n 'ye -batipugbata gbagbv, -ɛ 'ple, nyiblo 'ɛ ni 'lɪ gbata a 'mu 'kwli bv. -Tutu kɔ yakɔ 'hvɛn-, v 'wan ni, 'kɪ 'v=v ye'. Nyiblo -dv 'yɪ 'kɪ 'lɪ-i 'lɪ -we, bv 'ye 'kɪ -nu de. 12-Te 'n ta 'lɪ le de, -ɛ -bi 'n 'ye nyibli a pepe -mu', -v 'kv, nyibli gbagbɪ kɔ nyibli -mu', -v 'yɪ gbaale -kɔ. Nyibli a 'mu, nv- ni 'v gbata a 'mu ye', 'kɪ v ni 'v bv, nyiblo -dv 'ɛ kla 'crun -dv yɪ, 'ɛ -hian -mɔ, 'ɛ kla 'crien -bi yɪ, -ɛ mɔ nyibli -mu', -v kɔ 'klɔ yrayrv a 'crien. -Te v kla yɪ-hecriun yɪ, -ɛ -bi Nyisva pvv nyibli -mu', -v 'kv -bati le. ε pvv -nu -tee a -bati le, -wi yɪ, -te 'waa nunabvɪ ni la 'mu, kɔ, -te v nu la 'a 'cicru, 'kɪ 'lɪ yɪ-hecriun a 'mu 'kwli. 13Nyibli -mu', -v 'kvv 'lɪ 'nie -mɔ, 'nie te -nu bv, 'kvkvv kɔ 'kuopv a 'bli 'v te 'waa -ne nyibli bv -we, Nyisva 'ɛ pvv 'waa pepe -bati le, -wi yɪ, -te 'waa nunu-tebli ni la 'mu.

14'Tí- 'v pu 'lì 'kukvu kɔ 'kuopu a 'bli 'hvɔ gbagbu -mu' 'kwli,
 -te na, -e 'ye ní jre 'klɔ -mɔ 'klɔ, ε ní 'lì. 'Hvɔ a 'mu,
 ε no- mɔ nyibli -mu', -v di 'kuuwí ní 'huen nu, 'waa bunule.
 15'A -ne nyiblo -mu', -e kɔ 'nyre -yi 'lì nyibli -mu', -v kɔ
 'klɔ yrayru a 'crien 'kwli -nì, 'kì v pu 'lì-1 'hvɔ gbagbu -mu'
 'kwli, -e kɔ 'kwli na, -e 'ye ní jre 'klɔ -mɔ 'klɔ, ε ní 'lì.

Nyisva di nu yakɔ kɔ -tvu yrayru

21 1-Tε de a 'mu, ε -hi, -e -bi 'n 'ye yakɔ kɔ -tvu yrayru
 'huen-. Yü-heyakɔ kɔ yü-he-tvu 'huen-, v 'wan ní,
 'yru 'yi kì -te -nì de. 2'Tí- 'nì 'ye Nyisva a 'dɔ gbagbu.
 'Dɔ a 'mu, no- mɔ Jrusredɔ yrayru, 'e 'hru yi. 'Kì 'dɔ a 'mu,
 ε -huen 'lì yakɔ 'kwli, 'kì 'lì Nyisva -mɔ, 'e yi 'ne- -tvu kì -tù
 -nì. Nyisva nu=o ní, 'dɔ a 'mu 'e no yi, -wen nugba, -e pu
 yinɔ-tebli 'hui le, -e -we -mɔ, 'kì -bu mu 'a nyibiu ye' 'be,
 'kì 'lì 'blipaale'. 3'Tí- 'nì 'win win, 'e -huen 'lì gbata a 'mu
 'kwli, 'e yi 'wli diaki. Kε- ε pi: «Ba 'ye ke, 'kì Nyisva 'ti 'lì
 nyibli -mu' 'nyi. Ε di ní 'v =nu -mɔ. U di mɔ 'a dako, ε no-
 -mɔ -bi, ε 'mu 'waa Nyisva' pa. 4Ε no- di =nu 'yi -hlɔn le
 'hran. U 'yi 'kì 'lì-1 'lì -we, bu 'kv 'kì de. U 'yi 'kì 'lì-1 'lì -we,
 bu ní 'lì 'kuyo 'nyi de. U 'yi 'kì 'lì-1 'lì -we, bu we 'kì de.
 'Waa 'hui a -dedede 'yi 'lì-1 'lì -we, bu kla 'kì de. -Tebli 'kì a
 pepe di 'nì 'wan.»

5'Tí- nyiblo -mu', -e ní 'v gbata a 'mu kì bu, ε wen:
 «'Ye ke, 'n ni=e ní, -tebli a pepe 'mu -tebli yrayri -he.» -E -bi
 ε wen: «-Tí -bu, 'n di hla, 'cri=i, -e nu=o, ε mɔ -ti a -tee =niɔ,
 hì 'yi 'lì-1 'nyi -nì.» 6-E -bi ke- ε pi de, ε wen: «Kvan -we
 -mɔ. 'Mɔ =tu 'a -ne -dedede -wlu. 'N ní la 'klɔ, 'ti- 'a -ne
 -dedede 'e -nue -nì. 'Mɔ ní -do a 'mu, 'mɔ -di 'a -ne -dedede
 'lu -yra. -Tebli a pepe di bu 'nì -we, kee, 'n 'tie di 'klɔ ní.
 'A -ne nyiblo 'nie'natu ní, 'n di -nyi=e 'nie dadu. 'Niedu a 'mu,
 'n di=e -nyi, ε di 'wi-1 'nie -mu', -e -huen 'lì -tvu bu ti
 a pepe, -e ni=e, nyibli 'v kve 'klɔ yrayru, -e 'ye ní -we 'lì.
 7'A -ne nyiblo, -e 'ye ní di ní sa, 'kì 'v 'na =wlɔ a yikuole
 a -ta', ε no- 'n di -tebli a 'mu -nyi. 'N di mɔ 'a Nyisva,
 ε no- -mɔ -bi, ε 'mu 'na 'yu' pa. 8Kee, nyibli -mu',
 -v mɔ hvannukonyibli, ε kɔ nyibli -mu', -v 'yi 'mu =wlɔ yi
 -kuo -nì, kɔ nyibli -mu', -v kɔ =wlɔ nyre yi, kɔ 'waa de -mu',
 -v 'le nyibli, kɔ -v -bi -mu', -v ní 'lawlude, kɔ nyibli -mu',

-v ni -wide, kɔ -v -bi -mv', -v kwle -ci, ε kɔ hilekonyibli a pepe, 'waa pepe a 'mv, 'ki v di 'li =nv 'hvə gbagbu -mv' 'kwli pu. 'Hvə gbagbu a 'mv, no- kɔ 'kwli na ni 'li, -ε 'ye ni jre 'klɔ -mɔ 'klɔ, kɔ 'nv -mv', -ε 'lile nyibli le 'hvən-. 'Ki 'li -tite a 'mv, 'ki nyibli nii 'li 'kvuwı ni 'hvən.»

Nyisva a 'dɪɔ yrayrv -mv', -ε mɔ Jrusre a -ti

9-Tε de a 'mv, -ε -hi, -ε -bi Nyisva a lelenyo* -mv', ε no- di 'v 'mv 'hvı. 'Ki ε ni wen 'li Nyisva a lelenyu ni =hlon'hvən -mv' 'nyı, -v 'ble wen -gulu-ŋanu ni =hlon'hvən -mv' kva le, -ε kɔ 'kwli =hvən a 'yiye a gble ni =hlon'hvən ni 'li. -Tε ε -di, -ε -bi ε lee 'mv ni, ε wen: «Di 'li, -bv tɔɔ -mv nvgba -mv', 'Blayu* di kɔ. (Nvgba a 'mv, ε -hen 'nyre Nyisva a nyibli).» 10'Ti- Nyisva a -Hihiu* 'ɛ kɔɔ 'mv win ki pepe, Nyisva a lelenyo a 'mv 'ɛ gba 'li 'mv dvgbə blɔblu =dv 'lu, 'ɛ tɔɔ 'mv Jrusredio, -ε mɔ Nyisva a 'dɪɔ. 'Dɪɔ a 'mv, 'ki ε -hvən 'li yakɔ 'kwli, 'ki 'li Nyisva -mɔ, 'ɛ yı 'ne- -tvət kı =ti. 11'Dɪɔ a 'mv, ε yı 'ni wlın dıakı, -wen yunohı -mv', v dee sasvpu, -ε yı wlın, -wen 'yie. Nyisva a -ti a 'yi'bubva, no- ni wınlun le. 12U nu =gbi, 'v -ha 'dɪɔ a 'mv yı. =Gbi a 'mv, ε 'gboklo ni, 'ti- 'ɛ hlɔ yra. 'Maji ni -pu =tu 'v 'hvən, nv- ni 'li =gbi a 'mv 'kwli. U nv- kɔ 'yri nyibli nee 'v, 'v pve 'li 'dɪɔ 'kwli. Nyisva a lelenyu ni -pu =tu 'v 'hvən, nv- =tui 'maji a 'mv 'yie. 'Ki 'v 'maji ni -pu =tu 'v 'hvən a 'mv 'yie, 'ki v 'cru 'v Yisraekvə* a =tugbi ni -pu =tu 'hvən a 'nyre, 'maju 'bv 'ni 'v, 'nyre. 13'Ki 'li 'dɪɔ a 'mv, 'a =gbi a 'kibla ni -do kı, 'maji ni ta, nv- ni 'li: ta 'ki 'li 'yrv a 'hrule', ta 'ki 'li 'yrv a 'paale', ta 'ki 'li 'lu yı, ta 'ki 'li =hlɔn. 14'Ki 'li =gbi a 'mv bv, v po 'li 'hi ni -pu =tu 'v 'hvən. 'Ki 'v 'hi a 'mv kı, v 'cru 'v 'Blayu a -mɔnanyv* ni -pu =tu 'v 'hvən a 'nyre.

15 Nyisva a lelenyo -mv', -ε yı 'mv -lee -ni, ε 'ble 'misiđe kva, v nuu -gulu, -ε di-e nu, v 'mv 'dɪɔ a 'mv 'misi -ni, ε kɔ a 'maji, kɔ 'a =gbi 'hvən-. 16'Dɪɔ a 'mv, 'a 'kabi ni -hen a 'mv, v ween ni, Nyisva a lelenyo a 'mv, 'ɛ nu 'a 'misiđe, 'ɛ 'misi 'dɪɔ a 'mv. 'Dɪɔ a 'mv, 'a kibuhvhls mɔ 'metriwi a (200) -wlı ni -pu a gble a (12'000) 'miliwi ni -pu =tu 'v 'hvən. 'A kibuhvhls kɔ 'a klɛ'bvbva, kɔ 'a yrahvhls, v mɔ de ni -do. 17'Ti- Nyisva a lelenyo 'ɛ 'misi =gbi a 'mv a yrahvhls. 'A yrahvhls a 'mv, ε mɔ -hɔn 'v -jomi 'yri,

-bv ye -ŋle ki, 'a gble a (144) -wl̩ ni =hlon'hven =tu
'v -hen. Ε 'misi-i ni, =wl̩ yi, -te nyibli ni -tebli a 'misiɛ.
18'Hidu -mv', v -nu, 'v pu -gbi a 'mv, 'a 'nyre -mo sasupu.
'D̩ -mo -bi, v nu -tee a -gulv, 'v pu=v, 'e yi wl̩n, -wen 'yie.
19=Gbi a 'mv, v nu yinsh̩* a gblegble, 'v pu 'a -wlubvde.

Yi-hehiɔ, v -nu, 'v =tu 'a pupvv -wl̩n,
v dee =ne sasupu,
'hiɔ a 'mv, 'a 'hven a de, 'v dee =ne safili,
ta a de, 'v dee =ne kasidvani,
-hen a de, 'v dee =ne emelodi,
20 =hun a de, 'v dee =ne sadonisi,
=hlon-do a de, 'v dee =ne salidvani,
=hlon'hven a de, 'v dee =ne klisoliti,
=bluen-bljen a de, 'v dee =ne belili,
=hviyan-do a de, 'v dee =ne topasi,
-pu a de, 'v dee =ne klisoplasti,
-pu =tu 'v -do a de, 'v dee =ne hiaseti,
-pu =tu 'v 'hven a de, 'v dee =ne ametisiti.

21 'A -ne 'maju mo 'hiɔ =niɔ, 'v dee =ne yinsh̩iɔ.
'D̩ a 'hru -mo -bi, seyi a -gulv, ε no- v pu=v wl̩n le,
'e yi wl̩n, -wen 'yie.

22'Kt 'l̩ 'diɔ a 'mv 'kwli, 'n 'yi 'l̩ Nyisva a 'kagbau* 'l̩ 'ye,
-ε nu=o, 'Klikununyisva a 'mumu, kɔ Nyiblo -mv', -ε 'wl̩-i
'blayu yi, v ni -tuo ki. U nu- mo Nyisva a 'kagbau.
23-Te 'n ta 'l̩ le de, de 'n 'ye 'l̩ de, ε no- mo 'yru kɔ =hɔnpu
'hven-, v 'n̩ -wl̩n-i 'l̩ 'diɔ a 'mv 'kwli de. Waa winwlun
'n̩ -hee-e li nyibli, 'ki 'l̩ -tute a 'mv, -ε nu=o, Nyisva a 'mv
a -ti a 'yi'bubva, no- yi wl̩n, 'Blayu -mv', 'e yi nyibli -nyre
-nyi -we, 'ki 'l̩ 'diɔ a 'mv 'kwli. 24-Nyre ni -do a 'mv, ε di=e
'n̩ nu, 'kl̩ -bv a dakɔ a pepe 'mv le na, 'ki 'l̩ 'diɔ a 'mv
'kwli. 'Blugbunaanyu a pepe, -v ni 'ne- 'kl̩ -bv ki, v di 'l̩
'diɔ a 'mv 'kwli 'n̩ pa, v 'mv 'waa 'kli a pepe Nyisva -nyi.
25'D̩ a 'mv, 'a 'maji di -ga wl̩n le, 'ki 'l̩ -nyrowɔ 'mumu
'kwli. U 'n̩ -ka=a 'v=v ni, -ε nu=o, 'tɔ 'n̩ -wɔn-ɔ ni. 26Dakɔ
a gblegble, nu- di 'l̩ 'kl̩ -bv a -ti a 'yi'buale, kɔ
'a -haan-tebli a pepe ya, v 'mv 'l̩-i 'diɔ a 'mv 'kwli -paa -ni,
v 'mv=v Nyisva -nyi. 27Yinyre-tebli -mo -bi, v 'yi 'l̩-i 'l̩ -we,
bv pa 'l̩. Nyibli -mv', -v kɔ =wl̩ nyre yi, v kɔ hilekonyu
'hven-, v 'yi 'l̩-i 'l̩ -we, bv pa 'l̩. Nyibli ni -do, -v di 'l̩ pa,

v nu- mɔ nyibli -mv', -v kɔ 'nyre v 'cru 'lɪ 'Blayu a 'crien -mv' 'kwli, -e mɔ nyibli -mv', -v kɔ 'klɔ yravru a 'crien.

22 1-Tε de a 'mv, ε -hi, 'tɪ- Nyisva a lelenyɔ a 'mv, 'e tɔɔ 'mv 'nie -mv', -e yɪ nyibli 'klɔ yravru -nyi. Ε yɪ 'nɪ wlun, -wən 'yie. 'Kɪ ε -hvən 'lɪ Nyisva kɔ 'Blayu 'hvən-a bvnile', 2'e yɪ -hi, 'kɪ 'v 'dɪɔ a 'mv a 'hru a -heyri'. Tugbe -mv', -e kɔ 'kui, -e yɪ nyibli 'klɔ yravru -mv', -e 'yε nɪ -we 'lɪ -nyi, 'kɪ ε -gaa 'v 'nie a 'mv wien. Ε -gaa 'v 'nie a 'mv, 'a 'kabi nɪ 'hvən wien. Ε nɪ tuvwɪ nɪ -pu -tu 'v 'hvən, 'kɪ 'lɪ 'yrv 'kwli, -e -hen 'nyre tuvwɔ nɪ -do, 'kɪ 'lɪ -hənpv 'kwli. 'A hawi mɔ -ci -nɔ, 'e ni=e, dakɔ a pəpe a nyibli a 'kvə 'e yɪ -we. 3-Tebli -mv', Nyisva pʊ 'jɔɔ -mɔ, v 'yɪ 'lɪ=i 'lɪ -we, bv nɪ 'lɪ 'dɪɔ a 'mv 'kwli.

Nyisva kɔ 'Blayu 'hvən-, 'waa bodiɔgbata, nɔ- di 'lɪ 'dɪɔ a 'mv 'kwli nɪ, ε kɔ, 'a nyibli -mv', v di pu=v 'nyre le, 4v 'mv 'a yigbakla 'ye, v 'mv Nyisva a 'nyre 'cri, 'kɪ 'v 'a nyibli a yigbakla yɪ. 5'Tɔ 'yɪ 'lɪ=i 'lɪ -we, bv -wɔn 'kɪ de. 'Napi kɔ 'yrv 'hvən-, v 'yɪ 'lɪ=i 'lɪ -we, bv -hee 'kɪ nyibli de, -e nu=o, Kukonyɔ Nyisva a 'mumu, nɔ- di wlun, -e di -nu -nyre -nyi. Nyisva kɔ 'a nyibli 'hvən-, nu- di 'v gbata ki bv nɪ, -te 'klɔ te yɪ bv.

-Yusu di 'nɪ di de

6-E -bi ke- Nyisva a lelenyɔ* a 'mv, ε pi 'mv yɪ, ε wen: «-Tɪ -bv, 'n hle, ε mɔ -ti a -tɛɛ =nɔ. Ε nu -tɛɛ, 'kɪ nyiblo bv kuo =ne =wlv yɪ. Kukonyɔ Nyisva yɪ 'a -Hihiu* 'a winwlɔn-hanyv* 'nɪ -nyi, -e di=e nu, v 'mv 'a -ti -mɔ le na. Ε nɔ- le 'a lelenyɔ, -e di=e nu, ε 'mv 'a -kvannunyibli -tɛbl̩ le -tɔɔ -nɪ, -e 'tɪɛ -nie -nɪ.» 7-E -bi ke- -Yusu pi, ε wen: «Ba pʊ 'v nva bv. 'N 'tɪɛ di 'lɪ nɪ. Plɔ a bleele, 'kɪ 'v nyibli -mv', -v =tui 'v 'crien -bv a win 'v, -e nu=o, Nyisva a 'mumu, ε nɔ- tɔɔ =nu=v.»

8'Mɔ Saan, 'mɔ =wɪn -tɛbl̩ a 'mv, 'tɪ- -e 'ye=e. -Tε 'n 'wɪn -tɛbl̩ a pəpe a 'mv, ε kɔ, 'n 'ye=e, -e -bi 'n bla kwli bv, 'kɪ 'v Nyisva a lelenyɔ -mv', -e tɔɔ 'mv -tɛbl̩ a 'mv ye', -e di=e nu, 'mv=v 'nyre le pʊ. 9Kεε, -e -bi ε lee 'mv nɪ, ε wen: «=Nɪ 'nuo 'lɪ=i, -kɔtɪ 'na 'mumu, 'mɔ Nyisva a -kvannunyɔ =nɔ, =wl yɪ, -te -na 'mumu -nu,

=ni mo Nyisva a -kvannunyo, -ko -na 'bio Nyisva a winwlən-hanyo 'hvən-, ε ko nyibli -mv', -v -tui 'v 'crien -bu a win 'v. 'A -ti, =ni 'pvu 'l 'mv 'nyre le. Nyisva, no- -bu pu 'nyre le.»

10 Ke- ε pi 'mv yi de, ε wen: «Win -bu, -cru 'ne- 'crien -bu 'kwli, Nyisva, no- tɔ̄ -mo=ɔ̄. 'A -ti, =ni 'hlie 'l -tebli a 'mv, tɔ̄ =ne nyibli, -ε nu=o, -tebli a 'mv, 'k 'l ti gbi 'kwli, ε di mu 'lu -mo. 11 Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu nve -tebli -hvun a nunuo, -ε -bi bu 'cibi 'v, bu nu -tebli -hvun. Nyiblo 'bu ni 'v, 'a nunabvi 'bu 'y 'v yi 'sii -ni, -ε -bi bu 'cibi 'v -tebli -mv', -v 'y 'v yi 'sii -ni a nunuo. Nyiblo 'bu ni 'v, de -mv', Nyisva -hvə, 'bu yi-i ni ni, -ε -bi bu 'cibi 'v -haande a 'mv, 'a nunuo. Nyiblo 'bu ni 'v, 'bu 'sii 'v yi, 'k 'v Nyisva ye', -ε -bi bu 'cibi 'v yt'siile, 'k 'v Nyisva ye.»

12 -ε -bi ke- -Yusu pi de, ε wen: «Ba pu 'v nva bu, 'n 'tue di 'l ni. 'N ye 'lt -haan-tebli, -ε di=e nu, 'a -ne nyiblo, 'bu ni 'v, 'mv =ne=ε -nyi, =w i -te -mv', ε nu -kuan a nunuo. 13 'Mɔ -tu 'a -ne =dedede -wlu. 'N ni la 'klɔ, 't - 'a -ne =dedede 'ε nue -ni. 'Mɔ ni -do a 'mv, 'mɔ -di 'a -ne =dedede 'lu -yra. -Tebli a pepe di bu 'ni -we, kee, 'n 'tue di 'klɔ ni.

14 Plɔ a bleele, 'k 'v nyibli -mv' -mo, -v 'wt-i nyibli -mv' yi, -v yre 'waa wlawli, 'ε 'wi 'lt. U nv- ko 'hru, 'k -bu pa 'l Nyisva a 'dɔ̄ a 'mv 'kwli, v 'mv tugbe a 'kui -mv' di, -ε yi -tonyibli 'klɔ yravru -mv' -nyi, -ε 'ye ni -we 'l. 15 Hmliyinyrenyibli -mv', -v yraa Nyisva, ε ko nyibli -mv', -v pi -wi, ko nyibli -mv', -v ni 'lawlu, ε ko 'waa de -mv', -v 'lile nyibli le, ε ko -v -bi, -v kwle -ci, ko nyibli -mv', -v ko hi, 'k i v di 'v -patu' -hree -ni. 'Klɔ -mo 'klɔ, v 'y 'l-i 'lt -we, bu pa 'l 'dɔ̄ a 'mv 'kwli.

16 'Mɔ -Yusu, 'mɔ -le 'na lelenyo, -ε di=e nu, ε 'mv -ti a 'mv hla, 'k 'l 'a mv Nyisva a nyibli 'nyi. 'Mɔ -mo nyiblo -mv', a yi -ple, -ε ko -bu 'hru la 'l bodi Dafidi* a -tugba 'kwli. 'Mɔ -mo -nyragblunyahroye -mv', -ε yi wlun -tēe.»

17 Ke- Nyisva a -Hihiu ko 'blipanugba -mv' 'hvən-, v pi, v wen: «Di 'l.» 'A mv -mv', -v pu 'v nva bu, ke- ba pu -we: «Di 'l.» 'A mv -mv', 'nie'natv ni, ba 'di 'lt, a 'mv 'nie -mv' 'na, -ε yi nyibli 'klɔ yravru -nyi. Nyibli -mv', -v -hvə=ε, v yi =nv=v 'ni -nyi, 'k 'l dadvke 'kwli.

Le'bəəwin

18'Aan pepe -mv', -v yi 'crien -bv a win 'wun, Nyisva a -gbetu, ε tɔɔ -ni, 'mɔ Saan, 'mɔ -yi 'a mv -gbee -ni, -ε mɔ: 'bv mɔ, nyiblo 'bv pɔ 'v de win a 'mv 'lu, Nyisva di -tu=o -hiuen a gblebble -mv', -kɔti ε hla 'ne- 'crien bv 'kwli.
 19'Bv mɔ, nyiblo 'bv -ha 'v de win a 'mv 'lu, tugbe a 'kui -mv', -ε yi nyibli 'klɔ yrayrv -nyi, 'a 'kibia -mv', ε kɔ wen, Nyisva di -ha -ne=e -jt'. Nyiblo a 'mv, ε 'yi 'lɪ=i 'lɪ -we, bv pa 'lɪ Nyisva a 'dɪɔ a 'mv 'kwli. Tugbe a 'kui a 'mv, ε kɔ 'dɪɔ a 'mv, 'crien -bv, ε hla 'a -ti ni.

20Nyiblo -bv, -ε hle=e, -ε mɔ, -ti -bv, ε mɔ -ti a -tee =niɔ, ke- ε pi: «Ε mɔ -han-ti, 'n 'tie di ni.»

Ke- bv ni 'mv. Kukɔnyɔ -Yusu o, di 'lɪ -o!

21Kukɔnyɔ -Yusu bv nu 'a mv -haande -mɔ.

Citations de l'Ancien Testament trouvées dans le Nouveau Testament

Ref NT		Ref AT		Ref NT		Ref AT	
Mt	1.23	Es	7.14	Mt	21.9	Ps	118.26
Mt	2.6	Mich e	5.1-2	Mt	21.13	Es	56.7
Mt	2.15	Os e	11.1			J r	7.11
Mt	2.18	J r mie	31.15	Mt	21.16	Ps	8.3
Mt	3.3	Es	40.3	Mt	21.42	Ps	118.22-23
Mt	4.4	Deut	8.3	Mt	22.32	Ex	3.6
Mt	4.6	Ps	91.11-12	Mt	22.37-38	Deut	6.5
Mt	4.7	Deut	6.16	Mt	22.39	L v	19.18
Mt	4.10	Deut	6.13	Mt	22.44	Ps	110.1
Mt	4.15-16	Es	8.12, 9.1	Mt	23.39	Ps	118.26
Mt	5.21	Ex	20.13	Mt	24.15	Dan	9.27,
Mt	5.27	Ex	20.14				11.31,
Mt	5.31	Deut	24.1				12.11
Mt	5.38	Ex	21.24	Mt	24.29	Es	13.10, 34.4
		L v	24.20	Mt	26.31	Zach	13.7
		Deut	19.21	Mt	27.10	Zach	11.12-13
Mt	5.43	L v	19.18			J r	32.6-9
Mt	8.17	Es	53.4	Mt	27.35	Ps	22.19
Mt	9.13	Os e	6.6	Mt	27.46	Ps	22.2
Mt	10.36	Mich e	7.6	Mc	1.2	Mal	3.1
Mt	11.10	Mal	3.1	Mc	1.3	Es	40.3
Mt	12.7	Os e	6.6	Mc	4.12	Es	6.9-10
Mt	12.18-21	Es	42.1-4	Mc	7.6-7	Es	29.13
Mt	13.14-15	Es	6.9-10	Mc	7.10	Ex	20.12
Mt	13.35	Ps	78.2			Deut	5.16
Mt	15.4	Ex	20.12			Ex	21.15,17
		Deut	5.16	Mc	9.48	Es	66.24
		Ex	21.15,17	Mc	10.6	Gen	1.27
Mt	15.8-9	Es	29.13	Mc	10.8	Gen	2.24
Mt	18.16	Deut	19.15	Mc	10.19	Ex	20.12-16
Mt	19.4	Gen	1.27			Deut	5.16-20
Mt	19.5	Gen	2.24	Mc	11.9	Ps	118.25-26
Mt	19.18-19	Ex	20.12-16	Mc	11.17	Es	56.7
		Deut	5.16-20			J r	7.11
		L v	19.18	Mc	12.11	Ps	118.22-23
Mt	21.5	Zach	9.9	Mc	12.26	Ex	3.6

	Ref NT		Ref AT		Ref NT		Ref AT	
Mc	12.30	Deut	6.4,5		Jn	19.36-37	Ex	12.46
Mc	12.31	L v	19.18				Nomb	9.12
Mc	12.36	Ps	110.1				Ps	34.21
Mc	13.14	Dan	9.27, 11.31, 12.11	(Jn Act	19.37) 1.20	Zach	12.10 Ps Ps	69.26 109.8
Mc	13.25	Es	13.10, 34.4	Act	2.17-21	Jōel	2.28-32	
Mc	14.27	Zach	13.7					(3.1-5)
Mc	15.28	Es	53.12	Act	2.25-28	Ps	16.8-11	
Mc	15.34	Ps	22.1	Act	2.35	Ps	110.1	
Lc	2.23	Ex	13.2,12,15	Act	3.23	Deut	18.15, 18-19	
Lc	2.24	L v	12.8					
Lc	3.4-6	Es	40.3-5	Act	3.25	Gen	22.18, 26.4	
Lc	4.4	Deut	8.3	Act	4.11	Ps	118.22	
Lc	4.8	Deut	6.13	Act	4.26	Ps	2.1-2	
Lc	4.11	Ps	91.11,12	Act	7.3	Gen	12.1	
Lc	4.12	Deut	6.16	Act	7.7	Gen	15.13-14	
Lc	4.18-19	Es	61.1-2	Act	7.28	Ex	2.14	
Lc	7.27	Mal	3.1	Act	7.32	Ex	3.6	
Lc	8.10	Es	6.9	Act	7.34	Ex	3.5,7,8,10	
Lc	10.27	Deut	6.5	Act	7.37	Deut	18.15	
		L v	19.18	Act	7.40	Ex	32.1	
Lc	13.35	Ps	118.26	Act	7.42-43	Amos	5.25-27	
Lc	18.20	Ex	20.12-16	Act	7.49-50	Es	66.1-2	
		Deut	5.16-20	Act	8.32-33	Es	53.7-8	
Lc	19.38	Ps	118.25-26	Act	13.33	Ps	2.7	
Lc	19.46	Es	56.7	Act	13.34	Es	55.3	
		J r	7.11	Act	13.35	Ps	16.10	
Lc	20.17	Ps	118.22	Act	13.41	Hab	1.5	
Lc	20.37	Ex	3.6	Act	13.47	Es	49.6	
Lc	20.43	Ps	110.1	Act	15.16-18	Amos	9.11-12	
Lc	22.37	Es	53.12	Act	23.5	Ex	22.28 (27)	
Lc	23.30	Os e	10.8	Act	28.26-27	Es	6.9-10	
Jn	1.23	Es	40.3	Rom	1.17	Hab	2.4	
Jn	2.17	Ps	69.10	Rom	2.6	Ps	62.13	
Jn	6.31	Ex	16.4			Prov	24.12	
		Ps	78.24	Rom	2.24	Es	52.5	
Jn	6.45	Es	54.13			Ez k	36.22	
Jn	9.24	Josu	7.19	Rom	3.4	Ps	51.6	
Jn	12.13	Ps	118.25,26	Rom	3.10-12	Ps	14.1-3	
Jn	12.14-15	Zach	9.9			Ps	53.2-4	
Jn	12.37-38	Es	53.1			Eccl	7.20	
Jn	12.40	Es	6.10	Rom	3.13	Ps	5.10	
Jn	13.18	Ps	41.10			Ps	140.4	
Jn	15.25	Ps	35.19, 69.5	Rom	3.14	Ps	10.7	
Jn	19.24	Ps	22.19	Rom	3.15-17	Es	59.7-8	

Ref NT		Ref AT		Ref NT		Ref AT
Rom 3.18		Ps 36.2		Rom 13.9		Ex 20.13-15, 17
Rom 4.3		Gen 15.6				Deut 5.17,19,21
Rom 4.7-8		Ps 32.1-2				L v 19.18
Rom 4.17		Gen 17.5		Rom 14.11		Es 49.18,
Rom 4.18		Gen 15.5				45.23
Rom 4.22		Gen 15.6		Rom 15.3		Ps 69.10
Rom 7.7		Ex 20.17		Rom 15.9		Ps 18.50
		Deut 5.21		Rom 15.10		Deut 32.43
Rom 8.36		Ps 44.23		Rom 15.11		Ps 117.1
Rom 9.7		Gen 21.12		Rom 15.12		Es 11.10
Rom 9.9		Gen 18.10,14		Rom 15.21		Es 52.15
Rom 9.11-12		Gen 25.23		1 Cor 1.19		Es 29.14
Rom 9.13		Mal 1.2-3		1 Cor 1.31		J r 9.24 (23)
Rom 9.15		Ex 33.19		1 Cor 2.9		Es 64.3
Rom 9.17		Ex 9.16		1 Cor 2.16		Es 40.13
Rom 9.20		Es 29.16, 45.9		1 Cor 3.19		Job 5.13
Rom 9.25		Os e 2.2-3		1 Cor 3.20		Ps 94.11
Rom 9.26		Os e 1.9 (8)		1 Cor 5.12-13		Deut 17.7,
Rom 9.28		Es 10.22-23				19.19,
Rom 9.29		Es 1.9				22.21-24,
Rom 9.33		Es 8.14, 28.16				24.7
Rom 10.5		L v 18.5		1 Cor 6.16		Gen 2.24
Rom 10.6		Deut 30.12		1 Cor 9.9		Deut 25.4
Rom 10.7		Deut 30.13		1 Cor 10.7		Ex 32.6
Rom 10.8		Deut 30.14		1 Cor 10.26		Ps 24.1
Rom 10.11		Es 28.16		1 Cor 14.21		Es 28.11-12
Rom 10.13		Jo†el 2.32 (3,5)				Deut 28.49
Rom 10.15		Es 52.7		1 Cor 15.27		Ps 8.7
Rom 10.16		Es 53.1		1 Cor 15.32		Es 22.13
Rom 10.18		Ps 19.5		1 Cor 15.45		Gen 2.7
Rom 10.19		Deut 32.21		1 Cor 15.54		Es 25.8
Rom 10.20		Es 65.1		1 Cor 15.55		Os e 13.14
Rom 10.21		Es 65.2		2 Cor 3.16		Ex 34.34
Rom 11.3		1 Rois 19.10,14		2 Cor 4.6		Gen 1.3
Rom 11.4		1 Rois 19.18		2 Cor 4.13		Ps 116.10
Rom 11.8		Deut 29.3		2 Cor 6.2		Es 49.8
Rom 11.9-10		Es 29.10 Ps 69.23-24		2 Cor 6.16		L v 26.12 J r 32.38
Rom 11.26-27		Es 59.20-21 Es 27.9				Ez k 37.27
Rom 11.34		Es 40.13 J r 23.18		2 Cor 6.17		Es 52.11 Ez k 20.34,41
Rom 11.35		Job 41.2 (3)		2 Cor 6.18		2 Sam 7.8,14
Rom 12.19		Deut 32.35		2 Cor 8.15		Ex 16.18
Rom 12.20		Prov 25.21-22		2 Cor 9.9		Ps 112.9
				2 Cor 10.17		J r 9.24 (23)

Ref NT		Ref AT		Ref NT		Ref AT	
2 Cor	13.1	Deut	19.15	H br	7.17	Ps	110.4
Gal	3.6	Gen	15.6	H br	7.21	Ps	110.4
Gal	3.8	Gen	12.3, 18.18, 22.18	H br	8.5 8.8-12 9.20	Ex J r Ex	25.40 31.31-34 24.8
Gal	3.10	Deut	27.26	H br	10.5-7	Ps	40.7-9
Gal	3.11	Hab	2.4	H br	10.16	J r	31.33
Gal	3.12	L v	18.5	H br	10.17	J r	31.34
Gal	3.13	Deut	21.23	H br	10.30	Deut	32.15,36
Gal	3.16	Gen	13.15, 24.7	H br	10.37-38	Hab	2.3-4
Gal	4.27	Es	54.1	H br	11.17-18	Gen	21.12
Gal	4.30	Gen	21.10	H br	12.5-6	Prov	3.11-12
Gal	5.14	L v	19.18	H br	12.20	Ex	19.12-13
Eph	4.8	Ps	68.19	H br	12.21	Deut	9.19
Eph	5.31	Gen	2.24	H br	12.26	Ag	2.6
Eph	6.3	Deut	5.16	H br	13.5	Deut	31.6
2 Tim	2.19	Nomb	16.5	H br	13.6	Ps	118.6
H br	1.5	Ps	2.7	Jacq	2.8	L v	19.18
		2 Sam	7.14	Jacq	2.11	Ex	20.13-14
H br	1.6	Deut	32.43			Deut	5.17-18
		Ps	97.7	Jacq	2.23	Gen	15.6
H br	1.7	Ps	104.4	Jacq	4.6	Prov	3.34
H br	1.8-9	Ps	45.7-8	1 Pi	1.16	L v	11.44-45,
H br	1.12	Ps	102.26-28				19.2, 20.7
H br	1.13	Ps	110.1	1 Pi	1.24-25	Es	40.6-8
H br	2.6-8	Ps	8.5-7	1 Pi	2.6	Es	28.16
H br	2.12	Ps	22.23	1 Pi	2.7	Ps	118.22
H br	2.13	Es	8.17-18	1 Pi	2.8	Es	8.14
H br	3.7-11	Ps	95.7-11	1 Pi	2.22	Es	53.9
H br	3.15	Ps	95.7-8	1 Pi	3.10-12	Ps	34.13-17
H br	4.3	Ps	95.11	1 Pi	3.14	Es	8.12
H br	4.4	Gen	2.2	1 Pi	4.18	Prov	11.31
H br	4.5	Ps	95.11	1 Pi	5.5	Prov	3.34
H br	4.7	Ps	95.7-8	2 Pi	2.22	Prov	26.11
H br	5.5	Ps	2.7	Apoc	1.13	Dan	7.13
H br	5.6	Ps	110.4	Apoc	2.27	Ps	2.9
H br	6.13-14	Gen	22.17	Apoc	14.14	Dan	7.13

Winbu a klə-hihiale

A, a

Abel (Abel) Mt 23.35; Lk 11.51; Heb 11.4; 12.24. Abel, no- mo la Kaen a 'diayi gbe. **Adam**, no- mo 'waa 'ba, **Efu** 'e mo 'waa 'dii. -Hre Kaen a -ti a klə-hihiale.

Abraham (Abraham) No- mo Yisraekue a 'ba gbagbu. See la a ti 'yri, Nyisua 'e pu la 'li=t, -e mo, e di -nyi la Abrahamu 'blogba yrayru, -e di=e nu, e ko 'a 'yonu a 'yonu a -hrin 'huen-, u 'mu la 'li 'ti. De a 'mu a -ti, Nyisua lee la=a ni, -e mo, bu -hən la 'li 'a 'blogba 'kwli, bu mu la 'blogba yrayru a 'mu le =mu. Abrahamu a 'mu, e =tuu la 'v Nyisua a win ni, 'e bi la 'hru wlon, 'e na -nana, 'ki 'li 'yri -hwohwu 'kwli, 'e nyre 'li 'blogba a 'mu 'kwli. 'Blogba a 'mu, u dee =ne Yisrae*.

Ti -mu' -ko 'yri Nyisua lee 'v Abrahamu, 'ki bu -hən la 'li 'a 'blogba 'kwli, e =tu 'yri*, e ko Abrahamu 'huen-, 'e lee la=a, -e mo, e ko 'a 'yonu 'huen-, u di mo Nyisua a dakə, Nyisua 'mu =nu 'yie =tu, 'bu mo 'bu yi 'v a win ni =tui -ni.

Abrahamu ko la nvgba. Nvgba a 'mu, 'a 'nyre mo Sara. U 'yu 'yu -ko, 'e gba=a -gbagba, 'v -we 'yi. -Te u -we 'ki 'yi, 'ti- Nyisua 'e nu =wlilekeede, Sara 'e ko 'yu, 'v =tue=e Yisakinyre.

Yisaki, -mu -mumu, =ni ko -ne nvgba, 'a 'nyre 'e mo Rebeka, 'a nvgba Rebeka a 'mu, e ko=c 'huen-, 'v ko =yrupuyonu. 'Waa 'nyre mo Esau ko Sakəbu 'huen-. Kee, -te e gba ti, -e -bi Nyisua =tue Sakəbu Yisakenyre. E no- nu=o, 'v dee -Juukue* Yisraekue.

Sakəbu a 'mu, 'a nvgbi, e ko la, 'a 'ye -bi a 'nyre mo Lea, 'a 'ye -bi a 'nyre 'e mo Raselt. Lea ko Raselt 'huen-, u mo 'diayinu =ni; Sakəbu, 'e ko nvgbi ni 'huen -bi -we. E ko 'a nvgbi ni -hen a 'mu 'huen-, u ko 'yonu nyibepu ni -pu =tu 'v 'huen. 'Yonu nyibepu ni -pu =tu 'v 'huen a 'mu, u nv- mo Yisraekue a =tugbi ni -pu =tu 'v 'huen -mu' a 'baunu. 'Ki 'li 'Lule'yeecri'en 'kwli, 7.4-8, 'ki =tugbi a 'mu, 'waa 'nyre 'cru 'li.

Adam (Adam) Lk 3.38; Rom 5.14; 1Ko 15.22,45; 1 Tim 2.13,14; Judi 14. Adamu, no- mo la yi-henyiblo, Nyisua nu la. Nyisua nu -pla, 'e nu=o. Adamu a 'mu, e ko 'a nvgba Efu 'huen-, nv- mo la

yi-henyibli, -v 'wla la Nyisva a tete*, -e -hen 'nyre, v nu-mo la yi-henyibli, -v nu la de 'kuku*. Kve la 'v ti a 'mv 'yie bv, -tonyibli ni de 'kuku. E mo -han-tu =nu, Adamv, e nu la de 'kuku, kve 'li ti a 'mv 'yie bv, -tonyibli 'v ni de 'kuku -we. Kee, -Yusu 'Klusu -mo -bi, e no- wa nyibli, -e -ha 'li =nu de 'kuku a 'kli bv, -e -nyi =nu 'klɔ yrayru, -e 'ye ni -we 'li. -Hre 1 Ko 14.45.

Aglipa (Agrippa) -Hre **Helədi** a -tu a kle-hihiale.

Akaiblogba (Achaïe) 'A 'nyre -bi mo Glekitvəblugba.

allowest (aloës) Saan 19.39. E mo -cidu =nu, -e pi hunhrvn. Tugbedu a 'nie, no- v ni, 'v ni -ci a 'mv. -Juukve 'bv yi la 'kvokui a 'hvi -mo ni -we, 'waa 'v-ha-ti, -ci a 'mv, e no- v plvi =nu le.

Ayro (Aaron) Lk 1.5; Nun 7.40; Heb 5.4; 7.11; 9.4. Ayro mo la Lefi a 'yonu a 'yu =nu. Lefi a 'mv, e mo la Sakɔbv* a 'yu nyibeyu -bi, 'ki 'li 'a 'yonu nyibepu ni -pu -tu 'v 'hvæn -mv' 'nyi. Ayro, no- mo la yi-henyiblo, v -ha, 'ki bv -he Nyisva a -cɔhlunpinyo*. Ti a 'mv 'yri, ke- Nyisva pu la, -e mo, nyibli -mv', v di Yisraekve a -cɔhlunpinyu -mo' nu, v blees yi bv pu Ayro=tugba, -v mo Lefipu.

Ayro, no- mo la Moise* a 'dīayt nyika. U ni 'hvæn a 'mv, v yi la 'm -hihe -ni, ti -mv' -ko 'yri Yisraekve ni la 'v -kode, 'ki 'li Esipublogba 'kwli. U nu- naa Yisraekve, 'v -ha 'li =nu -kode a 'kli bv.

B, b

Baalı (Baal) 'Ti- Yisraekve 'mv la 'li 'blugba -mv', Nyisva di la =nu -nyi 'kwli 'ti mo mu, dakɔ -mv', -v 'nyee la 'hru, -v 'ti la 'li, v nu- -mo -bi, v yi blees 'ku -mv', -e ko 'nyre -mo Baalı. Baalı a 'mv, v nuu =ne tuyu, 'v blees kwli yi bv, 'ki 'v 'a 'v=tuule a -ta'. Yisraekve -mo -bi, -te v mu 'li 'blugba a 'mv 'kwli 'ti mo, e ko ti, 'waa 'mumu 'v yi 'li Nyisva ke ple, 'v dee Baalı a 'mv. E no- nu=o, Nyisva 'e pu =nu yrū le.

Babilonı (Babylone) E mo 'dīo gbagbv =nu (Babilonidīo), 'ki 'li Babiloniblogba 'kwli. Ti -hi la a ti 'yri, 'blugba a 'mv, no- ko dakɔ, -v -wɔn la Yisraekve -mo, -v -ha la 'v =nu 'v, 'v gba la 'li Yisraekve -hvɔhvı 'waa 'blugba 'kwli, 'v nu =nu -koyo -mo', 'ki 'li 'yri a (70) -wli ni ta =tu 'v -pu 'kwli, 'ti- 'v te =nu bv. Mt 1.11-12,17; Nun 7.43.

'Ki 'li 'Lile'yeecrien 'kwli (14.8; 17.5; 18.1-24), v hlees 'li Babilonidīo =dv a -ti. 'Dīo a 'mv, 'a nyibli, v 'ni =tuu=o 'v Nyisva

'v. -Bakle, Babilonidio a 'mv, Rømudio* ε =hen 'nyre. 'Kt 'l
1 Piel 5.13 'kwli, v hlee 'l Babilonidio a -ti -we. -Bakle,
Rømudio v =hen 'nyre -we.

Balamu (Balaam) 2 Pi 2.15; Judi 11; 'Lile'yeec 2.14. Balamu
mo la Nyisva a winwlən-hanyo. Ε kɔ la ti =dv, Mvabublugba
a bodio Balaki, 'ε da la Balamu a 'mv, 'ε lee la=a, -ε mo, bu
pu la Yisraekve 'jro -mo. De a 'mv, Balamu 'yι la 'l 'a nunuo 'l
-we, -ε nu=o, ε yi=e ni, -ε mo, Nyisva pu Yisraekve wa -mo. Kee,.
bu nve la 'wliye diakti a -ti, 'a =wlv 'ε gba 'kabi ni 'hvən. Ε no-
ko -ti, 'ε -wen, 'kι bu -hee Balaki a 'mv. -Hre 4 Moise 22-24.

-bati (jugement) -Bati -mv', Nyisva pi (Dieu qui juge):
Mt 25.31-46; Røm 1.18-2.16; 1 Ko 3.9b-15; Heb 9.27-28;
1 Pi 1.17; 2 Pi 2.4-10; 3.10-13; 'Lile'yeec 20.11-15.
-Bati -mv', nyibli pi (les hommes qui jugent): Mt 5.25-26,38-42;
18.15-17; Lk 17.3-4; Røm 12.14-21; 1 Ko 6.1-8.

'be ... yt; **'be ... yre** -Hre y'tube a kle-hihiale.

Besame (Benjamin) Nø- mo la Sakobu* a le'bɔɔyu. -Hre **Abrahamu**
a -ti a kle-hihiale.

Besebuli (B elz bul) Besebulunyre a 'mv, ε mo Satan a 'nyre
-bi =ni. Satan a 'mv, ε no- mo 'kuo -hvun* a nyiblo gbagbu.
Besebulunyre mo la 'ku -hvan =dv, dakɔ -bi, -v =glaa la 'l
Yisraekve 'l, v de la, 'a 'nyre. -Hre **Satan** a -ti a kle-hihiale.

blabli (moutons) 'Kt 'ne- -a mv nyiyrugbi a 'bli, ε kɔ nyibli, 'v nee
blabli. -Juukve* nee la blabli -we, kee, -te v ni blabli a naale,
ε ni la 'dɔ. De -ko -bv yi, 'kι 'v -Juukve a blabli ki, ε no- -bv:
a. 'Kt 'l -Juukve a 'du 'kwli, ε mo la nyibli a de =ni la,
'kι bu kɔ la blabli -hvɔhvui, 'v gbe la 'l 'a =jui 'wan ble,
-te -mv', -haan-piti ni 'l, -ε di=e nu, v 'mv 'ce.
b. Blablikɔnyo mo la blabli'ye=tunyo -we, 'v yi la 'waa blabli
-tee, 'v yrui 'a -ne blable -tee.
c. Blabli'ye=tunyo, ε -he 'bla-gblo, -ε di=e nu, 'tɔ 'bv -wɔn,
ε 'mv 'l blabli 'l gba, yinyre=dedede 'ni -ha =nv le -hren.
Blabli'ye=tunyo -mv', 'kι 'v -gblo a paale', 'kι ε yi 'v bv pe,
-ε nu=o, ε kɔ ti, 'iyirinyibli 'v 'yee -gblo 'hvι le, v 'mv
blabli 'yri a -ti.
d. -Juukve, blabli, nv- v 'le, 'v yi Nyisva -cɔhlun -pie -ni.

'Kt 'l Nyisvacrien 'kwli, v pi Nyisva a dakɔ blabli yt. Nyisva
-v'v- -Yusu 'Klisv, v 'wi- blabli'ye=tunyo yt, nyibli -mv', -v kuo
-Yusu =wlv yt, 'v 'wi- blabli yt. -Hre 'blayu a -ti a kle-hihiale.

'blayu; nyiblo -mv', -ε mɔ -cɔhlv̩n*, Nyisva -ha, -ε 'w̩l- 'blayu yi (Agneau de Dieu) Saan* Batisi, nɔ- ni la -Yusu a dida le (Sn 1.29,36). Ε mɔ la -Juukv̩e* a dε =niɔ la, 'k̩i bv -ha la blabl̩, 'k̩i 'v Nyisva a -cɔhlv̩n a piele a -ta', -ε di=e nu, Nyisva 'mv 'waa dε 'kuku* 'wowl̩ -ni. Blabledv̩ a 'mv, ε yi 'ni 'kv, 'k̩i 'v nyiblo -mv', -ε nu de 'kuku a -ta'. -Cɔhlv̩n a 'mv, 'a -hlv̩, nɔ- ni=e, nyiblo a 'mv, 'ε yi 'v yi 'sii -ni, 'k̩i 'v Nyisva ye'. -Te -Yusu di la 'k̩i 'ne- 'klɔ -bv k̩i, ε -ha 'a dɔn̩u ni, 'ε -he -cɔhlv̩n, -ε di=e nu, Nyisva 'mv -tonyibli a dε 'kuku 'wowl̩ -ni, ε 'mv de 'kuku a 'mv a -ti -mɔ -hru.

'blt; nv̩gba kɔ nyibv̩ 'hv̩en- a -ti; 'kayu a naale; 'yonv a naale (mariage, vie de famille) Mt 18.4-6; 1 Ko 7.1-16; Ef 5.21-33; 6.1-4; Heb 13.4; 1 Pi 3.1-7.

'blugba a naanyv (gouvernements, traditionnels et modernes) Mt 22.15-22; R̩m 13.1-7; 1 Tim 2.1-4; Tit 3.1; 1 Pi 2.13-17.

'bluwli'tunyv (collecteurs des impôts, publicains, p agers) U mɔ la -Juukv̩e* -niɔ, kee, v ni la -kvan, 'k̩i 'v Romakv̩e* -mɔ. Ti a 'mv 'yri, Romakv̩e a 'mv, v nv̩ -kɔ -Juukv̩e a 'blugba win k̩i. 'A -ti, nyibli -mv', -v -wen, 'k̩i -bv -he 'bluwli'tunyv, -v ni -Juukv̩e a yraanyibli a -kvan, 'waa 'bio -Juukv̩e pu =nv yru le. 'Ya 'v 'lu de, 'bluwli'tunyv a 'mv, v -hv̩e 'yiyriwli.

C, c

=cicie (jeûne) Ε mɔ la -Juukv̩e* a dε =niɔ, 'k̩i bv 'ye ni di la dε, bv -ci la, 'k̩i 'l̩ ti gbi 'kwli, -ε di=e nu, v 'mv la Nyisva a -ti 'yi 'bua -ni. De -cicie -hen 'nyre, ε nɔ- mɔ nyiblo -bv, -ε yi -ci, ε yru=o ni, -ε mɔ, ε nu de 'kuku*', 'ε =tve 'l̩ 'a dɔn̩u 'l̩, 'k̩i 'v Nyisva ye'. -Hre Mt 6.16-18; Mk 2.18-20; Nun 13.2-3; 14.23; 1 Ko 7.5.

-ci a kvklɔ -Hre 'kuo a dida a kle-hihuale.

-cɔhlv̩n (sacrifice) 'K̩i 'l̩ 'yri* 'k̩i a Nyisvacrien 'kwli, v 'cru 'l̩=i ni, -te Nyisva -nu, 'ε tve la 'a dakɔ, -te -mv' v di la 'a -cɔhlv̩n a piele nu.

Ε kɔ la -cɔhlv̩n a gblegble. Ε kɔ -cɔhlv̩n, nyibli yi la Nyisva -pie -ni, -ε di=e nu, Nyisva 'mv 'waa dε 'kuku* 'wowl̩ -ni. Nyiblo 'bv nu de 'kuku, ε blee 'kvkv̩ yi. Ε 'yi wen yi -blee -ni, 'k̩i Nyisva bv wen wen 'a de k̩i. -Te -Yusu 'ye la 'ne- 'klɔ -bv k̩i ni di, Nyisva a dakɔ a nyibli -he la 'wlugba-tebli. 'Wlugba-tebli a 'mv, v nv̩ -kv̩i la, 'k̩i 'v 'waa dε 'kuku a -ta',

-ε di-e nu, Nyisva 'mv wen, 'kī bv 'wowlā 'waa dē 'kuku, ε 'mv 'waa dē 'kuku a 'mv, 'a -ti -mo -hru. Nyibli a 'mv, ε 'yī 'waa -gbetu 'pa-, v 'nī 'la=a la 'wlugba-tebli a 'mv, kee, 'kī v ye la 'lt= Nyisva a 'kagbau* a -yaa 'kwli, 'v yī Nyisva a -cohlonpinyu -nyi, -ε di-e nu, -cohlonpinyu a 'mv, v 'mv Nyisva a -cohlon pi, 'kī 'v nyibli a 'mv, 'waa -ta'. 'Wlugba-teblidu a 'mv, v nu- mo blibw, kō 'blabw, kō wlibw, -v 'yī la nia -ni, -v -ceee 'v yī. -Hre Mt 9.13; Mk 12.33; Rom 12.1; Heb 9.6-10.18.

-Te -Yusu yī la nī 'kvī, nyibli -bv, -v kuo =ne =wlv* yī, nu- kō -cohlon ε -he, -ε di-e nu, Nyisva 'mv 'waa dē 'kuku 'wowlā -ni.

Ε kō la -cohlon -bi, nyibli 'v yī la=a pi, 'kī 'v Nyisva a 'wio a -nyinyie a -ta', -haande -mv', ε nu =nu 'yī -hlōn le a -ta'.

-cohlonpiile (autel) -Juukvē* 'cibi la 'v, 'v 'le la 'wlugba-tebli, blabli bi 'lī yī, wlo, kō blo 'hvēn-, 'kī 'v Nyisva a -cohlon* a piele a -ta'. -Cohlonpiile a 'mv, ε mo la 'hīdu =ni. Ε no- kō kī, v yī la 'v -cohlon 'v -pii -ni.

-Te v pv la Nyisva a 'kagbau*, 'kī 'lī Jrusrē, -cohlonpiile a 'mv, ε no- mo 'teble gbagbv, 'kī 'v Nyisva a 'kagbau ye'. -Cohlonpiile a 'mv, -gulvdu, ε no-, v nu la, 'v pv la=a. 'Kī 'lī Nyisva a 'kagbau bv, ε kō la -cohlonpiile -we, v 'wlā la -gulv 'lū le pepe. 'Kī 'lī -tute a 'mv, 'kī Nyisva a -cohlonpinyu pu 'lī hunhrunpv-tebli 'tō le, 'kī 'v Nyisva a -cohlon a -ta'.

-cohlonpinyo; Nyisva a -cohlonpinyo (prêtre) Nyisva a -cohlonpinyu, v mo la nyibli =ni, v -nyi la -cohlonpi-kvan, -ε di-e nu, v 'mv la Nyisva -cohlon* -pi=e -ni, 'kī 'v Yisraēkvē* a -ta'. -Yusu a ti 'yri, -cohlonpi-kvan a 'mv, 'kī 'v Nyisva a 'kagbau* ye', 'kī v ni la 'v=v 'v, 'kī 'lī Jrusredio 'kwli. Nyisva a -cohlonpinyu a 'mv, 'kī 'lī nyiblo -bv, -ε mo Ayro a -tugba, -ε mo Lefi a 'yonv a -tugba 'kwli, 'kī v -ha la 'lī =nu. -Hre Ayro kō Lefi 'hvēn- a -ti a klē-hihiale -we.

'Kī 'lī nyibli a 'mv 'nyī, v -he la 'lī nyiblo, -ε di-e nu, ε 'mv Nyisva a -cohlonpinyu a nyiblo gbagbude nu, 'kī 'lī 'yrv ni -do 'kwli. Nyiblo a 'mv, 'a -ne ti 'bv -we 'v yre, v -he la 'lī nyiblo -bi. Nyisva a -cohlonpinyu a nyiblo gbagbu a 'mv, ε ni -do, ε no- kō la 'hru, bv pa la 'lī Nyisva a 'kagbau* a -janigblo gbagbu 'kwli, -ε di-e nu, ε 'mv 'lī -cohlon a -hlv gba, 'kī 'v Nyisva ye', 'a 'mumu a de 'kuku* kō -tonyibli a pepe a de 'kuku, v -nu a -ti.

Ε kō la -cohlonpinyu -bi, 'v dee la =nu -cohlonpinyu gbagbi. Ε nu- mo la -Juukvē* a 'blv a nyibli, v kō 'yrv 'kwli

a -cohluṇpinyu a nyiblo gbagbu, ko nyibli -bi -mv', -v nu la -cohluṇpinyu a nyiblo gbagbude, 'kì 'lì 'yri -bi -hi la 'kwli, ko nyibli gbagbi -bi bi 'lì yì, -v pi la -cohluṇpinyu a -tugba.
'cve; -Yusu 'Klisu a 'cve (glise de J sus Christ) Mt 16.13-20; Nun 2.42; 1 Ko 12.12-30; Ef 1.22-23; 2.19-22; 4.1-16; 5.21-33; Kol 1.15-20; 'Lil'e'yec 19.5-10.

'Cve a naanyu (pasteurs, anciens); 'cve a 'yie=tunyu (dirigeants d' glise, pscope), 'cve a -heenyu (diacres).

Tœle -mv', -e ko 'lì 'waa 'vbile=tutuo, ko -te 'waa 'yrinaabu ko bu ni 'mv a -ta', e no- -bu: Nun 14.23; 1 Tim 3.1-13; 5.17-22; Tit 1.5-9; Nun 15.1-35.

-Tœwin, 'kì 'v 'cve a naanyu -mo: 1 Tim 4.1-16; 6.11-21; 2 Tim 2.1-26; 3.10-17; 4.1-5; 1 Pi 5.1-6.

-Te 'cve a nyibli ko bu nu nuna, 'kì 'v 'cve a naanyu -mo': Gal 6.6; Heb 13.7,17.

D, d

Dafidu (David) E mo la bodiu gbagbu =ni, 'kì 'lì Yisraekve* 'nyi. E 'yi la yi'wunu -ko. E no- mo la 'a 'baï Yisai a 'bœl'bœoyu. -Te e 'ye la bodiu ni -he, e nee la 'a 'baï a blabli*. E nœ la Nyisua ni dtaki. E 'cri -wladui -huohui, v dees -savu (Psaumes). 'Kì -wladui a 'mv, e ni 'lì 'yri* 'kì a Nyisvacri en 'kwli.

'Kì 'lì Dafid a 'mv, 'a -tugba 'kwli, 'kì v ko 'lì -Yusu 'lì (Rom 1.3; 'Lil'e'yec 22.16). E ni la ke', Nyisua a winwlɔn-hanyu* 'v hla la=a, -e mo, Wanyo -mv', Nyisua pu la le, e di la ya, 'kì e di 'lì bodiu Dafid a -tugba 'kwli -ko -ni.

de 'kuku; -tebli 'kukui; nunuŋmli 'kukui; -tebli -mv', -e nyre yi, 'kì 'v Nyisua ye' (p ch). Nyiblo 'bu 'wla 'a -ne tete* -dv, 'kì 'lì Nyisua a tete 'nyi, nyiblo a 'mv, e nu de 'kuku. 'Ye -bu nyibli v pi le, -e mo, de 'kuku a 'mv, e 'bua ni, -v'v- e 'yi 'bua, e mo de 'kuku -ni, 'kì 'lì Nyisua 'yi. Rom 3.9-20; 6.23.

De Nyisua -hue -tonyiblo bu nu, e no- -bu:

- bu yru=o, 'kì 'lì 'a diou a -wlù ki, -e mo, e nu de 'kuku;
- bu hla=a, -e mo, e di hie 'v de 'kuku a nunuo bu, -tebli -mv', Nyisua -hue, e 'mv=v nu;
- bu -hua=a, 'kì Nyisua bu 'wowlala 'a de 'kuku, e ko, bu -hru 'a -ti -mo.

de 'kuku a 'wowlale ko 'a -ti a -mo-huhruo (pardon des p ch s)

1. -Te -mv' Nyisva ni, 'e 'wuwle -tonyibli a de 'kuku, 'tu- 'e -hrui 'a -ti -mo (comment Dieu pardonne les p ch s des hommes): Mt 26.28; Mk 3.28-29; 11.25-26; Lk 7.36-50; 15.1-32; Kol 1.13-14; 2.13-14; 1 Sn 1.5-10.
2. -Te -mv' -a di nu, de 'kuku -mv', -tonyibli ni -a mv -mo, -a 'mv 'a -ti -mo -hru (comment nous devons pardonner le mal que la hommes nous ont fait): Mt 5.23-24; 6.12-15; 18.21-35; Mk 11.25; Lk 17.3-4; Ef 4.32; Kol 3.13.

didie, -Yusu bv di di de a -ti (retour de J sus) Mt 24.3-51; 25.1-13; Lk 17.20-37; Nun 1.1-11; 1 Tes 4.13-5.11; 2 Tes 1.3-2.15; 1 Tim 6.13-15; Heb 9.27,28; 2 Pi 3.1-18; 1 Sn 3.2; 'Lile'yeec 1.7; 22.7-17.

doyode -Hre 'kuo a dida a kle-hihiale.

Dohre (dragon) U hla 'a -ti ni, 'ki 'li 'Lile'yeecrien 'kwli (12; 13; 20.2). Dohre a 'mv, ε -hen 'nyre 'kuo -hvun* a nyiblo gbagbu Satan*.

E, e

Eli (Elie) Mt 11.14; Mk 9.4; Rom 11.2; Sk 5.17; ... Ε mo la Nyisva a winwlɔn-hanyɔ* gbagbu =niɔ la.

Elise (Elis e) Ε mo la Nyisva a winwlɔn-hanyɔ* gbagbu. -Hre Naama a -ti a kle-hihiale.

Epikulinyibli (Epicuriens) Nun 17.18. U mo Epikuli a nyibli =niɔ. U ko nyibli -mv', v dee **Sitoinyibli** (Stoïciens) 'huen-, v yi 'crien kasa. U yi 'kukue la le, 'ki 'li ti -hvɔhvui 'kwli, -ε di=e nu, -təblı -mv', -ε mo yiyi-tebli gbagbi, ko -ti a -tee 'huen-, v 'mv=v 'lu -mo le -hie -nt, 'v pi gble, 'ki 'v -tebli a 'mv a -ta'.

Esai (Esaie) Mt 3.3; Nun 8.30; Rom 9.27-29; ... Esai mo Nyisva a winwlɔn-hanyɔ* gbagbu. 'Tt- v 'mv -Yusu ko, Esai a 'mv, ε na la -tebli -mv', -ε di la -Yusu nu a -ti -mo le.

Esau (Esau) Rom 9.13; Heb 11.20; 12.16-17. Abrahamu a 'yu Yisaku* ko la 'yonu nyibepu ni 'huen. U mo la -yrupuyonu =niɔ. Waa 'nyre mo la Esau ko Sakɔbu*. Sakɔbu a 'yonu a 'yonu, nu- Nyisva -ha la 'li, 'ki bu mo 'a dakɔ, ε 'yi Esau a -ne 'yonu 'pa-, 'ε mo -han-ti, Esau 'ε mo la nyuka. -Hre **Abrahamu** a -ti a kle-hihiale.

Esipublugba (Egypte) Blugba a 'mv, ε 'mve Yisraekve* a 'blugba yre. 'Ki 'li Esipublugba a 'mv 'kwli, 'ki Yisraekve nuu 'li -kode, 'ki 'li 'yr a -hɔtruwu ni -hen 'kwli (Nun 7.34-38). Ye 'mapu -we (Nun 13-14).

E, ε

Efo (Eve) 2 Ko 11.3; 1 Tim 2.13. Efu mo la Adamu a nvgba. Adamu a 'mv, no- mo la yi-henyiblo, Nyisva nu la. -Hre **Adamu** a -ti a klε-hihiale.

F, f

Falisi=tumu a nyibli (Pharisiens) Falisi=tumu a nyibli mo nyibli gbagbi =niɔ, 'kι 'lι -Juukvε* 'nyi, v kɔ Nyisva a **tetetɔɔnyv** (scribes) 'hvœn-. Nyibli gbagbi a 'mv, tete* -mv', Nyisva -nyi Moise*, v yi la=a ni diakι, 'v tve la=a nyibli, 'v yi la =nv le, 'kι bv -tuu la 'v tete a 'mv 'v -tee. Kee, tete a 'mv, bv yi =ni -tve -ni, 'v pi la 'v=v =janι -bi 'lu le, 'tι 'v yi la nyibli -lee -ni, -ε mo, bv -tuu 'v=v 'v. 'Waa -hvœhvi, v pi la 'waa diɔnv a -pli. 'Kι 'lι 'waa =wlι ki, v wen 'ni, v mo la -haannyiblo =niɔ, 'v -hi 'v nyibli -bi 'v. V -hv la m, -v nee 'li ni 'hvœn. V ni la j̃mli le, -ε di-e nu, nyibli 'mv le pv, -ε mo Falisi=tumu a nyibli a 'mv, v mo -haannyiblo =niɔ. Kee, 'waa 'lu a le-hielε nyre yi. V nv- yi -Yusu yi -wɔn, 'v =mvε 'a 'lila le.

Ε kɔ la -tumu -bi, 'v dee la =nv **Sadusi=tumu a nyibli** (Saduc ens). Sadusi=tumu a nyibli a 'mv, v mo la -Juukvε a nyibli gbagbi =niɔ -we, 'v tve la nyibli -we, 'kι bv -tuu 'v Nyisva a tete kɔ -Juukvε a =janι 'hvœn- 'v. Ε kɔ ti, v kɔ Falisi=tumu a nyibli 'hvœn- 'v -hihe 'lι win le, -ε nu=o, Falisi=tumu a nyibli -mo -bi, v pv=v =han-ti, -ε mo, nyiblo 'bv 'kv, ε yi 'hri 'klɔ. De a 'mv, Sadusi=tumu a nyibli -mo -bi, v 'ni -pv=v li= =han-ti.

figietu (figuier) Ε mo tugbe -dv =niɔ, -ε kɔ 'kui -v no wlɔn diakι. 'Ye 'a -droode, 'kι 'lι Mt 21.18-22 'kwli.

G, g

Glekikvε (Greçs) 'Waa 'blvgba 'a 'nyre mo Gleki blvgba (Grèce), -v'v- Akaiblvgb (Achaïe). 'Blvgba a 'mv, 'a 'dιɔ gbagbv a 'nyre mo Ateni (Athènes). 'Kι Koletidιɔ (Corinthes) ni 'lι 'blvgba a 'mv 'kwli.

-Yusu a ti 'yri, Gleki kvε a 'crun -hv la ni diakι. Ε kɔ la hiapvnyiblo -hvœhvi, 'v yi Gleki kvεwin kɔ 'waa 'crun 'nyi. Gleki kvεwin, no- v -nu, 'v 'cru 'yri* yrayri a Nyisvacrien.

Gomɔludιɔ (Gomorrhe) -Hre **Sodɔmudιɔ** a klε-hihiale.

Gb, gb

-gbukı-so (chameau) Ε mo 'wlugbade =ni, 'e 'bua. Nyibli nee -ne ni, 'v -tuie ble ki ble. U nii 'a -pupui danı -mo' -we. 'Ye -gbukı-so a -droode, 'ki 'lı Mt 3.4 'kwli.

H, h

-haan'dı; **Nyısva a -haan'dı** Lk 23.43; 2 Ko 12.3; **Nyısva a -haan-ci** 'Lile'yeec 2.7 (Paradis)

Yı-henyibli, -v mo Adamı* kɔ Efı 'hvən-, 'ki v ni la 'lı Nyısva a -haan-ci 'kwli, -te 'du no la 'lı yi diakı. Ε kɔ -tite -bi, 'du no 'lı yi diakı -we. Ε no- mo Nyısva a -haan'dı, 'ki 'lı yako 'kwli. Nyibli -bu, -v kuo -Yusu 'Klısır =wlu* yi, 'bu 'kv, 'ki v di 'lı Nyısva a -haan'dı 'kwli mu.

Hagalı (Hagar) Gal 4.21-31. Nıgba -mv', -e kɔ 'nyre -mo Hagalı, ε mo la -koyu, 'ki 'lı **Sara** a 'kayu bu, Sara -e mo **Abrahamı** a nıgba. Ti -mv', -e kɔ 'yı Sara a 'mv, ε 'ye la 'yu ni kve, ε no-tu la Hagalı, ε kɔ 'a nyıbıw Abrahamı 'hvən-, 'v pu la bı na yi, Hagalı 'e kɔ 'yu nyıbeyu. 'Yu nyıbeyu a 'mv, 'a 'nyre mo Yısimaelı. Yısimaelı a 'mv, ε 'yı la 'yu nyıbeyu -mv', Nyısva pu la le, ε di la Abrahamı -nyi. De -mv', Nyısva pu la le, ε di la Abrahamı a 'yonı a 'yonı -nyi, Yısimaelı a 'yonı a 'yonı 'yı la-a 'ye. -Te ε -hie 'yı gbi, -e -bi Sara kɔ 'a -ne 'yu nyıbeyu ni -we. 'Yu a 'mv, 'a 'nyre mo Yısakı. Ε no-mo la 'yu nyıbeyu -mv', Nyısva pu la 'lı, ε di la Abrahamı ko Sara 'hvən- -nyi.

-Te Sara kɔ la Yısakı, ε mo la Hagalı a 'kwli a yru, 'e nu=o, Sara 'e bla-a le. -Te Sara bla-a le, dvıgba -mv', v dıe Sinai*, ε no- kɔ -hlıı ε mu 'lı, 'e mu bu ni mo. -Te ε -hie 'yı -hvıhıı, 'ki 'lı dvıgba ni -do a 'mv 'lu, 'ki Nyısva hlee 'lı Moise* -mo, 'e -nyi=e 'a tete*. Ε no- nu=o, Pılv 'e 'crı la-a, 'ki 'lı Galatıkve a 'crıen 'kwli (Gal. 4.21-31), -e mo Hagalı, -e mo la -koyu, ε -hen 'nyre nyibli -mv', -v 'wı- Nyısva a tete a -koyo yi. Nyibli a 'mv, v 'wı- -koyo yi, -e nu=o, v pu=v -han-tı, -e mo, nyiblo bu -tuu 'v Nyısva a tete a pepe 'v, ε no- di=e nu, Nyısva 'mv 'v=v yi 'sii -ni, 'ki 'v 'a dıonu yi, 'e yi 'a de ki wen. U 'yi Nyısva a -haantitie =wlu yi -kuo -ni, -e hle=e, -e mo, nyibli -mv', -v kuo -Yusu 'Klısır =wlu yi, nv- Nyısva di 'v yi 'sii -ni, 'ki 'v 'a dıonu yi, 'e yi 'waa de ki wen.

Hebrekve (H breux) 'Waa 'nyre -bi mo Yisraekve, ko -Juukve*.

Hebrekve a 'mu, u nu- mo Abrahamu* a 'yonu a 'yonu. 'Waa 'bliwin, no- mo Hebrekvewin. Win a 'mu, e no- ko 'kwli u 'cru 'lt 'yri* 'ki a Nyisvacrien 'li.

Helədi (H rode) 'Ki 'li 'yri* yrayri a Nyisvacrien 'kwli, e ko nyibli ni -hen, -v ko 'nyre -mo Helədi:

1. 'Kun Helədi, u dee la Helədi gbagbu, no- mo la 'kun, ti -mu' -ko 'yri u ko la -Yusu. E no- -hue -bv 'la la -Yusu, -te -Yusu a 'mu, e 'tue mo la 'yu -panu. -Hre Mt 2.1-22; Lk 1.5.
2. Helədi Antipa (Antipas), e no- mo la Galileblugba a 'kun, ti -mu' -ko 'yri -Yusu tue la Nyisva a -ti, ko e ni la -wlikek-e-tebli. E no- 'la la Saan Batisi. -Hre Mk 6.14-29. E no- ko -mo u gba la 'li -Yusu, ti -mu' -ko 'yri u pu la -Yusu -bati le. -Hre Lk 23.6-12.
3. 'Kun Helədi Aglipa a yi-henyo (Agrippa Ier). -Te 'cuet =tu la -wlu, e no- -tui -Yusu a nyibli -hiwen. E ni -do a 'mu, e no- 'la Saki, -e mo Saan a 'daiyi. -Hre Nun 12.1-23.
4. 'Kun Helədi Aglipa a 'hue a nyoy (Agrippa II). E no- puu Pəlv -bati le, 'e gba 'lt-i Rəmudio* 'kwli, -e di=e nu, Romakve* a 'kun gbagbu 'mu 'a -bati 'be. -Hre Nun 25.13-26.32.

-heele -Tebli a le-nyinyie; -te -a di nu, -a 'mu -v -bi -hee -ni (aide aux prochains) Mt 6.1-4; 10.8; 14.12-14; 21.1-4; 2 Ko 8.1-15; 9.7-15; Heb 13.1-3.

Hemesi (Hermès) Nun 14.12. Glelikve a nyisva =dv =ni, -v'u- 'ku =dv a 'nyre =ni, kee Glelikve, nu- de Hemesi a 'mu. U wen 'ni, Hemesi, no- mo 'kuo a 'pupleny.

-Hiiu; Nyisva a -Hiiu (Saint-Esprit, Esprit de Dieu) Nyisva a -Hiiu, ko Nyisva a 'mu, ko -Yusu 'Klisu 'hue-, u mo de ni -do. Mt 28.19. Nyisva a -Hiiu a 'mu, nyibli -mu', -v kuo -Yusu 'Klisu -wlu* yi, u nu- ko ke' e ni 'v. -Kvan -mu', e ni, e no- -bv:

- a. E ni=e ni, nyibli 'v yi -ti a -tee yi. Sn 16.13; 1 Ko 2.10-13.
- b. E de Nyisva ni, 'ki 'v nyibli -mu', -v kuo -Yusu 'Klisu -wlu yi a -ta'. Rəm 8.26.
- c. E tue nyibli Nyisva a 'hru -mu', u di na Nun 13.2, 16.6-7.
- d. E yi -nyi nyibli 'kl, 'ki bv hla Nyisva a -ti, ko, bv nu Nyisva a -kvan. 1 Ko 2.4-5.

- e. Ε yi -nyi nyibli 'kli a gblegble, -ε di-e nu, -kvan a gblegble -mv', -ε yi 'cve 'kli -nyi, kɔ, -ε ni-e, 'cve 'ε kui bv -tεε, v 'mv -nv nu. 1 Ko 12.14. -Hre -we Mt 3.11,16; Sn 1.32,33; 14.15-26; 16.7-15; Nun 1.4,5; 2.1-13; 8.14-17; 1 Ko 12.1-13; 2 Tim 1.7; Tit 3.5-7; 1 Sn 2.20-27; 4.1-6.
- hvæn a 'yiye** (souffrance) Mt 5.10-12; 10.38-39; Sn 15.20; 16.1-4; Sk 1.2-4; 1 Pi 1.6-9; 4.12-19; 5.8-11.
- hvan** -Hre 'ku -hvan a kle-hihiale.
- 'hvi a hinhren** (maladie) Mk 1.29-34; Nun 3.1-10; 5.15-16; 2 Ko 12.7-10; Sk 5.14-15; 'Llē'yeec 21.1-4. -Hre **-hvæn a 'yiye a kle-hihiale -we**.

J, j

Jona (Jonas) Mt 12.39-41; 16.4; Lk 11.29-32. Jona mo Nyisva a winwlon-hanyo* -bi -ni la -we.

Juda (Juda) Heb 7.14; 8.8; 'Llē'yeec 5.5; 7.5. Ε mo Sakobu* a 'yu nyibeyu -bi, 'ki 'lī a 'yonu nyibeyu ni -pu -tu 'v 'hvæn -mv' 'nyi. Ε no- mo Juda=tugba 'a 'bai. 'Waa 'blugba, no- mo Sudeblugba. 'Blugba a 'mv, ε no- kɔ 'kwli Jrusredio ni 'lī. Juda=tugba, no- mo -Yusu 'Klusva a -tugba.

-Juukvæ (Juifs) U mo **Abrahamv** a 'yonu a 'yonu -ni. -Hre **Abrahamv** a -ti a kle-hihiale.

Yi-he-nyre, -Juukvænyre mo la nyibli -mv', -v 'ti 'lī Juda* a 'blugba 'kwli a 'nyre, ε -hen 'nyre Juda=tugba a nyibli, v mo -tugba -bi -ni, 'ki 'lī Yisraekvæ a -tugbi ni -pu -tu 'v 'hvæn -mv' 'nyi. Kee, dii 'ki mo ye' bv, -ε -bi -Juukvænyre a 'mv, ε -he **Yisrae** a pepe a 'nyre. -Hre **Yisrae** a kle-hihiale.

K, k

Kaen (Caïn) Heb 11.4; 1 Sn 3.12; Judi 11; Kaen, no- mo la **Adamv** kɔ **Efv** 'hvæn- a yi-heyu. -Nyrəwɔ -dv, ε no- -tu la 'a 'duayi **Abel** ca -mo, 'ε 'la la-a.

'kagbau; Nyisva a 'kagbau (Temple) Ε kɔ la Nyisva a 'kagbau ni -do. 'Ki ε ni la 'lī Jrusredio 'kwli, -ε mo Yisraekvæ a 'du gbagbu. 'Ki 'lī -tite a 'mv, 'ki -Juukvæ* mi la 'lī le, 'v ni la le'mimle a gblegble, 'v -he la -cohlu* kɔ -nyinyi-tebli -bi 'hvæn-, 'ki 'v Nyisva -mo'. Nyisva a 'kagbau a 'mv, ε 'bva la ni, kɔ, ε no la yi diaki. 'Ye 'a -drɔɔde -mv', 'ki 'lī Mt 1.1 kɔ Lk 13.35 'kwli.

-Yaa -mv', -ε =glaa 'lì Nyisva a 'kagbau le. -Juukvè nì -do, nv- kò la 'hru, 'kì -bv pa la 'lì. 'Kì 'lì 'kagbau a 'mv bv, 'kì -gblo nì 'lì, 'v dee -ne =ñamt-gblo gbagbu. -Tebli -bv, -ε mo Nyisva a =ñani-tebli, 'kì v -tui 'lì= lì bv. Nyisva a -cohlunpinyo gbagbu nì -do, no- -we 'lì -bv nu 'lì paawo nì -do, 'kì 'lì 'yru 'kwli. 'Kì 'v -gblo a 'mv, 'a paale', 'kì v 'ba 'v danu gbagbu bv. Danu gbagbu a 'mv, no- -ki la wlɔn pepe, kve 'lì 'a 'lu yi bv, -bv ye 'a -hlɔnyide ki, ti -mv' -kò 'yri -Yusu 'kv la 'v. Mt 27.51; Mk 15.38; Lk 23.45; Heb 9.

De a 'mv, ε tue -ne nyibli nì, -ε mo, Nyisva kla 'hru yi, 'kì bv mu 'v -tité -mv', Nyisva nì 'v, 'bv mo, 'bv kuo -Yusu 'Klisv =wlv* yi. -Hre Nyisva a 'kayu a kle-hihiale.

Kanaablugba (Canaan) Nun 7.11; 13.19. Kanaablugba, no- mo 'blugba -mv', Nyisva pu la le, ε di la 'a dakò Yisraekvè* -nyi. Ti -bv, -a nì ki, v dee -ne Yisraeblugba.

'kayu; Nyisva a 'kayu (synagogue) 'A -ne 'du -du, 'kì 'lì -Juukvè 'a 'blu 'kwli, ε kò Nyisva 'a 'kayu. Ti a pepe, seyi-seyi Nyisva a -wuwle-nyrwɔ* 'kwli, 'kì nyibli yi 'lì le 'kukue -ni. 'Kì 'lì 'kayu a 'mv bv, 'kì v yi 'lì Nyisvacien 'lì -hree -ni, 'kì v tue 'lì Nyisva a tete*, 'v dee 'lì Nyisva, kò, 'v pu 'lì= lì 'nyre le. Ε kò ti -bi, 'v pu 'lì -bati -we. -Hre Nyisva a 'kagbau a kle-hihiale -we.

'kun gbagbu; Romakvè a 'kun gbagbu (C sar) Romakvè* gba la dakò -hvɔhvì tu -mo, 'v -ha la 'v dakò a 'mv 'hru wlɔn le, 'v koo =nv win ki. Dakò a 'mv, nv- kò 'nyi -Juukvè* nì 'lì -we. Romakvè a 'kun gbagbu mo dakò a pepe a 'mv a 'kun -we.

'klavn (couronne) Ε kò la 'klavngble nì 'hvèn. Bodò, -v'- 'kun, v nv- -tui 'klavn 'lu le. Ε mo bodò kò 'kun 'hvèn- a yruule -ni. 'Ya 'v 'lu de, nyiblo -mv', -ε -ha 'v 'a 'bio 'hru wlɔn, 'kì 'lì tu ki, -v'- 'kì 'lì cigbe'gbugba kò ñmpli a pupvuu 'kwli, nyiblo a 'mv, v -tui la-a 'klavn 'lu -we. 'Klavn a 'lu=tutuo a 'mv, ε no- 'bue nyiblo a 'mv, 'a -ti 'yi.

'Klisv (Christ) 'Klisvonyre mo Glelikvewin -ni. Ε -hen 'nyre nyiblo -mv', v pu 'nyra 'lu. Ti -hi la a ti 'yri, Nyisva 'bv wa 'a nyiblo 'nyre, 'kì bv -he la Yisraekvè* a bodò, v pi la-a 'nyra 'lu. 'Nyra a 'lupvpuu a 'mv, ε mo la yruule -ni, -ε tue la-a nyibli, -ε mo, nyiblo a 'mv, Nyisva -ha la 'lì= lì ni, 'kì bv -he Yisraekvè a bodò. Nyisva pu la 'lì= lì ni, -ε mo, ε di lee la Wanyo, 'kì 'v 'a dakò a wowa a -ta', ε 'mv=v nu -we, ε 'mv nyiblo win ki -koo -ni. Wanyo a 'mv, v dee -ne 'Klisv, -ε nu=o, ε no- Nyisva -ha, 'ti- 'ε lee 'ne=ε 'klo -bv ki.

'klɔ yrayrv -mv', -ε 'ye nɪ -we 'lɪ (vie ternelle) -Yusu 'Klsu, no- yi nyibli -mv', -v kuo -nɛ =wlv* yi 'klɔ yrayrv a 'mv -nyi. Mt 19.16-30; Lk 10.25-28; 18.18-30; Sn 3.1-16; 5.19-29; 6.35-51; 10.10,28; 11.25; 12.23-26; 14.6; 17.3; 20.31; Röm 2.7; 5.21; 6.5-14; 8.10-17; 1 Ko 15.12-58; Gal 2.20; Kol 2.20-3.4; 2 Tim 1.10; 1 Pi 1.23; 1 Sn 5.11,12.

'ku, 'kuo (esprits) Nyisva a win tve ne -a mo=ɔ ni, -ε mo, ε kɔ 'kuo a gblegble.

1. 'A de -bi, no- mo nyibli -mv', -v 'kv a -hihi, -v'v- 'waa 'kuo. 'Kɪ 'lɪ =nu 'nyi, nyibli -mv', -v yi Nyisva, 'tɪ- -v 'kv, 'waa 'kuo ni 'v. 'Tt- nyibli -mv', -v 'yi Nyisva -yi, 'tɪ- -v 'kv, 'waa 'kuo 'e ni 'v -we. **Lk 16.19-31.**
2. 'A gblo a 'hvén a de, ε no- mo 'kuo -mv', -v 'yi -hván 'lɪ -plahv̄ 'kwli ni ni. 'Kɪ 'lɪ =nu 'nyi, 'a de -bi ni 'v, 'v =tui 'v Nyisva 'v. U nu- mo Nyisva a lelenyv (anges). Heb. 1.14. -Hre Nyisva a lelenyv a kle-hihiale.

'Waa de -bi ni 'v, 'v 'ye ni -tuu 'v Nyisva 'v. U nu- mo 'kuo -hvín (mauvais esprits, d mons). Satan v =tui 'v. Satan a 'mv, ε no- mo 'kuo -hvín a nyiblo gbagbv (diable). Ε no- mo Nyisva a yraanyo. -Hre 'ku -hván kɔ **Satan** 'hvén- a kle-hihiale.

'ku -hván (mauvais esprit, d mon) 'Kuo -hvín, 'waa nyiblo gbagbv Satan, no- kɔ win v =tui 'v. U mo 'kuodv =niɔ, -v yi=ɛ 'yi -tɛɛ, 'kɪ bv nu nyibli 'cre 'yi -hlɔn lɛ, kɔ, -v ni nyml̄ lɛ, -ε di=e nu, nyibli 'ni -ha 'v Nyisva 'v -tuu -ni. Ε kɔ ti, 'kuo -hvín a 'mv, 'v 'ye nyibli 'yi kle. Seyi-seyi, nyiblo -bv, -ε ni Satan a -kvan, Satan a 'mv, ε 'ye=e 'yi kle. -Hre **Satan** a kle-hihiale.

'kuo a dida, -ci a kvaklo, -widé, doyode, -pinade (invocation et adoration des esprits, divination, sorcellerie, magie) Nun 8.9-24; 13.4-12; 17.22-31; 19.11-20; 1 Ko 5.11; 6.9-11; 8.1-13; 10.1-22; 2 Ko 6.14-18; Gal 5.19-21; 1 Sn 5.21; 'Llə'yeeec 21.8; 22.15.

'kuku -Hre de 'kuku a kle-hihiale.

'kukuv; nyiblo 'bv 'kv, ε kɔ -te ε di -hván 'klɔ 'hri a -ti (mort, vie après la mort) Lk 20.27-40; Sn 6.40; 11.17-27; 14.1-4; Röm 8.38,39; 1 Ko 15.12-58; 2 Ko 5.1-10; 1 Tes 4.13-18; 'Llə'yeeec 21.1-4; 22.1-5.

L, 1

Lefi (L vi) Heb 7.5,9,10; 'Llə'yeeec 7.7. Ε mo la Sakɔbv* a 'yu nyibeyu -bi =niɔ la, 'kɪ 'lɪ 'a 'yonv nyibepv ni -pu =tu 'v 'hvén

-mv' 'nyi, -v mɔ Yisraekvɛ* a -tugbi ni -pu -tu 'v 'hvæn -mv'
a 'baunu. Lefi a 'yonu, v pu -nu 'kibia ki, 'ki v 'mv Nyisua
a -kuan nu, 'ki 'lɪ Nyisua a 'kagbau* bv. Nyisua
a -cohluṇpinyudɛ*, no- mɔ la Lefi-tugba a -ne du, Nyisua -nyi la
-nu, seyi nyibli -mv', -v mɔ Ayrɔ a 'yonu. -Hre Ayrɔ a -ti
a kle-hihiale.

-Yusu kɔ la -nagbopi*, 'a 'nyre 'ɛ mɔ la Lefi. 'A 'nyre -bi mɔ
Matie. Mt 9.9-13; Mk 2.14; Lk 5.27-29. Ε no- 'cri -haanttie,
-ɛ ne -Yusu a -ti -mɔ le.

le'bɔɔdiide; Kukonyɔ -Yusu 'Klisu a le'bɔɔdiide (Sainte Cène)
Lk 22.14-20; 1 Ko 11.17-34.

lelenyo; Nyisua a lelenyo (ange) 'Ki Nyisua a lelenyu ni 'v
Nyisua 'hvæ. U 'yɪ -tonyibli 'pa-. U mɔ 'kuodv* -bi -nu. 'Bu mɔ,
'bu 'yɪ 'waa diɔnu nyibli yɪ -tɔ -ni, nyibli 'yɪ 'lɪ -lɪ -we bv 'ye
-nu.

U nu- Nyisua yɪ le le, 'ki bu nu 'a -kuan. 'Waa -kuan, no- mɔ
bv -tu -tonyibli 'yie: Nun 11.6-12; 27.23; Heb 1.14. Ε kɔ ti,
Nyisua 'ɛ yɪ -nu le, 'ki bu pu nyiblo -dv titie.

Nyisua a lelenyu a 'mv, 'waa nyiblo gbagbv a 'nyre mɔ Mikae:
Judit 9. Ε kɔ Nyisua lelenyo gbagbv -bi. 'A 'nyre mɔ Gabrie:
Lk 1.19,26.

le'mimle a gblegble (fêtes) Le'mimle a gblegble, no -Juukvɛ* ni
la, 'ki 'lɪ 'yv 'kwli. Le'mimle a gblegble a 'mv, -Juukvɛ ni la -nu
ni, 'ki v 'mv la Nyisua 'nyre le pu, 'a -wlv a yunuo, kɔ -tebli
-mv', ε ni la -nu 'yɪ -hlɔn le a -ti.

1. **Le'mimle, 'ki 'v Nyisua a 'kagbau* a -ta'** (fête de la
D dicace) Sn 10.22. Le'mimledv a 'mv, v dee -ne -Nyre
a le'mimle -we. Ε no- nu-o, le'mimle a 'mv a ti 'yri, -Yusu
'ɛ pu la le, -ɛ mɔ, ε no- yɪ nyibli -nyre -nyi: Sn 9.5.

2. **Paki** (Pâque) Mt 26.2,5,18,19. Paki, no- mɔ -Juukvɛ
a le'mimle gbagbv, 'ki 'lɪ 'waa le'mimle a pepe 'nyi. Paki
a 'mv, ε -hen 'nyre ki-tuta, Paki a ti 'yri, Yisraekvɛ pi la
'lɪ -lɪ 'waa diɔnu 'kwli le, -te Nyisua nu la 'lɪ 'waa -kode
a 'klɪ a bv-hiha, 'ki 'lɪ Esipublubga* 'kwli. 'Tɪ- v 'mv la
'lɪ 'blv a 'mv 'kwli 'hrt, ε lee la -Juukvɛ ni, -ɛ mɔ,
'a -ne 'fanble 'bv ni 'v, bv 'la 'blayu*, v 'mv 'a -hlv 'waa
'kayu a 'maji a wanu 'yri le hri, 'ɛ le 'a lelenyo* -dv, 'ki bu
'la 'a -ne 'kayu a yɪ-heyu nyibeyu, 'ki 'lɪ Esipukvɛ 'nyi.
-Te Nyisua a lelenyo a 'mv, ε 'ye -hlv -mv', -Juukvɛ hri

'waa wani 'yri le, -e -bi ε -ta 'kayu a 'mu kī, 'ε 'yī 'lī 'yu 'lī
'laa -ni. Ε no- ko -ti Paki a le'mimle a ti 'yri, 'kī 'lī 'a -ne
'kayu -du bu, -Juukvæ 'v 'le 'blayu, 'v yi-ti di.

3. Paki a ti 'yri, yi-he-nyrōwø, 'kī v yi 'v 'fleođu -mu', -e ko
-mo v 'ye ni pu 'lī 'yaade 'v -dii -ni: Mt 26.17;... Ε mo
le'mimle -ni -we (Fête des pains sans levain). Ti -mu' -ko
'yri -Juukvæ -hvæn la 'lī Esipublugba 'kwli, v 'yī la ti -ko,
'kī bu di la 'fleo a 'yīya -ple, 'tī- v 'mu-v pi. Ε no- ko -ti
le'mimle a 'mu a ti 'yri, -Juukvæ 'v yi la 'fleođu a 'mu di,
-e ko -mo v 'ye ni pu 'lī 'yaade.
4. Papvæ a le'mimle (Fête des Tabernacles ou des Tentes)
Sn 7.2-52. Le'mimle a 'mu a ti 'yri -Juukvæ ni dōđu,
-e nu-o, 'ciceti -hi ni. Ti a 'mu, 'bu nyre 'v, v pi papvæ, 'v
yi 'lī-1 bu -wlee -ni, 'kī 'lī 'wee ni -do 'kwli, v 'mu 'lī-1
'waa dīonu 'kwli le pu, -te 'waa 'bānu nu la, 'v ne la
'blugbi -mu', nyiblo 'yī la 'lī kī 'ti 'kwli le, 'kī 'lī 'yri
a -wli ni 'hvæn 'kwli, 'tī- 'v pa la 'lī 'blugba -mu', Nyisva
-nyi la -nu, -e mo Kanaablugba* 'kwli.
5. Patikötø (Pentecôte) Nun 2.1; 20.16; 1 Ko 16.8. Ε mo
-Juukvæ a le'mimle gbagbu -ni -we. Patikötø -hen 'nyre
-nyrōwi a -wli ni 'hvæn -tu 'v -pu. Paki a le'mimle 'bu -we
'lī, -nyrōwi a -wli ni 'hvæn -tu 'v -pu a 'mīa 'yri, 'kī v ni
le'mimle a 'mu.

Ti a 'mu 'yri, v yi 'mle le, 'v ni dōđu, 'waa 'cice-tebli a -ti.
-Te -mu' Nyisva nu la, 'e -nyi la Moise* 'a tete*, ti -hi la a ti
'yri, 'kī 'v 'waa -ta', 'kī 'lī dugba -mu', -e mo Sinai* -hlōn.

Ti -bu 'yri, Patikötø a ti 'bu nyre 'v, -Yusu a nyibli yi -hie-e
'lī -mo le, -te -mu' Nyisva nu la, 'e -nyi 'a -Hihiu* 'a yi-henyibli
-mu', -v kuo la -Yusu -wlv* yi (Nun 2.1-4).

'lī-ti-ole; 'a dīonu a 'lī-ti-ole (humilit) Mt 5.3-12; 18.1-5;
Lk 14.7-11; 18.9-14; Ef 4.2; Fil 2.3-11; Kol 3.12,13; Sk 4.5-10;
1 Pi 5.5-7.

Loti (Lot) Lk 17.28-32; 2 Pi 2.7. Ε mo Hara a 'yu -ni, Hara,
-e mo Abraham* a 'dīayi 'cīme. -Hre **Sodomvæ** a kle-hħiħale.

M, m

mani (manne) Sn 6.31,49; Heb 9.4 'Lil'yee 2.17. -Te Yisraekvæ
-hōn la 'lī Esipublugba 'kwli, 'blugbi, -e ko kī nyibli -du 'yī la 'lī
'ti, 'kī v nee la 'lī, 'kī 'lī 'yri a -wli ni 'hvæn 'kwli. 'Kī 'lī ti

a pepe a 'mv 'kwli, Nyisva, no- yi la =nu diide -nyi. Diide a 'mv, v dee -ne mani. 'Ki mani a 'mv, ε yi 'li yakɔ 'kwli le ble, nyibli 'v yit le 'kukue -ni, 'v yit di.

Mari (Marie) 'Ki 'li 'yri* yrayri a Nyisvacrien 'kwli, nvgbi -hvɔhvui ni 'li, 'waa 'nyre 'e mo Mari. 'Ki 'li =nu 'nyi, 'waa 'yɔ ni =hun, nu- -bv:

1. Mari, -ε mo -Yusu a 'dii.
2. Mari, -ε kɔ 'li Madala. Ε no- kɔ ke' -Yusu bla la 'v 'kuo -hvun* ni -hlon'huen le, 'ti- 'ε neε la -Yusu -mo. Mt 27.55-56; Mk 16.9; Lk 8.2; Sn 20.1-2; ...
3. Mari, -ε kɔ 'li Betani. 'A 'dlayi nyroyu a 'nyre mo Mati. Lk 10.38-42; Sn 11.1-5; 12.1-7.
4. Mari, -ε mo Saku kɔ Sosefu* 'hvən- a 'dii. Mt 27.56; Mk 15.40; 16.1; Lk 24.10. -Bakle Mari a 'mv, ε no- kɔ nyibw -mo Klopasi. Lk 24.17.
5. Mari, -ε mo Saan* Makι a 'dii. Nɔ- kɔ 'kayu, 'ki 'li Jrusre, -ε kɔ bv -Yusu a -nagbopu*, v kla 'li le'kukue-ti. Nun 12.12-17.

Mekisideki (Melkis dec) Heb 5-7. -Hre 1 Moïse (Moise a yi-hecrien) 14.17-20.

milt (myrrhe) Mt 2.11; Mk 15.23; Sn 19.39. Ε mo hunhrvnpv-tebli a 'nyre =ni. Milt a 'mv, ε pi -die daki. Tugbe =dv a 'nie, no- v ni la, 'v ni milt. Ε mo la -ci =ni -we, -Juukve* 'v ni la=a, 'v piε la nyibli, 'bv 'mv la 'v 'kvuku 'v -ha, 'v yi hri la=a milt a 'mv le, 'ti- 'v -he la 'v=v 'v.

Moise (Moïse) Ε no- mo la Yisraekve* a naanyɔ gbagbu. Ti -mv -kɔ 'yri v ni -kode -mo, 'ki 'li Esipublugba* 'kwli, Moise, no- Nyisva -ha la 'li, 'ki ε 'mv la 'a dakɔ Yisraekve Esipublugba 'kwli -ha, ε 'mv la =nu -naa -ni, v 'mv la 'l 'blugba -mv', Nyisva -nyi =nu 'kwli mu. Moise, no- Nyisva -nyi 'a tete* 'ki 'v 'a dakɔ Yisraekve -mo. Tete a 'mv, v 'cri=ni, 'ki 'li 'cruu ni =hun 'kwli, -v mo Moise a 'cruu. -Hre tete a kle-hihiale -we.

-monanyɔ; -Yusu a -monanyɔ (apôtre) -Te -Yusu =tui la 'a -kuan -wlu, 'ki 'ne- -tutu ki, ε -ha la 'li nyibli ni -pu =tu 'v 'hvən, 'ε nu =nu 'a -nagbopu* -mo. Nyibli a 'mv, v nu- mo la 'a -monanyɔ, -ε =hen 'nyre 'a lelenyu. Mt 10.1-4; Mk 3.13-19; Lk 6.12-16.

Nyibli a 'mv, 'ki v 'cibi la 'v=v 'hvui, 'ε tve la =nu 'a -ne ti. -Te -Yusu nu la 'kvuku, kɔ -te ε nu la 'klɔ'hihru, 'a -monanyɔ a 'mv, v 'ye la=a ni, -Yusu a 'mumu, 'ε te =nu bv, -ε di=e nu,

-Yusu a nunu-tebli -mv', v 'ye, kɔ 'a tɔɔwin -mv', v 'win, v 'mv=v -mɔ le na, 'kɪ 'v nyibli ye'. -Yusu a -mɔnanyv a 'mv, nv- mɔ nyibli -mv', -v kuo -Yusu =wlv* yi a ye'nanyv.

'Kɪ 'lɪ 'crien -mv', -e ne -Yusu a -mɔnanyv a nunu-tebli a -ti -mɔ le 'kwli, Pɔlv, kɔ Banabasi, kɔ nyibli -bi 'hvən-, v dee =nv -Yusu a -mɔnanyv -we. Pɔlv kɔ Banabasi a 'mv 'hvən-, -Yusu lee =nv ni -we, 'kɪ bv nu 'a -kvan. -Hre -Yusu a -nagbopv a kle-hihiale.

N, n

Naama (Naaman) Lk 4.27. E mɔ la 'seyo a nyiblo gbagbv -bi =ni la, 'kɪ 'lɪ Siliblugba 'kwli.

-nagbopv; -Yusu a -nagbopi (disciple de J sus) -Yusu a -nagbopv, nv- mɔ nyibli -mv', -v kuo -Yusu =wlv* yi, -v -nyi=e 'waa =wlv, -v pi 'a win nva yi bv, kɔ, -v -tui 'v=v 'v.

'Kɪ 'lɪ -Yusu a -mɔnanyv a nunu-tebli a 'crien 'kwli, v dee =nv -Yusu a nyibli, kɔ 'diayinu.

'Kɪ 'lɪ Matie, Makɪ, Luku, kɔ Saan a 'cruun 'kwli, v hla 'lɪ -Yusu a -nagbopv ni -pu =tu 'v 'hvən a -ti ni. V nv- mɔ nyibli ni -pu =tu 'v 'hvən -mv', -Yusu -ha la 'lɪ, -e di=e nu, v 'mv 'v=v 'hvɪ bv ni ti a pepe. -Yusu a -nagbopv ni -pu =tu 'v 'hvən a 'mv, v dee =nv -Yusu a -mɔnanyv -we. -Hre Mt 10.1-4. -Hre -Yusu a -mɔnanyv a kle-hihiale -we.

'nie a 'lupvpvv (baptême) Saan* Batisi, no- pi la nyibli 'nie 'lu le, 'kɪ 'lɪ 'nie -mv', v dee Suden -mɔ. E yi la =nv 'ni -lee -ni, -e mɔ, bv hie 'v 'waa de 'kuku*', v ni bv, bv -nyi 'waa 'klɔ a pepe Nyisva, 'tɪ- Saan 'mv =nv 'nie 'lu pv. 'Nie a 'lupvpvv a 'mv, e mɔ yruule =ni. E tve =ne nyibli yi, -e mɔ, v hie 'v 'waa de 'kuku bv ni. Ke- Saan ni 'a nunuo, -e di=e nu, e 'mv nyibli a =wlv -mɔ -we, 'tɪ- -Yusu 'mv la nyre.

Kvɛ 'lɪ 'cvɛ a -wlu=tuule 'yie bv, -bv ye ti -bv kɪ, 'nie a 'lupvpvv a 'mv, e no- mɔ yruule, -e tve =ne yi, -e mɔ, nyiblo -mv', v pv 'nie 'lu, e -he -Yusu a nyiblo. 'Nie a 'lupvpvv a kle-hihiale, no- -bv:

- a. Nyiblo -mv', v pv 'nie 'lu, e hie 'v de 'kuku, e -nu bv ni,
- b. 'e kuo -Yusu =wlv* yi, -e pv le, -e mɔ, nyiblo 'bv kuo =ne =wlv yi, 'a de 'kuku 'wvwle ni,
- c. nyiblo a 'mv, v pv 'nie 'lu, e -hvɛ bv kvɛ -Yusu =wien le, e 'mv 'v=v 'v =tuu -ni.

-Hre Mt. 28.16-20; Nun 2.36-42; 8.12-17; 19.1-7; 22.16;
Rōm 6.1-4; 1 Ko 12.12,13; Gal 3.27; Kol 2.11-15; 1 Pi 3.20-22.

Ninifudu (Ninive) Mt 12.41; Lk 11.30,32. Ninifu, nɔ -mɔ 'dɔ -mv', -ɛ kɔ 'kwli Nyisva te la 'lɪ 'a winwlɔn-hanyɔ* Jona* 'lɪ, -ɛ di-e nu, ε 'mv la Nyisva a titie pu. Ninifukue a 'mv, 'waa de 'kuku* -hv la nɪ diakɪ. Ε nɔ- kɔ -tɪ Nyisva 'e lee la 'lɪ Jona, bu lee la =nv, -ɛ mɔ, ε mi la 'waa 'dɔ bu -we mɔ. -Te u 'wun Nyisva a titie a 'mv, ε nɔ- mɔ bu yru 'waa de 'kuku, bu we, bu pu le, u hie 'v 'waa de 'kuku bu. Ε nɔ- nu=o, Nyisva 'e 'yɪ 'dɔ a 'mv bu -we.

Noe (No) Mt 24.37-38; Lk 3.36; 17.26,27; Heb 11.7; 1 Pi 3.20; 2 Pi 2.5. Yι-he-nyre a ti 'yri, Noe mɔ la Nyisva nyiblo gbagbu =nu la. Ε mɔ -han-ti, nyibli -mv', -v =glaa la 'lɪ 'lɪ, 'v plee la 'lɪ Nyisva ke, kee, Noe -mɔ -bi, ε -tui la 'v Nyisva nɪ diakɪ. -Hre 1 Moise 6-9.

nɔ a 'nuna (boissons alcooliques) Lk 21.34; Rōm 13.13; 1 Ko 6.9-11; Gal 5.19-21; Ef 5.18; 1 Tim 5.23; 1 Pi 4.3-5.

nvele (amour) Mt 22.37-40; Sn 15.11-17; Rōm 12.9-21; 13.8-10; 1 Ko 13; 1 Sn 4.7-21.

Ny, ny

Nyiblo; -tonyibli a pepe a Nyiblo (Fils de l'Homme) -Te -Yusu 'yε la 'ne- 'klɔ ki nɪ di, ti -hi la a ti 'yri, Nyisva a winwlɔn-hanyɔ* Danie, nɔ- hla la Wanyɔ*, Nyisva pu la le, ε di la 'ne- 'klɔ ki ya a -ti. Ε nɔ- dee la Wanyɔ a 'mv -tonyibli a pepe a Nyiblo. Ε hla la-a nɪ, -ɛ mɔ, Wanyɔ a 'mv, ε di nyibli 'nɪ wa, ε 'mv 'lɪ =nv de 'kuku a 'klɪ bu -ha. -Te -Yusu -di, ε yɪ 'klɔ ki nɪ ne, ε kɔ ti, 'e dee la 'a diənv -tonyibli a pepe a Nyiblo, -ɛ di-e nu, ε 'mv la-a nyibli le -yrue -nɪ, -ɛ mɔ, ε nɔ- Nyisva te 'ne- 'klɔ ki, kɔ, ε -nyi 'klɪ, 'ki bu nu 'a kiwéenle. -Yusu a 'mv, ε mɔ -tonyiblo =nɪ, 'ti- 'ɛ mɔ Nyisva -we.

-Hre 'Klisu a -ti a kle-hihiale.

Nyisva (Dieu) Mk 12.29-30; Sn 1.1-3; 14.8-10; Nun 17.22-31; Rōm 1.18-23; 11.33-36; 1 Ko 8.4-6; Heb 1.10-12; Sk 1.17; 1 Sn 1.5; 4.16; 'Lil'e'yeec 4.8,11; 15.3-4.

Nyisva a dida (prière) Mt 6.5-13; 18.19,20; 21.22; Mk 11.24,25; Lk 11.1-13; 18.1-8; Sn 14.13-14; 15.6-7; 16,23-24; Ef 6.18-20; Fil 4.6-7; 1 Tim 2.1-4; Sk 5.14-18.

Nyisva a -Hiiu (Saint-Esprit) -Hre -Hiiu a kle-hihiale.

Nyisva a 'kagbau (Temple) -Hre 'kagbau a kle-hihiale.

Nyisva a 'kayu (synagogue) -Hre 'kayu a kle-hihiale.

Nyisva a lelenyo (ange) -Hre lelenyo a kle-hihiale.

Nyisva bu kɔɔ nyibli win kt; 'klɔ yrayru -mv', **Nyisva di nu**

(royaume de Dieu, royaume des ciels) Nyisva -hvε=ε ni, bu kɔɔ 'a nyibli win kt. 'E mɔ =han-ti, Nyisva, nɔ- mɔ 'a dakɔ a bodɔ, 'e =tui =nv 'yie, 'e ni =nv =haande 'yi =hlɔn le, 'e neε =nv, 'e pi 'v =nv 'hru wlɔn le. 'A nyibli a 'mv, v kuo Nyisva =wlv* yi, 'v =tui 'v=v 'v. -Te -Yusu 'Klsv di la 'ne- 'klɔ -bv kt, -te -mv' Nyisva di nyibli a win a kikɔɔle nu, ε bi yrayru', -ε nu=o, -Yusu 'Klsv kla 'hru yi, 'ki nyibli bv -he Nyisva a nyibli, 'ki 'li -teeke 'kwli, v 'mv=v yre 'mvε -ni, v 'mv=v =wien le kvε, v 'mv=v yi -tee, 'ki 'li nvεle 'kwli.

'Ya 'v 'lu de, -Yusu 'Klsv 'bv -di de le'bɔɔti 'yri, Nyisva bu kɔɔ nyibli win kt a 'mv, ε di =ceε 'v yi, nyibli a pepe 'mv de a 'mv 'ye. Nyisva di nu 'klɔ yrayru, -ε kɔ 'kwli nyibli a pepe a 'mv, -v kuo -Yusu =wlv yi, v di 'li ni, v kɔ Nyisva kɔ -Yusu 'Klsv 'hvεn-, v 'mv 'v -tute ni -do ni.

Nyisvacrien (Bible) 1 Tim 4.13; 2 Tim 3.14-17; 2 Sn 9-10; 'Lil'yeeec 22.18-19.

O, o

olifietu (olivier) Røm 11.17,24; Sk 3.12; 'Lil'yeeec 11.4. Olifietu kɔ la -kvan gbagbu, 'ki 'v -Juukvε* -mv. Nɔ- kɔ 'yo v ni la, 'v ni la 'nyra, -ε 'wɪ yi -te -a 'blikvε ni, 'v ni win a 'nyra. 'Ki 'v Jrusredio -hlɔn, 'ki dugba ni 'li, olifieti 'e ni 'li=t 'lu.

P, p

Pakı -Hre le'mimle a kle-hihiale.

Patikotı -Hre le'mimle a kle-hihiale.

-pinade -Hre 'kuo a dıda a kle-hihiale.

R, r

Raseli (Rachel) Mt 2.18. Ε mɔ Sakɔbu* (Yisraε) a nvgba -bi =ni. Sakɔbu nvε la=a ni dıaki. Raseli, nɔ- kɔ Sosefu* kɔ Besame 'hvεn-. Ε 'wɪ yi, ε nɔ- nyra 'v Yisraεkvε a 'diinv a pepe a -ta' bv. -Hre **Abrahamv** a -ti a kle-hihiale.

Rebeka Røm 9.10-13. Ε nɔ- mɔ la Yisaki, -ε mɔ Abrahamv a 'yu a nvgba, 'e mɔ =yrupuyonv Esau kɔ Sakɔbu 'hvεn- a 'dii -we. -Hre **Abrahamv** kɔ **Esau** kɔ **Sakɔbu** (Yisraε) a -ti a kle-hihiale.

resen (raisins) Tugbe -bi a 'yo -ni. Tugbe a 'mu, ε deε -ne resentu (vigne). 'A 'yo, no- v yi 'plø, 'v ni -wiin. -Juukve* 'dve ti a 'mu ni diakti, 'ki 'li 'waa -cii ki, 'v ni 'a -kvan -tæ, -e di-e nu, ε 'mu tu -tæ. 'Ye -ci a 'mu, 'a -drɔɔde, 'ki 'li Mk 12.1-12 'kwli.

Romudio; Romakve (Rome; Romans) Romudio, no- mo Yitaliblugba a 'di gbagbu. -Te -Yusu ni la 'ne- 'klø ki, Romudio a nyibli, -v mo Romakve, v gba la 'blugbi -huɔhvri tv bu, 'v -ha 'v -nu 'hru wlən, 'ti- 'v kɔɔ -nu win ki. 'Ki 'li 'blugbi a 'mu 'nyi, 'ki -Juukve* a 'blugba ni 'li -we. Ε no- nu=o, -Juukve 'v yraa la Romakve, 'v -muε la-a le, 'ki bu bla la -nu le. Ti a 'mu 'yri, Romakve a 'kun* gbagbu, no- mo la 'blugbanaanyo gbagbu, 'ε -hi la 'v 'klø -bu ki a 'blugbunaanyo a pepe 'v.

S, s

Saan (Jean) 'Ki 'li 'yri* yrayri a Nyisvacrien 'kwli, ε ko nyibli -huɔhvri, 'waa 'nyre 'ε mo Saan.

1. Saan Batisi. No- mo la Nyisva a winwlən-hanyo* -mu', -ε kla la 'hru yi, 'ti- -Yusu 'Klisv 'e mu la di mo. -Te Eli* ni la 'mu, ke- Saan Batisi a 'mu, ε ni la 'mu -we. Ε no- yi la nyibli ti, 'ki bu hie 'v 'waa de 'kuku*, v ni bu, bu -hian -mo, bu -nyi 'waa 'klø a pepe Nyisva. Mt 3.1-15; 11.2-19; 14.1-12; 17.13; 21.24-32; Mk 1.4-11; 6.14-29; 11.29-33; Lk 1.13-25,57-80; 3.2-20; 7.18-33; 11.1; Sn 1.6-8,15,19-36; 3.22-30.
2. Saan, -ε mo Sebede a 'yu, 'ti- -ε mo Saki a 'diayi, ε mo la -Yusu a -nagbopi* -bi -ni la. Ε no- 'cri -haanttie -mu', -ε ne -Yusu a -ti -mo le, 'ε 'cri 'criun -bi de, 'ki 'li 'yri yrayrt a Nyisvacrien 'kwli. U pɔ=b -han-ti, -ε mo, ε 'cri 'Lilɛ'yeerien ni -we. Mt 4.21-22; 10.2; 17.1-13; Mk 1.29; 3.17; 5.37; 9.1-13,38; 10.35-41; 13.3; Lk 8.51; 9.28-36,49,54; 22.8; Nun 3.1-11; 4.1-22; 8.14-17; Gal 2.9; 'Lilɛ'yeec 1.1,4,9; 22.8.
3. Saan, -ε ko ktbuhlanyre -mo Makι. Ε mo la Banabasi a 'dvkvetayu -ni. Ε ko Pɔlv 'huen-, v ni la -kvan. Saan Makι a 'mu, ε no- 'cri -haanttie -mu', -ε ne -Yusu a -ti -mo le. Nun 12.12; 13.4-13; 15.37-39; Kol 4.10; 2 Tim 4.11; Flm 24; 1 Pi 5.13.

4. Saan, -e mo Simo Pieli a 'ba. Mt 16.17; Sn 1.42; 21.15-17.
 5. Saan, -e mo Nyisva a -cohluinpinyu* a nyiblo gbagbu Hanu
 a 'dokuetayu. Nun 4.6.

Sadusı-tumu a nyibli (Saduc ens) -Hre **Falisi-tumu a nyibli**
 a kle-hihiale.

Sakobu (Jacob) 'A 'nyre -bi mo Yisrae. -Hre **Yisrae** ko **Abrahamu**
 a -ti a kle-hihiale.

Salomo (Salomon) Mt 1.6-7; 6.29; 12.42; Lk 11.31; 12.27;
 Nun 7.47. Salomo mo la bodiu Dafidi* a 'yu. E mo la Yisraekve*
 a bodiu gbagbu =ni la -we, 'e -he =tökonyo ko dekonyo gbagbu.
 Salomo a 'mu, no- pu Nyisva a 'kagbau* a yi-hede, 'ki 'li Jrusre.
 Nyisva a 'kagbau a 'mu, no- bi 'u Nyisva a 'tapokayu* a -ta',
 'tapokayu, -e ko bu Yisraekve de la 'li Nyisva le. Nyisva
 a 'kagbau a 'mu, e no la yi diakti.

Samaliblvgba (Samarie) Samalikve 'yi la seyi a -Juukve* 'pa-,
 -e nu=o, ti -hi la a ti 'yri, u ko la nvgbi =du, -u 'yi la
 -Juukveyröwli 'pa-. Seyi a -Juukve -mu', u yraa la
 Samalikve nt.

Samueli (Samuel) Nun 3.24; 13.20; Heb 11.32. Samueli mo la
 Nyisva a winwlön-hanyu* gbagbu =ni la. E no- pu la Dafidi
 'nyra 'lu, 'ki e 'mu la Yisraekve a bodiu -he. E mo la Yisraekve
 a ye'nanyu gbagbu =ni.

Sara Rom 4.19; 9.9; Gal 4.21-31. Sara mo la Abrahamu a nvgba
 =ni. E 'yi 'yu -ko, 'e gba ti, 'ti- 'e mu Yisaki ko mo. -Hre
Abrahamu a -ti a kle-hihiale.

Satan (Satan, Diable) E no- mo 'kuo -huin a nyiblo gbagbu, ko,
 e mo Nyisva a yraanyu =ni -we. E no- kee nyibli, 'e 'tui =nu,
 'u ni yinyre-tebli le. Nyibli -mu', -u kuo -Yusu 'Kltsu =wlu* yi,
 de 'kuku* -mu', u nu la, ti -mu', -e ko 'yri u 'ye la -Yusu =wlu
 yi ni -kue -ni, Satan pi 'li =nu 'a -ti 'kwli le, ti a pepe, -e di-e
 nu, u 'mu=u 'lu -mo le -hie -ni, -e mo, Nyisva 'yi 'waa de 'kuku
 a 'mu, 'a -ti -mo -hru, 'ye -bu e -hru 'waa de 'kuku a 'mu a -ti
 -mo. Satan, u dee =ne 'klö -bu, 'a nyiblo gbagbu.

Mt 4.1-11; 25.41; Lk 10.18-20; Sn 8.44; 2 Ko 2.10,11;
 2 Tes 2.9-12; Sk 4.7; 1 Pi 5.8,9; 1 Sn 3.8-10;
 'Lule'yeec 12.9-12; 20.2,10. -Hre **'ku -huian** a kle-hihiale -we.

Seisi (Zeus, Jupiter) Nun 14.12. Seisi, no- mo 'ku -mu', Glekitve
 de la, 'a 'nyre. Seisi a 'mu, 'a lelenyu, no- mo Hemesi
 (Hermès).

Selemi (J r mie) Mt 2.17; 16.14; 27.9. Selemi mo la Nyisva a winwlɔn-hanyɔ*. E no-, ti -ni ke', -tebli, -e di la 'lu -mo mu -Yusu a ti 'yri, -e na la 'a -ti -mo le.

Sinai Dugba -mu', -e kɔ 'lu Moise* mu la 'li, Nyisva 'e -nyi la=a 'a tete*, e no- kɔ 'nyre =niɔ.

Sion Mt 21.5; Sn 12.15; Rom 9.33; 11.26; 1 Pi 2.6; Heb 12.22; 'Lile'yeec 14.1. Dugba -mu', -e kɔ 'lu v pvv 'li Jrusredio 'li, no- kɔ 'nyre =niɔ. Nyisva a 'kagbau*', no- ni 'v dugba a 'mu 'lu. E kɔ ti, Jrusredio a pepe -mu', 'v dεe =ne Sion.

Sitoinyibli (Stoiciens) -Hre Epikulinyibli a kle-huhiiale.

Sodɔmudio (Sodome) Mt 10.15; 11.23-24; Lk 17.29; 'Lile'yeec 11.8;... E no- mo 'du -mu', -e kɔ 'kwli Loti 'ti la 'li. 'Du -mu', -e 'mve Sodɔmu yre, e no- mo Gomɔldio (Gomorrhe). 'Du ni 'huen a 'mu a nyibli, de 'kuku*', v ni la, e -hu la ni diaku. E no- kɔ -ti, Nyisva 'e nu=o, nahru 'e ble 'li yakɔ 'kwli, 'e -we 'du a 'mu kɔ 'waa 'kwli a nyibli 'huen- bu. Kee, e wa Loti ni, -e nu=o, Loti mo la Nyisva a nyiblo =niɔ. -Hre Loti a -ti a kle-huhiiale.

Sosefv (Joseph) 'Ki 'li 'yri* yrayri a Nyisvacrien 'kwli, e kɔ nyibli -huɔhv̩t, 'waa 'nyre 'e mo Sosefv:

1. Sosefv, -e mo Sakɔbv* a 'yu nyibeyu -bi, 'ki 'li 'a 'yonu nyibepu ni -pu -tu 'v 'huen -mu' 'nyi, -v mo Yisraekv* a 'baunu. -Hre Nun 7.9-14; Sn 4.5; Heb 11.21-22; 'Lile'yeec 7.8.
2. Sosefv, -e mo Mari a nyibiu, Mari, -e mo -Yusu a 'dii.
3. Sosefv, -e mo -Yusu a 'diayi -bi. Mt 13.55; Mk 6.3.
4. Sosefv, -e mo Saki a 'diayi. Mt 27.56; Mk 15.40,47.
5. Sosefv, -e kɔ 'li Alimate. Mt 27.57-60; Mk 15.42-46; Lk 23.50-53; Sn 19.38-42.
6. Sosefv Basabasi, -e yi -Yusu =wien le kve -we. Nun 1.23.
7. Banabasi a 'nyre -bi mo Sosefv. Nun 4.36.

Sosue (Josu) Nun 7.45; Heb 4.8. -Te Moise* a -ti -we, Sosue, no- bi 'v 'a -ta', -e -he Yisraekv* a naanyɔ, -e gba 'li =nu 'blvgbi -mu', Nyisva pu la 'li, e di la =nu -nyi 'kwli.

T, t

'tapɔkayu; Nyisva a 'tapɔkayu (tabernacle, tente de la rencontre, sanctuaire) Ti -hi la a ti 'yri, -te Nyisva a dakɔ ne la 'li 'blvgbi -mu', -e kɔ ki nyibli 'yi 'li 'ti, Nyisva lee la Moise* ni, 'ki bu

nu la 'tapokayu, -e ni 'do. -Te Moise di la -kvan a 'mu, 'a nunuo nu, 'ki 'li -haandanu ko muumakə 'hvən- 'kwli, Nyisva təo la -ne=e ni -tee. 'A ti, Yisraekve* 'bu yi la -ta' ni -hvən, u ko bu =wle=e, u 'mu=v 'ble. 'Bu nyre 'v -tite -bi, -e -bi u pi=i ni de.

'Ki 'li 'tapokayu a 'mu bu, 'ki u -tui la 'li 'yridukwli* bu, -e ko 'kwli 'hukabi ni 'hvən -mu', -e ko ki u 'cru 'v Nyisva a tete* ni -pu 'v, e ni 'li. U -tui la 'li Nyisva a -ŋmayint-tebli -bi ble -we.

'Kayu a 'mu bu, 'ki -Juukve* dee 'li Nyisva le, 'ki 'v=v ye', 'v yi la 'li -cohlvn* -pii -ni. E no- e -gba -gbagba, 'e ye ti -mu', bodio Salomo* pu Nyisva a 'kagbau* a ti ki.

'Ye -droode -mu', -e tue -mu Nyisva a 'tapokayu, 'ki 'li Heb 8.5 'kwli.

tete (lois, commandements) 'Ki Nyisva a tete 'cru 'li Moise* a 'cruu ni -hun 'kwli, -u mo 'yri* 'ki a Nyisvacrien a 'kibia -bi. Nyisva, no- təo Moise tete a 'mu, 'ki 'v 'a dakə -ms'. 'Ki 'li tete a 'mu 'hyi, e ko tete gbagbi ni -pu. 'Ki e 'cru 'li Moise a 'hvən a 'crien 'kwli: 2 Moise 20 (Ex 20). Tete a 'mu, e no- -bu:

Kee- Nyisva -pu:

(1) 2 'Mə -mo -na Kukonyo Nyisva. 'Mə =gblee -mu, -te -mo la -koyu, 'ki 'li Esipukve a 'bli, 'mo -ha 'li -mu 'blugba a 'mu 'kwli. 3 =Nı 'daa 'li hiapunyisva =du ko 'kuo 'hvən-, 'bu 'yi 'mo ni -do -bu.

(2) 4 =Nı 'nuo 'li tuyonu =du, =ni 'nuo 'li 'a -ne =dedede, -e 'wi-mamvi yi, ko nubli ko -hrin 'hvən-, 5 -tebli a 'mu, =ni 'bla a 'li=kwlı yi bu, 'ki 'v 'a dida a -ta'. 'Mə -mo -na Kukonyo Nyisva. 'N -hvə=e ni, 'mo ni -do, 'mo -bu nve -ni. Nyiblo 'bu 'ye ni -tuu 'v 'mu 'v, 'na yrv di=e 'ni klo, e ko 'a 'yonu 'hvən-, e 'mu=v gba -gbagba, e 'mu 'a 'yonu a 'mu a -hrin a gble ni ta ko -hen ki ye. 6 Kee, nyiblo 'bu nve 'mu, 'bu yi 'v 'na tete ni -tui -ni, 'n di nu -nu -haande -mo, u ko 'waa 'yonu 'hvən-, e 'mu=v gba -gbagba, e 'mu 'waa -hrin a gble a 'miliwo ki ye.

(3) 7 =Nı 'daa 'li 'na 'nyre le dadu. Nyiblo 'bu yi 'li 'na 'nyre le ni de dadu, 'na yrv di=e 'ni klo.

(4) 8 -Wuwle-nyrwə a -ti 'ni 'hruo 'li -mu -mo. -Nyrwə a 'mu 'kwli, -wle, 'ki 'v 'na -ta'. 9 'Ki 'li -nyrwı ni -hlon-do 'kwli, 'ki -bu nuu 'v -na -kvan a pəpe. 10 Kee, -nyrwə ni -hlon'hvən a -nyrwə 'kwli, -ko -bu -wle. 'Mə Kukonyo Nyisva, 'mo -ko=e. -Nyrwə a 'mu 'kwli, =ni 'nuo 'li -kvande

=dv, -bi 'lì yt, -na 'yonv, kɔ -na -heeniyv, kɔ -na 'wlugba-tebli, kɔ -na 'kayu a 'dagbatayu 'huen-, 11 -ε nu=o, 'kì 'lì -nyrɔwi nì -hlon-do 'kwli, 'kì 'n nuu 'v yakɔ, kɔ -tvtv, kɔ 'yru, kɔ -tebli a pepe, -ε nì 'lì=t -mo. -Hlon'huen a -nyrɔwɔ 'kwli, -ε -bi 'n -wle nì. Ε no- kɔ -ti 'nì nu -nyrɔwɔ a 'mv -wuwle-nyrɔwɔ -mo', -ε kɔ 'kwli 'n ni 'lì -tonyibli -haande -mo. 'N -hue=e nì, -bv pu=v 'kibia kì, 'kì 'v 'na -ta'.

(5) 12 =Tuu 'v -na 'bat kɔ -na 'dii 'huen- 'v, 'kì 'lì nuelé 'kwli, -ε di=e nu, -mv -hunhlun blɔblu pv, 'kì 'lì 'blogba -mv', 'mɔ -bv, -ε mɔ -na Kukɔnyɔ Nyisva, 'n di -mv -nyi 'kwli.

(6) 13 =Nì 'laa 'lì nyiblo.

(7) 14 =Nì 'nuo 'lì -wlawli.

(8) 15 =Nì 'yrie 'lì.

(9) 16 =Nì 'pvv 'lì -na 'bihian hì kì.

(10) 17 =Nì 'tuo 'lì ca -na 'bihian a de a -ti, 'ye -bu ε mo 'a 'kayu, kɔ 'a nvgba, kɔ -heeniyɔ, kɔ a 'wlugba-tebli 'huen-.

-Yusu 'Klsv a tete (les lois de J sus Christ): Mk 12.28-34; Lk 10.25-37; Sn 15.10-17; 1 Sn 2.3-8; 3.21-24; 2 Sn 5.6.

tetetɔonyv; Nyisva a tetetɔonyv (scribes) Ε nu- mo nyibli -mv', -v tve nyibli Nyisva a tete* -mv', ε -nyi la Moise*, 'kì 'v -Juukvɛ* a -ta'. Kee seyi, -tebli, -ε 'cru 'lì Moise a 'cru nì -hun 'kwli, ε no- v tve nì.

-tebli 'kukui (p ch s) -Hre de 'kuku a kle-hihiale.

-tonyibli a pepe a Nyiblo (le Fils de l'homme) -Hre Nyiblo a -ti a kle-hihiale.

tugbe -mv', -ε kɔ 'yie v kɔ 'v -Yusu (la croix) Ε mo la Romakvɛ* a de -niɔ, nyiblo 'bv nu la -balvɔjmlı, -v'v- 'cre gbagbv, 'kì bv kɔ la 'v=v tugbe 'yie, -ε di=e nu, ε 'mv 'kv.

W, w

Wanyɔ (Sauveur) -Yusu, no- mo 'klɔ -bv a Wanyɔ, -ε nu=o, ε no- ha 'hru, kì Nyisva bv wa nyibli, 'kì 'v 'waa de 'kuku* a -ta'. Ε -hen 'nyre, -ε mo, -tonyibli a de 'kuku a -ti, v blee 'kvkvv yì, kɔ, v blee yì, bv hlɔɔ Nyisva -mo le. Kee, -Yusu, no- Nyisva hle -aan de 'kuku a 'mv, 'ε 'kv, 'kì 'v -aan -ta'. Ε no- nu=o, nyibli a pepe -mv', -v kuo -Yusu -wlv* yì, -v -nyi=e 'waa 'klɔ, Nyisva 'ε 'wuwle 'waa de 'kuku. De a 'mv, -Yusu nu a -ti, Nyisva 'ε yì 'v -nv yì 'sii -nì, 'kì 'v 'a dɔnv yì, 'ε yì -nv kva 'ble. 'Kì 'lì 'a dɔnv

a 'kvkvv 'kwli, 'ki -Yusu naa 'l, 'e =gble nyibli, 'ki 'l Satan*, -e mo 'kuo -hvñ* a nyiblo gbagbv a 'kl l b. -Hre wawa a klé-hihiale.

winwlón-hanyø; Nyisva a winwlón-hanyø (prophète) Nyisva a winwlón-hanyø, no- mo nyiblo -bv, Nyisva -tui 'a -ti wlón, 'ti- winwlón-hanyø a 'mv, 'e yi -ti a 'mv nyibli -lee -ni.

Ti -hi la a ti 'yri, Nyisva lee la 'ne- 'a winwlón-hanyø -hvñhvi, 'ki 'ne- -tonyibli -mo: **Samuel**, **Esai**, **Selemi**, kō 'waa de -bi 'hvñ-. 'Ki Nyisva nee la 'l =nv 'l, 'e tve la nyibli -tebli, -e di la 'lu -mo mu, 'ki 'l ye'. 'Ti- -Yusu 'mv la -kvø -ni, v hle la 'a didie a -ti ni, kō 'a nunu-tebli, e di la nu, kō -tebli -mu', -e di la 'v nyre, 'ki 'v=v -mo. U hla -tebli a 'mv a -ti, 'e -hie ti -hvñhvi, 'ti- -Yusu a 'mv, 'e -di. Winwlón-hanyø a 'mv, 'ya 'v 'lu de, e ni la ke', 'v ne la -tebli -mu', -e di 'lu -mo mu -mo le, 'ti- -Yusu 'mv di de, -e di=e nu, e 'mv nyibli -bati le -pvø -ni. -Ti a 'mv, v 'cru la=a ni, 'ki 'l 'yri* 'ki a Nyisvacrien 'kwli.

'Ki 'l 'yri yrayri a Nyisvacrien 'kwli, v hle nyibli -mu', -v hle 'l Nyisva a 'kl 'kwli a -ti, 'v hle -ti -mu', Nyisva -tui -nv wlón -we. Nyibli a 'mv, v dee -nv Nyisva a winwlón-hanyø -we.

-wíde -Hre **'kuo a dida** a klé-hihiale

-wlatablecrïen (Psaumes) 'Ki e ni 'l 'yri* 'ki a Nyisvacrien 'kwli. -Wla a 'mv, Dafid* kō nyibli -bi 'hvñ-, v nv- 'cru-i, -e di=e nu, v 'mv=v hla, -te -mu' v nu Nyisva a nvele, kō, v 'mv=v 'nyre le pv.

-wlawli, 'lawlu (adultère, impudicit) Mt 5.27-30; Mk 10.1-12; Lk 16.18; Sn 8.1-11; 1 Ko 6.9-20; 1 Tes 4.1-8; Heb 13.4.

'wliye, kuko-tebli (argent, possessions) Mt 6.19-21; 24-34; Lk 12.13-21; 32-34; Nun 20.35; 1 Tim 6.6-10; Heb 13.5; Sk 2.1-9; 5.1-6.

=wlu a yi kuo le; nyiblo bv kuo kükonyø =wlu yi (foi, croire) Mk 11.22-25; Lk 17.5-6; Gal 2.16; Ef 2.8-9; Heb 11; Sk 1.2-8; 2.14-26; 1 Pi 1.3-9.

-wuwle-nyrøwø (sabbath) E mo -nyrøwø gbagbv =ni. Ta 'l tete a klé-hihiale 'kwli le, =mv -wuwle-nyrøwø a tete -hre (2 Moise 20.8). -Juukvø* -tu 'v tete -bi, 'ki 'v -wuwle-nyrøwø a -ta'. Tete a 'mv, e 'yi Nyisva a tete 'pa-. U 'ni -hva-a la=a, 'ki nyiblo bv nu -kvandé 'cimie, 'ki 'l -wuwle-nyrøwø 'kwli. Nyiblo 'bv nu -kvan, -e -bi v pi yrv díak. -Ti a 'mv, e no- kō -ti 'v yi la yrv' le bi, -te -wuwle-nyrøwø 'kwli, -Yusu -we 'hvñhrennyø =dv a 'kvø, kō -te 'a -nagbopv* 'ce la 'dvdø-tebli

-dv a 'hle gbi, 'a didie a -ti (Mt 12.1-8). -Juukve a 'mv, v wen 'ni, nunu-tebli a 'mv, ε mo -kvandε =ni.

wuwa (salut) -Yusu bv wa nyiblo, -ε blee 'kukvu yl, 'a de 'kuku* a -ti, Nyisva a -bati 'ni -ha-a klɔ: Sn 3.16-17; Nun 2.37-39; 4.11-12; Rom 5.1-11; 10.9-13; Ef 2.1-10; 1 Tim 1.15-16; 2.3-7; 1 Pi 1.3-5.

Y, y

Yisai (Jess) Mt 1.5,6; Lk 3.32; Nun 13.22; Rom 15.12. Ε no- mo bodio Dafidi a 'bai, -ε mo -Yusu a 'bai gbagbu. Ε ni la ke', Nyisva winwlɔn-hanyo* Esai 'ε 'cri la-a, -ε mo, Wanyo* -mv', Nyisva di ya, ε di mo Yisai ko Dafidi a 'yonu a 'yu. -Hre **Dafidi** a kle-hihiale.

Yisaku (Isaac) Nun 7.8; Rom 9.7; Heb 11.9. Ε mo la Abrahamu ko Sara 'huen- a 'yu =ni. Yisakunyre, ε -hen 'nyre 'nyi a 'cica. -Hre **Abrahamu** a -ti a kle-hihiale.

Yisraε (Israël) Yisraenyre, no- Nyisva -tue Sakɔbu*, -ε mo la Yisaki* ko Rebeka 'huen- a 'yu. 'A 'dīayi a 'nyre mo Esau*. -Han-ti Esau 'ε mo la nyi'ka, kee, Sakɔbu, -ε mo Yisraε, no- Nyisva -ha la 'li, bv mo la -Juukve* a 'bai. Yisraε a 'mv, ε ko la 'yonu ni -pu -tu 'v 'huen. U nu- mo Yisraekve a -tugbi ni -pu -tu 'v 'huen a 'bainu. -Hre **Abrahamu** a kle-hihiale.

Yisraε a 'yonu a 'yonu, -v -he dako, nu- mo Yisraekve, ko -Juukve, ko Hebrekve. -Hre **Juukve** a kle-hihiale.

Yisraekve a 'blugba, 'a 'nyre -bi mo Kanaablugba*.

yι'bιbε (circoncision) Ε mo la -Juukve* a 'blide =ni la, 'waa 'yonu nyibepu 'bv ko -nyrɔwi ni -bluenblien, v ko bv 'be =nu yl. Nyisva, no- lee la Abrahamu*, 'ki bv nu la de a 'mv. -Hre 1 Moise 17.9-14.

Yi'bibe a 'mv, ε mo la yruule =ni, -ε tue la-a nyibli yl, -ε mo, nyiblo a 'mv, v 'be yl, ε mo -Juukveyu =ni.

Ti -mv' ko 'yri v -tua la -Yusu a -ti a hihla, -Juukve -bi hle la-a ni, -ε mo, nyibli -mv', -v 'yil -Juukve 'pa-, 'bv mo, 'bv -hve bv -he -Yusu a nyibli, v ko bv 'be =nu yl, 'ti- v 'mv -Yusu a nyibli -he, -ε di-e nu, v 'mv=υ nyibli -tɔɔ -ni, -ε mo, v -he -Juukve, v wen ni, 'ki bv -tuu 'v Moise* a tete* a pepe 'v. Pɔlv -mo -bi, ε 'yil la de a 'mv ki -wen. De a 'mv, ε no- ε 'cri la 'li 'crien -mv', ε gba la Galatikve a 'cve yl 'kwli, ko 'ki 'li 'a 'criun -bi 'kwli. Ε hle=ε ni, -ε mo, nyiblo 'bv

yi=t ni -hue, 'kι Nyisva bv wa=a, de ni -do ε kɔ bv nu, ε no-mɔ bv kuo -Yusu -wlv* yi.

yinshι (pierre pr cieuse) 'Kι 'l 'Llε'yeecriεn 'kwli (21.19-20), Saan hla 'l Nyisva a 'diɔ yrayrɔ -mv' a -ti ni, ε 'yee 'l 'lлε'yiye 'kwli. 'Diɔ a 'mv, v nu yinshι a gblegble, 'v pu 'a -gbi a -wlubvde. 'Hι a 'mv, ε yi 'ni wlun, 'a 'yii 'ε ni dvðøyø lε. 'Hι a 'mv, 'waa 'nyre, no- -bv:

1. Sasvpv (jaspe), 'a 'yii 'wi- hawi yi, 'a de -bi 'wi- 'yie yi.
2. Safili (saphir), 'a 'yii 'wi- -gblu yi.
3. Kasidvanı -v'v- agatı (calc doine ou agate), ε kɔ 'yii a gblegble.
4. Emelədι (meraude), 'a 'yii 'wi- hawi yrayri a 'yii yi.
5. Sadonist, -v'v- onisi (sardonyx ou onyx), ε kɔ 'yii a gblegble.
6. Salıduvanı (sardoine), 'a 'yii -hlu ni.
7. Klisoliti (chrysolithe), ε kɔ -gbapuyii.
8. Belili (b ryl), 'a 'yii jre' bv.
9. Topasi (topaze), ε kɔ -gbapuyii.
10. Klisoplası (chrysoprase), ε 'ple 'yi.
11. Hiaseti -v'v- tukvası (hyacinthe ou turquoise), 'a 'yii 'wi-yakɔ a 'yii yi.
12. Ametisiti (am thyste), ε -hlu ni, kɔ 'ε 'wi- -gbluyii.

yre-gbvgbele nvgba kɔ 'a nyibv 'hvén-, bv -gbvgbe yre a -ti (divorce) Mt 5.31-32; 19.3-9; Mk 10.1-12; Lk 16.18; 1 Ko 7.10-16.

'yri (alliance, testament) Dakogble ni 'hvén 'bv yi 'yri ni -tui, v pi 'l de, v kɔ bv nunu -mo.

Kεε, 'yri -mv', Nyisva -tu, ε kɔ 'a nyibli 'hvén-, ε ni 'dɔ, -ε nu=o, Nyisva ni -do, no- -tu 'yri, 'e pu 'l=t, 'kι 'v 'a dakɔ -mɔ, -ε mɔ, ε di -nu 'ni -hee -ni, ε 'mv 'waa 'Bai kɔ 'waa Kukɔnyɔ 'hvén- -he. 'A dakɔ -mɔ -bi, v bleε yi, bv na=a -mo.

Ε kɔ 'yrigble ni 'hvén, Nyisva nu la, ε kɔ -tonyibli 'hvén-. Yι-heyri, -ε mɔ 'yri 'kι, ε -tu la=a ni, ε kɔ Moise* 'hvén-, 'ε lee la 'a dakɔ Yisraekvε*, -ε mɔ, ε di nu -nv 'a dakɔ -mɔ', 'bv mɔ, tete* -mv', ε -nyi la Moise, 'bv yi 'v=v ni -tui -ni. Kεε, ε 'yi la nyiblo -dv -kɔ, -bv kɔ 'klι, -bv -tuu la 'v tete a 'mv a pepe 'v. Ε no- nu=o, nyiblo -dv 'yi 'v yi 'sii -ni, 'kι 'v Nyisva ye', 'kι 'l yi -heyri a 'klι 'kwli. De a 'mv, ε no- kɔ -ti Nyisva 'ε -tu 'hvén a 'yri, -ε mɔ 'yri yrayri, ε kɔ -tonyibli 'hvén-. Kε- ε -pv, -ε mɔ,

nyiblo 'bv kuo -Yusu 'Klsu =wlv* yi, ε di 'v nyiblo a 'mv yi 'nι 'sii -ni, 'kι 'v 'a dīonv ye', ε 'mv 'a de ki wen; -ε nu=o, -te -Yusu 'Klsu yi la nι 'kv, Nyisva hle la=a 'a -ne nyiblo =dv a de 'kuku* ni, -Yusu a 'mv, 'e 'kv, 'kι 'v -aan -ta'. Ε no- nu=o, 'a -ne nyiblo 'bv kuo -Yusu 'Klsu =wlv yi, Nyisva yi 'v yi 'nι 'sii -ni, 'kι 'v 'a dīonv ye', -ε 'wi -te nyiblo 'yi -hvan Nyisva a tete =dv nι 'wle.

'Kι 'v yi-heyrι a 'mv a de ki, -hre Lk 1.72; Nun 3.25; 7.8; Gal 3.17; Heb 9.1.

'Kι 'v 'hven a 'yri a de ki, -hre Mt 26.28; Mk 14.24; Lk 22.20; Rōm 11.27; 1 Ko 11.25; 2 Ko 3.14; Heb 7.22; 8.6-13; 9.15; 10.16,29; 12.24; 13.20.

'yrıdukwli (arche de l'alliance, coffre de l'alliance) Heb 9.4; 'Lile'yeec 11.19. Dukwli a 'mv, v nu la ti, 'v nu la=a, 'ti- 'v 'wla la=a -golv lu. 'Kι 'lι=i 'kwli, 'kι 'hikabi -mv', -v kɔ ki Nyisva a tete* ni -pu 'cru la 'v, v ni la 'lι (Heb 9.4-5). Yisraekve* bv yi la 'lι 'blugbi -mv', -ε kɔ ki nyiblo =dv 'yi la 'lι 'ti ki ni ne, v yi la dukwli a 'mv 'nι 'ble. 'Bv nyra la bv, 'kι v pi la 'lι=i Nyisva a 'tapɔkayu* bv. Dukwli a 'mv, ε kɔ -tebli -mv', -ε ni la 'lι=i 'kwli, ε ni la -ŋma yi, -ε nu=o, 'yri -mv', Nyisva =tu la, ε kɔ Yisraekve 'hven-, no- kɔ yruule =ni la.

-Yusu (J sus) -Yusunyre a 'mv, ε -hen 'nyre Wanyo*, 'ε -hen 'nyre de Nyisva mo -aan -ne Wanyo =ni. U dees =ne -Yusu 'Klsu* -we, kɔ Nyisva a 'Yu, kɔ -tonyibli a pεpε a Nyiblo*, kɔ bodɔ Dafidt* a 'yonu a 'Yu.

-Yusu a -mɔnanyo -Hre -mɔnanyo a kle-hihiale.

-Yusu a -nagbopi -Hre -nagbopu a kle-hihiale.

-Yusu a nyiblo (chr tien) Ε no- mo nyiblo -mv', -ε kuo -Yusu =wlv* yi, -ε -nyi=e 'a =wlv, kɔ, -ε yi=i =wien le kve.